DATGANIAD O'R CYFRIFON 2013/14

MYNEGAI

	Tudalen
Rhagymadrodd Eglurhaol	2 - 6
Datganiad Cyfrifoldebau	7
Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau	8
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	9
Y Fantolen	10
Datganiad Llif Arian	11
Nodiadau i'r Cyfrifon	12 – 83
Cyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd a'r Nodiadau	84 – 115
Adroddiad yr Archwilwyr – Cyngor Gwynedd	116 – 117
Atodiad A – Dadansoddiad Cyfrif Incwm a Gwariant	118 – 119
Atodiad B – Y Gronfa Degwm	120
Atodiad C – Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	121
Atodiad Ch – Datganiad Llywodraethu Blynyddol	122 – 133

RHAGYMADRODD EGLURHAOL

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon Cyngor Gwynedd am 2013/14 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 8 i 115.

Mae'r Cyfrifon yn cynnwys:-

- **Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau -** Dengys y datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi yn 'reserfau defnyddiadwy' a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae sefyllfa trethiant yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr -** Hwn yw prif gyfrif refeniw y Cyngor. Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisïau cyfrifeg cyffredinol dderbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dangosir y sefyllfa trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

- **Y Fantolen -** sydd yn gosod allan sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2014.

- **Y Datganiad Llif Arian -** Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyngor yn ystod 2013/14 at ddibenion refeniw a chyfalaf.

- **Cyfrifon Cronfa'r Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan.**

- **Cyfrifon a Mantolen Cronfa Bensiwn Gwynedd**.

Cefnogir y cyfrifon hyn gan y Rhagymadrodd yma, y Polisïau Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

- Dengys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 9 fod gwariant refeniw gros y Cyngor ar lefel 'Cost Gwasanaethau' yn £360m yn ystod 2013/14, gyda'r sefyllfa net yn £236m.

- Adroddwyd sefyllfa alldro ariannol 2013/14 i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 10 Mehefin 2014. Cymeradwyodd aelodau'r Cabinet danwariant net gwasanaethau o £362k i'w cario drosodd am y flwyddyn, trosglwyddiad net o £4.427m i reserfau penodol, a throsglwyddiad net o £351k i Falansau Cyffredinol.

TABL 1 - Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)

Mae Tabl 1 yn cynnwys cymhariaeth perfformiad cyllidebol ar lefel crynhoad, ceir gwybodaeth bellach yn Nhabl 2.

	Cyllideb	**Gwir**	**Gwahaniaeth**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Gwariant Net ar Weithgareddau	246,877	247,366	489
Swm Adrannol i'w gario ymlaen ar ddiwedd blwyddyn	0	362	362
	246,877	247,728	851
Ariannwyd gan -			
Incwm y Dreth Cyngor	(65,244)	(66,095)	(851)
Cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol	(38,209)	(38,209)	0
Grantiau Llywodraeth Cyffredinol	(143,424)	(143,424)	0
	0	0	0

- Mae'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau a'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 8 a 9 yn darparu dadansoddiad o'r symudiadau yn y flwyddyn.

TABL 2 – Symudiad Trawsddodiad rhwng '<u>Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)' (Tabl 1)</u> i'r fformat <u>Incwm a Gwariant</u> sydd yn adlewyrchu y Strwythur Rheolaethol Adrannol.

Adran	Adroddiad Perfformiad	Addasiad Trawsddodiad	Datganiad Incwm a Gwariant
	£'000	**£'000**	**£'000**
Adnoddau Dynol	63	(59)	4
Cyllid	1,336	(1)	1,335
Democratiaeth a Chyfreithiol	638	0	638
Gofal Cwsmer	2,279	(3)	2,276
Strategol a Gwella	883	46	929
Addysg	101,952	(81)	101,871
Economi a Chymuned	6,809	49	6,858
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	26,275	(1,044)	25,231
Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	11,421	(466)	10,955
Ymgynghoriaeth Gwynedd	1,407	(143)	1,264
Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	35	8	43
Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	71,185	(63)	71,122
Tîm Rheoli Corfforaethol	0	0	0
Corfforaethol	13,122	256	13,378
Cronfeydd	3	0	3
Cost Gwasanaethau	237,408	(1,501)	235,907
Eraill (Yn cynnwys addasiad Canolog a Chorfforaethol)	10,320	1,501	11,821
Cyfanswm	247,728	0	247,728

* Mae'r addasiadau yn y golofn trawsddodiad yn cyfeirio at y cyfraniad net i ag o reserfau a'r addasiadau angenrheidiol yn ymwneud ag yswiriant.

- Gweler dadansoddiad fformat safonol llawn Incwm a Gwariant ar dudalen 9.

- Gweler dadansoddiad llawn o symiau adroddwyd ar gyfer penderfyniadau dyrannu adnoddau yn Nodyn 30, tudalen 62.

- Gweler dadansoddiad ar sail Côd Ymarfer Adrodd ar Wasanaeth (SeRCOP) yn Atodiad A.

- **Eitemau Materol o Incwm a Gwariant**

  Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:-
  - Newid o £22m yn y maes pensiwn ar ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau (asedau), yn unôl ag asesiad Actiwari Cyngor Gwynedd (Nodyn 42).
  - Cynnydd o £9m mewn gwerth amhariad asedau, yn gysylltiedig â'r lefel gwariant sylweddol ar raglen gyfalaf ysgolion (Nodyn 15).
  - Cynnydd o £5m ar Drethi Annomestig Cenedlaethol, gan Lywodraeth Cymru o'i gymharu â'r dosraniad y flwyddyn flaenorol (Nodyn 13b).

- **Effaith yr Hinsawdd Economaidd Gyfredol**

  Bu problemau digynsail yn y sefyllfa ariannol fyd-eang yn y blynyddoedd diwethaf. Oherwydd y sefyllfa gyffredinol yma, bu'n angenrheidiol i'r Awdurdod gymryd yr amgylchiadau i ystyriaeth yn ei gynlluniau ariannol, gan hefyd gadw lefel darbodus o falansau a reserfau.

GWARIANT CYFALAF YN 2013/14

Yn 2013/14 gwariodd y Cyngor £41m ar gynlluniau cyfalaf. Dengys y tabl canlynol fanylion y gwariant yma ynghyd â sut y'i hariannwyd.

	CRYNODEB O WARIANT CYFALAF A'I ARIANNU	
2012/13		**2013/14**
£'000		**£'000**
74	Adnoddau Dynol	35
6,275	Addysg	8,630
0	Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	0
16	Cyllid	38
276	Darparu a Hamdden	0
5,502	Economi a Chymuned	5,199
0	Democratiaeth a Chyfreithiol	0
6,966	Gofal Cwsmer	8,536
3,802	Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol	0
	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	3,373
6,753	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	8,690
8,633	Rheoleiddio	6,360
4	Strategol a Gwella	14
24	Tai Cyngor	4
28	Ymgynghoriaeth Gwynedd	582
0	Corfforaethol	0
38,353		**41,461**
	ARIANNWYD GAN -	
10,914	Benthyciadau	10,664
19,170	Grantiau a Chyfraniadau	18,904
2,344	Derbyniadau Cyfalaf	1,377
5,925	Refeniw a Chronfeydd Eraill	10,516
38,353		**41,461**

- Cynhwysir Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf drwy Statud o £6,221,680 yn y tabl uchod. Ad-dalwyd y gwariant yma i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Cyfanswm gwariant ar Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu oedd £34,007,990 fel a ddangosir yn Nodyn 15 a 22 ar dudalennau 41 i 43 a 54.

- Roedd Dyled Benthyciadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2014 yn £113.1m – gostyngiad o £0.8m (o £113.9m) yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd ad-daliadau o £1.1m yn unol â thelerau'r benthyciadau unigol.

Darpariaethau ac Arian wrth Gefn

Yn ychwanegol at y Balans Cyffredinol o £8.4m, roedd gan y Cyngor ddarpariaethau (fel a ddiffinnir) o £11.3m, reserfau eraill a glustnodwyd o £49.8m a balansau ysgolion o £3.8m, sef cyfanswm o £73.3m. Ceir manylion yn y Fantolen, Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau a Nodyn 10 a 24.

Cronfa Bensiwn

Mae gan y Cyngor (fel cyflogwr) ymrwymiad net yn deillio o'u cyfran o asedau ac ymrwymiadau'r Gronfa Bensiwn Gwynedd, sydd wedi ei gyfrifo yn unol â Safonau Cyfrifo Rhyngwladol 19. Mae'r Fantolen yn cynnwys asesiad gan Actiwari y Gronfa, Hymans, o gyfran y Cyngor o ymrwymiad y Gronfa Bensiwn. Mae'r ymrwymiad net yma wedi cynyddu £22,828,000 i £191,006,000 yn 2013/14. Gweler Nodyn 42 am wybodaeth bellach.

Sefyllfa ar un pwynt mewn amser yw'r ymrwymiad pensiwn net. Gall prisiau'r farchnad gynyddu neu leihau yn sylweddol yn y tymor byr ac felly nid oes modd meintoli'r effaith tymor hir bydd symudiad o'r fath yma ym mhrisiau'r farchnad yn cael ar y Gronfa Bensiwn.

Cronfa Bensiwn Gwynedd

Dengys cyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd (tudalennau 84 i 115) gynnydd yn ystod y flwyddyn o £116.7m ar werth y farchnad yn asedau net y Gronfa i £1,309.6m. Roedd gwerth llyfr yr Asedau net ar 31 Mawrth 2014 yn £994.4m (2013: £939.6m).

Polisïau Cyfrifo

Mae'r egwyddorion cyfrifo a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn cydymffurfio â holl ymarferion cyfrifeg cymeradwy perthnasol ac maent wedi'u hegluro yn llawn yn y Polisïau Cyfrifo yn Nodyn 1 o'r Cyfrifon ar dudalen 12.

Newidiadau mewn Polisiau Cyfrifeg ac i'r Datganiad o'r Cyfrifon

Bu nifer o addasiadau sylweddol i safon cyfrifon IAS 19 Buddion Gweithwyr, sydd wedi arwain at newid yn y driniaeth a pholisiau cyfrifo cysylltiedig.

GWYBODAETH BELLACH

Mae Datganiad o'r Cyfrifon ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd sef www.gwynedd.gov.uk.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

William E Jones
Uwch Reolwr Cyllid
01286 679406

neu

Ffion Madog Evans
Rheolwr Cyllid - Adnoddau a Chorfforaethol
01286 679133

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu yn y wasg leol ar yr adeg briodol.

CYNGOR GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB YR AWDURDOD

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad ei faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r swyddog hwnnw. Cyfrifoldeb yr awdurdod hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

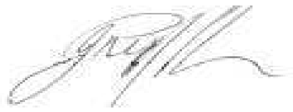

25 Medi 2014

Cadeirydd Pwyllgor Archwilio

CYFRIFOLDEB PENNAETH CYLLID CYNGOR GWYNEDD

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd").

Wrth baratoi'r datganiad o'r cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisïau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac wedi cydymffurfio â'r Côd Ymarfer.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol ac amserol ac fe gymerwyd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2014 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

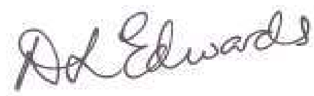

18 Medi 2014

Dafydd L. Edwards B.A., C.P.F.A., I.R.R.V.
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN RESERFAU

Dengys y datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi'n 'reserfau defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny sy'n gymwysedig i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae'r Gwarged neu (Ddiffyg) ar Ddarparu Gwasanaethau yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Awdurdod, gyda manylion pellach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n ofynnol eu codi ar Falans y Gronfa Gyffredinol a'r Cyfrif Refeniw Tai i bwrpas gosod treth y cyngor a rhenti. Mae'r Cynnydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd yn dangos balans statudol y Gronfa Gyffredinol a'r Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o reserfau a glustnodwyd a gyflawnir gan y Cyngor.

	Nodyn	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserfau Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd	Cyfanswm Balansau Ysgolion	Cyfrif Refeniw Tai	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	**Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy**	**Reserfau na ellir eu defnyddio**	**Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod**
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans 31 Mawrth 2012 a ddygwyd ymlaen		**(8,051)**	**(51,053)**	**(4,438)**	**(1,727)**	**(3,651)**	**(2,428)**	**(71,348)**	**(69,730)**	**(141,078)**
Symudiad mewn reserfau yn 2012/13										
(Gwarged)/Diffyg ar ddarparu gwasanaethau		(5,240)	0	0	0	0	0	**(5,240)**	**0**	**(5,240)**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	0	0	0	0	**0**	**43,467**	**43,467**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(5,240)	0	0	0	0	0	**(5,240)**	**43,467**	**38,227**
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	*9*	7,024	0	0	0	1,411	538	**8,973**	**(8,973)**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd		1,784	0	0	0	1,411	538	**3,733**	**34,494**	**38,227**
Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd		(1,784)	1,159	625	0	0	0	**0**	**0**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2012/13		0	1,159	625	0	1,411	538	**3,733**	**34,494**	**38,227**
Balans 31 Mawrth 2013 a ddygwyd ymlaen		**(8,051)**	**(49,894)**	**(3,813)**	**(1,727)**	**(2,240)**	**(1,890)**	**(67,615)**	**(35,236)**	**(102,851)**
Symudiad mewn reserfau yn 2013/14										
(Gwarged)/Diffyg ar ddarparu gwasanaethau		1,419	0	0	0	0	0	**1,419**	**0**	**1,419**
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	0	0	0	0	**0**	**(1,679)**	**(1,679)**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		1,419	0	0	0	0	0	**1,419**	**(1,679)**	**(260)**
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	*9*	62	0	0	0	(167)	(2,363)	**(2,468)**	**2,468**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd		1,481	0	0	0	(167)	(2,363)	**(1,049)**	**789**	**(260)**
Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd	*10*	(1,832)	69	36	1,727	0	0	**0**	**0**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2013/14		(351)	69	36	1,727	(167)	(2,363)	**(1,049)**	**789**	**(260)**
Balans 31 Mawrth 2014 a ddygwyd ymlaen		(8,402)	(49,825)	(3,777)	0	(2,407)	(4,253)	**(68,664)**	**(34,447)**	**(103,111)**

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR – 2013/14

Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisiau cyfrifeg cyffredinol dderbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dengys y sefyllfa trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

2012/13 Gwariant Gros	2012/13 Incwm Gros	2012/13 Gwariant Net		Nodyn	2013/14 Gwariant Gros	2013/14 Incwm Gros	2013/14 Gwariant Net
£'000	**£'000**	**£'000**			**£'000**	**£'000**	**£'000**
16,454	(7,117)	9,337	Diwylliant a Gwasanaethau Cysylltiedig		17,598	(7,203)	10,395
27,911	(9,668)	18,243	Gwasanaethau Amgylcheddol a Rheoleiddio		28,711	(10,501)	18,210
14,164	(8,908)	5,256	Gwasanaethau Cynllunio		16,245	(11,660)	4,585
116,792	(26,540)	90,252	Gwasanaethau Plant ac Addysg - Addysg		125,423	(22,033)	103,390
18,062	(2,432)	15,630	Gwasanaethau Plant ac Addysg - Gofal Cymdeithasol Plant		18,050	(2,412)	15,638
30,279	(12,076)	18,203	Priffyrdd, Ffyrdd a Thrafnidiaeth		28,817	(10,980)	17,837
43,205	(37,537)	5,668	Gwasanaethau Tai (Cronfa'r Cyngor)		43,063	(38,123)	4,940
58,472	(15,348)	43,124	Gofal Cymdeithasol Oedolion		61,650	(15,399)	46,251
12,215	(10,655)	1,560	Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd		12,096	(2,311)	9,785
8,991	(4,114)	4,877	Costau Corfforaethol a Democrataidd Craidd		8,433	(3,865)	4,568
195	0	195	Costau Heb eu Dosrannu		308	0	308
346,740	**(134,395)**	**212,345**	**Cost Gwasanaethau**		**360,394**	**(124,487)**	**235,907**
18,882	(42)	18,840	Gwariant Gweithredol Arall	*11*	19,144	(288)	18,856
12,786	(682)	12,104	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	*12*	14,238	(651)	13,587
0	(248,529)	(248,529)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	*13*	0	(266,931)	(266,931)
378,408	**(383,648)**	**(5,240)**	**(Gweddill)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau**		**393,776**	**(392,357)**	**1,419**
		5,461	(Gweddill)/Diffyg yn deillio o Ailbrisio Asedau Sefydlog	*26*			1,429
		0	(Gweddill)/Diffyg yn deilio o Ailbrisio Asedau Ariannol sydd ar gael i'w gwerthu				0
		38,006	Ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau/(asedau)	*42*			(3,108)
		43,467	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**(1,679)**
		38,227	**Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**				**(260)**

'Gwasanaeth Plant ac Addysg – Addysg'

• Yn cynnwys cynnydd o £9m mewn gwerth amhariad asedau, yn gysylltiedig a'r lefel gwariant sylweddol ar raglen gyfalaf ysgolion (Nodyn 15).

'Treth ac Incwm Grant Amhenodol' a 'Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd'

• £8m perthnasol i'r Cynllun Gostyngiad Treth y Cyngor i adlewyrchu newid y ffynhonnell ariannu i Lywodraeth Cymru sydd wedi arwain at newid yn y trefniadau adrodd, sydd bellach yn cael ei ddangos dan 'Treth ac Incwm Grant Amhenodol' yn hytrach na 'Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd' fel yn 2012/13 (Nodyn 13).

• Cynnydd o £5m ar Drethi Annomestig Cenedlaethol, gan Lywodraeth Cymru o'i gymharu â'r dosraniad y flwyddyn flaenorol (Nodyn 13b).

'Ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau / (asedau)'

• Newid o £22m yn y maes pensiwn ar ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau (asedau), yn unôl ag asesiad Actiwari Cyngor Gwynedd (Nodyn 42).

Y FANTOLEN – 31 MAWRTH 2014

Dengys y Fantolen werth asedau ac ymrwymiadau'r Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai ymrwymiadau) yn cyfateb i'r reserfau a ddelir gan yr awdurdod. Adroddir ar y reserfau mewn dau gategori. Y categori cyntaf o reserfau yw reserfau defnyddiadwy, h.y. y reserfau hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o reserfau ac unrhyw gyfyngiad statudol o'u defnydd (er enghraifft, y Reserf Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddir i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Yr ail gategori o reserfau yw'r rhai hynny na all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori yma o reserfau yn cynnwys reserfau gydag elw a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Reserf Ailbrisio), ble nad yw'r symiau ar gael i'w ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau dim ond pan werthir yr asedau yn unig; a reserfau gyda gwahaniaethau amseriad fel a ddengys ar linell 'Addasiadau rhwng sail cyfrifeg a sail ariannu yn unol â rheoliadau' o'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

31 Mawrth 2013		*Nodyn*	**31 Mawrth 2014**
£'000			**£'000**
368,877	Eiddo, Offer a Chyfarpar	*15*	378,869
93	Asedau Treftadaeth	*16*	111
824	Eiddo Buddsoddi	*17*	100
734	Asedau Gweddilliol	*15*	2,526
77	Buddsoddiadau Tymor Hir	*18*	77
4,191	Dyledwyr Tymor Hir	*18*	4,449
374,796	**Asedau Tymor Hir**		**386,132**
35,629	Buddsoddiadau Tymor Byr	*18*	27,083
2,905	Asedau ar gael i'w Gwerthu	*22*	2,488
1,257	Stoc	*19*	1,455
44,872	Dyledwyr Tymor Byr	*20*	52,134
13,091	Arian a Chyfwerthoedd Arian	*21*	20,886
97,754	**Asedau Cyfredol**		**104,046**
(11,787)	Gorddrafft Banc	*21*	(19,496)
(18,131)	Benthyciadau Tymor Byr	*18*	(1,884)
(58,777)	Credydwyr Tymor Byr	*23*	(63,291)
(1,187)	Darpariaethau Tymor Byr	*24*	(479)
(2,523)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o flaen llaw	*35*	(1,775)
(92,405)	**Ymrwymiadau Cyfredol**		**(86,925)**
(151)	Credydwyr Tymor Hir	*18*	(100)
(11,899)	Darpariaethau Tymor Hir	*24*	(10,824)
(95,811)	Benthyciadau Tymor Hir	*18*	(111,215)
(168,179)	Ymrwymiad Pensiwn Net	*42*	(171,689)
(15)	Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	*38*	(2,372)
(1,239)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o flaen llaw	*35*	(3,942)
(277,294)	**Ymrwymiadau Tymor Hir**		**(300,142)**
102,851	**Asedau Net**		**103,111**
(67,615)	Reserfau Defnyddiadwy	*25*	(68,664)
(35,236)	Reserfau na ellir eu defnyddio	*26*	(34,447)
(102,851)	**Cyfanswm Reserfau**		**(103,111)**

DATGANIAD LLIF ARIAN – 2013/14

Dengys y Datganiad Llif Arian newidiadau mewn arian a chywerthoedd arian yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Trwy rannu'r llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu, dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio arian a chywerthoedd arian. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Awdurdod a ariennir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae'r Gweithgareddau Buddsoddi yn cynrychioli'r all-lif arian a wnaed am adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariad gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae'r llif arian a gyfyd o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol i ragweld yr hawl sydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian yr Awdurdod yn y dyfodol.

2012/13 £'000		***Nodyn***	**2013/14 £'000**
(5,240)	(Gwarged) neu Ddiffyg Net ar Ddarparu Gwasanaethau		1,419
(24,560)	Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	*27a*	(32,017)
856	Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	*27b*	1,514
(28,944)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu		(29,084)
37,293	Gweithgareddau Buddsoddi	*28*	28,063
1,130	Gweithgareddau Ariannu	*29*	935
9,479	(Cynnydd) / Lleihad net mewn arian a chywerthoedd arian		(86)
(10,783)	Arian a chywerthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	*21*	(1,304)
(1,304)	**Arian a chywerthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd**	***21***	**(1,390)**

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN 1 – POLISIAU CYFRIFO

1.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod yn y flwyddyn ariannol 2013/14 a'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn honno, sef 31 Mawrth 2014. Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) 2005 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o'r Cyfrifon yn flynyddol, a hynny yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Mae'r arferion hyn wedi eu cynnwys yn bennaf yn y *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013/14* a'r Côd Ymarfer Adrodd ar Wasanaeth 2013/14, ac yn cael eu cefnogi gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh) a chyfarwyddiadau statudol a gyhoeddir yn unol â Deddf 2005.

Confensiwn cost hanesyddol yw'r egwyddor cyfrifo sydd wedi ei fabwysiadu'n bennaf yn y Datganiad o'r Cyfrifon, wedi'i addasu gan ailbrisiad rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

Mewn perthynas â pholisi yn ymwneud a chyfalafu gwariant, ein hymarferiad yw gweithredu ar sail natur y gwariant yn hytrach na lefel penodol o wariant.

1.2 Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir am weithgareddau yn y flwyddyn y maent yn digwydd, nid pan wneir neu dderbynnir taliadau arian parod.

- Bydd y refeniw o werthu nwyddau yn cael ei adnabod pan fydd yr Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau arwyddocaol a buddion perchnogaeth i'r prynwr, a pan mae'n debygol y bydd buddiant economaidd neu'r gwasanaeth potensial cysylltiol gyda'r trafodyn hefyd yn trosglwyddo i'r Awdurdod.
- Bydd refeniw o ddarparu gwasanaeth yn cael ei adnabod pan fydd yr Awdurdod yn gallu mesur yn ddibynadwy'r canran sydd wedi ei gwblhau o'r trafodyn ynghyd â'r tebygolrwydd y bydd buddiant economaidd neu'r gwasanaeth potensial cysylltiol gyda'r trafodyn hefyd yn trosglwyddo i'r Awdurdod.
- Bydd cyflenwadau yn cael eu trin fel gwariant fel maent yn cael eu treulio – pan fydd bwlch rhwng y dyddiad mae'r cyflenwadau wedi eu derbyn a'u treulio, byddant yn cael eu dal fel stoc ar y Fantolen.
- Bydd treuliau, mewn cysylltiad â'r gwasanaeth a roddwyd (gan gynnwys gwasanaeth gan weithwyr cyflogedig) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fydd y gwasanaeth wedi ei dderbyn yn hytrach na pryd fydd taliadau wedi eu gwneud.
- Bydd llog sy'n cael ei dderbyn o fuddsoddiadau yn ogystal â llog fydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn ôl eu trefn fel incwm a gwariant ar sail gyfradd llog effeithiol i'r erfyn cyllidol perthnasol yn hytrach nac i'r llif arian sydd wedi eu sefydlogi neu wedi'i bennu gan y cytundeb.
- Ble mae refeniw a gwariant wedi eu hadnabod ond nid yw'r arian wedi ei dderbyn neu dalu allan, bydd rhaid creu dyledwr neu gredydwr am y symiau perthnasol ar y Fantolen. Ble mae tebygolrwydd o beidio casglu'r ddyled, bydd rhaid ysgrifennu'r dyledion lawr a chodi tal allan o gyfrif refeniw am yr incwm fydd yn debygol o beidio cael ei gasglu.

1.3 Arian a Chyfwerthoedd Arian

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan yr Awdurdod, y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd, gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categoreiddio fel cyfwerthoedd arian a'u cynnwys fel Arian a Chyfwerthoedd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

1.4 Asedau Dibynnol

Mae ased dibynnol yn codi pan mae digwyddiad ble mae posibilrwydd caiff yr Awdurdod ased ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall digwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Nid yw asedau dibynnol yn cael eu datgan ar y Fantolen, ond yn hytrach mewn nodyn i'r cyfrifon os yw'n debygol bydd mewnlif o fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth. Nid oes gan Gyngor Gwynedd asedau dibynnol.

1.5 Ymrwymiadau Dibynnol
Ceir ymrwymiad dibynnol pan fod digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Ceir ymrwymiad dibynnol yn ogystal pan fod amgylchiadau y gwneir darpariaeth amdanynt fel arfer, ond unai, nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu, ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Nid yw ymrwymiadau dibynnol yn cael eu datgan ar y Fantolen, ond yn hytrach mewn nodyn i'r cyfrifon.

1.6 Corfforaethol a Democrataidd Craidd
Mae'r pennawd Corfforaethol a Democrataidd Craidd yn cynnwys eitemau sydd yn berthnasol i'r Gynrychiolaeth Ddemocrataidd a Rheolaeth a Rheolaeth Corfforaethol. Mae'r Gynrychiolaeth Ddemocrataidd a Rheolaeth yn cynnwys ffurfio polisïau corfforaethol a gweithgareddau aelodau tra mae Rheolaeth Corfforaethol yn cynnwys costau sydd yn gysylltiedig â rhedeg yr Awdurdod.

1.7 Buddiannau Gweithwyr
1.7.1 Buddion sy'n Daladwy yn ystod Cyflogaeth
Buddion tymor byr yw'r rhai hynny sydd yn ddyledus o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis cyflogau, tâl gwyliau a thâl salwch i weithwyr cyfredol ac maent yn cael eu hadnabod fel cost am wasanaethau yn y flwyddyn y mae'r gweithiwr yn gwasanaethu'r Awdurdod. Gwneir croniad ar gyfer cost hawl gwyliau (neu unrhyw amser i ffwrdd o'r gwaith e.e. amser wedi ei gronni) sydd yn ddyledus i'r gweithwyr ond sydd heb ei gymryd cyn diwedd y flwyddyn ac yn cael ei gario drosodd i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r croniad yn seiliedig ar raddfeydd cyflog sydd yn berthnasol i'r flwyddyn ariannol ddilynol, sef y flwyddyn mae'r gweithiwr yn derbyn y budd o'r gwyliau. Mae cost y croniad yn mynd yn erbyn Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ond mae wedyn yn cael ei wrth-droi drwy'r Datganiad Symudiadau mewn Resyrfau fel bod cost y gwyliau yn mynd yn erbyn y flwyddyn y cymerir y gwyliau.

1.7.2 Buddion Terfynu Cyflogaeth
Mae buddion terfynu cyflogaeth yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu o ganlyniad i benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad yn wirfoddol ac fe'u codir ar sail addasiad croniad yn erbyn y gwasanaeth priodol neu, lle mae'n berthnasol, i'r llinell Costau Heb eu Dosrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr unai pan na all yr Awdurdod dynnu'n ôl y cynnig o'r buddion hynny neu pan fo'r Awdurdod yn cydnabod cost o ail-strwythuro, p'run bynnag sydd gyntaf.

Pan fo buddion terfynu cyflogaeth yn cynnwys ychwanegiadau i bensiynau mae'r ddarpariaeth statudol yn golygu y dylai Cronfa'r Cyngor dderbyn y gost sydd yn daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiynwr yn hytrach na'r swm wedi ei gyfrifo yn unol â'r safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau mae angen neilltuo symiau i ac o'r Gronfa Bensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol am fuddion pensiynau ychwanegol terfynu a rhoi yn eu lle y debydau am yr arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau taladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn.

1.7.3 Buddion Ôl-gyflogaeth
Mae gweithwyr yr awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran Adran Addysg Llywodraeth San Steffan.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yng Nghyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion diffiniedig i'w haelodau (pensiynau a lymp-symiau) sydd wedi eu hennill yn ystod eu hamser gyda'r Awdurdod.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer y cynllun athrawon yn golygu nad yw ymrwymiadau'r buddion yn cael eu hadnabod i'r Awdurdod. Mae'r cynllun felly yn cael ei gyfrifo fel petai yn gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid yw ymrwymiadau ar gyfer taliadau yn y dyfodol yn cael eu hadnabod yn y Fantolen. Mae'r llinell Gwasanaethau Plant ac Addysg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys cost cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

1.7.4 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae gan bob aelod arall o'r staff, yn amodol ar rai meini prawf, yr hawl i fod yn aelod o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r costau pensiwn a godir ar gyfrifon yr Awdurdod ar gyfer y dosbarth yma o weithwyr yn cael eu pennu gan weinyddwyr y gronfa ac yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniad y gweithwyr i'r cynllun.

Mae'r Cynllun Llywodraeth Leol yn cael ei drin fel cynllun budd diffiniedig:

Mae ymrwymiadau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y fantolen ar sail actiwarïaid drwy'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd hyd yn hyn gan y gweithwyr, yn seiliedig ar gyfradd marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr a.y.y.b. yn ogystal â thafluniad enillion ar gyfer gweithwyr cyfredol.

Gostyngir yr ymrwymiadau i'w gwerth ar sail prisiau cyfredol gan ddefnyddio graddfa ddisgownt o 4.3% wedi ei gyfrifo fel cyfartaledd cymhwysol 'spot yields' ar fondiau corfforaethol o werth AA.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y fantolen ar sail gwerth teg a benderfynir gan actiwari'r Gronfa.

Dadansoddir y newid yn ymrwymiad net pensiynau i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- Cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn ymrwymiadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - dyrennir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau lle mae'r gweithwyr yn gweithio

- Cost gwasanaeth y gorffennol – mae'r cynnydd mewn ymrwymiadau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol ble mae eu heffaith yn gysylltiedig â'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – mae'n cael ei ddebydu i'r Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gostau heb eu Dosrannu

- Cost llog net ar y buddion net diffiniedig (asedau), h.y. y gost llog net i'r awdurdod - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad buddion diffiniedig net (asedau) sy'n codi o dreigliad amser sy'n mynd yn erbyn llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - mae hyn yn cael ei gyfrifo ar sail gweithredu'r gyfradd ddisgownt sy'n cael ei ddefnyddio i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar gychwyn y cyfnod i'r ymrwymiad buddion diffiniedig net (asedau) ar gychwyn y cyfnod - gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad buddion diffiniedig net (asedau) yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd

Ailfesuriadau yn cynnwys:

- Enillion ar asedau'r Cynllun - gan eithrio symiau sy'n gynwysedig yn llog net ar yr ymrwymiad budd diffiniedig net (asedau) - yn cael eu debydu i Reserf Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall

- Enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau i'r ymrwymiad pensiwn net oherwydd nad yw'r digwyddiadau yn cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaethpwyd yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu am nad yw'r actiwari wedi diweddaru ei ragdybiaethau - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall

Cyfraniadau a delir i'r Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian a delir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r Gronfa Bensiwn ar gyfer setliad ymrwymiadau; sydd ddim yn cael eu cyfrifo fel traul.

Gyda buddion ymddeol, mae'n ofynnol, yn unol â darpariaethau statudol, i Gronfa'r Cyngor dderbyn cost y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r Gronfa Bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn yn hytrach na'r swm a gyfrifir yn ôl y safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r

Symudiad mewn Reserfau, mae hyn yn golygu bod angen neilltuo arian i neu allan o'r Reserf Pensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol ar gyfer buddion ymddeol a rhoi'r debydau am arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sydd yn deillio o hyn yn y Gronfa Bensiwn yn fesur o effaith buddiol i Gronfa'r Cyngor o orfod trin buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na thros y cyfnod y mae'r gweithwyr yn derbyn y budd.

1.7.5 Buddion Dewisol

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i wneud dyfarniadau dewisol mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw ymrwymiadau sydd yn deillio o ddyfarniad o'r fath i unrhyw aelod o'r staff (yn cynnwys athrawon) yn cael eu cronni yn y flwyddyn y cymerwyd y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan ddefnyddio'r un polisïau â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol i gyfrifo amdanynt.

1.8 Digwyddiadau Wedi'r Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ôl-fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ag anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddiad y Datganiad o'r Cyfrifon. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- y rhai hynny sy'n dynodi amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond os ystyrir y byddai'n cael effaith faterol, yna byddai natur y digwyddiadau ynghyd ag amcangyfrif o'r effaith ariannol (lle gellid amcangyfrif y gost) yn cael ei ddatgelu yn y nodiadau.

Nid yw unrhyw ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi'r dyddiad awdurdodi cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o'r Cyfrifon.

1.9 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, newidiadau i Bolisiau Cyfrifo, Amcangyfrifon a Gwallau

Gall yr angen i wneud addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisïau cyfrifo neu i gywiro gwall sylweddol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifeg yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod a effeithir gan y newid, ac felly ni wneir addasiad cyfnod blaenorol.

Yr unig dro y gwneir newidiadau i bolisïau cyfrifo yw pan yn ofynnol gan ymarferion cyfrifo priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan wneir newid, cyfrifir amdano yn ôl-weithredol (oni bai y nodir yn wahanol) trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi wedi bodoli erioed.

Caiff gwallau materol a ddarganfyddir mewn ffigyrau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol.

1.10 Offerynnau Ariannol

Offeryn ariannol yw unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Felly, mae'r term offeryn ariannol yn cynnwys asedau ariannol ac ymrwymiadau ariannol.

Mewn cydymffurfiad gyda'r gofynion adolygwyd asedau ac ymrwymiadau ariannol y Cyngor er mwyn eu categoreiddio a phenderfynu ar y driniaeth gywir. Adnabuwyd yr offerynnau canlynol wrth wneud yr adolygiad hwn:

Ymrwymiadau ariannol

- Credydwyr masnachol a chredydwyr eraill.
- Benthyciadau tymor hir gan gynnwys premiymau a disgowntiau ar setliad cynnar benthyciadau sydd wedi eu gohirio.
- Gwarantau ariannol.

Asedau ariannol

- Adnau banc
- Dyledwyr masnachol

- Benthyciadau derbyniadwy
- Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn prisio ei ymrwymiadau ariannol ar gost wedi ei amorteiddio gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Cyfrifir llog i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Oherwydd bod benthyciadau tymor hir y Cyngor i gyd ar gyfraddau sefydlog, telir y llog cronedig am y flwyddyn.

Mae enillion neu golledion sydd yn codi ar ad-daliad cynnar yn cael eu trin fel eu bod yn diddymu'r ymrwymiad ariannol oni bai eu bod yn cwrdd ag amodau caeth lle bo modd trin y trafodyn fel addasiad o amodau'r benthyciad presennol ac addasu gwerth y benthyciad newydd gydag unrhyw enillion neu golledion.

Dosbarthir mwyafrif asedau ariannol y Cyngor fel benthyciadau neu ddyledwyr ac felly eu prisio ar sail cost wedi ei amorteiddio gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol.

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan yr Awdurdod y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categoreiddio fel cywerthyddion arian a'u cynnwys fel Arian a Chywerthydd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

Mesurir Credydwyr a Dyledwyr tymor byr sydd heb gyfradd llog datganedig ar sail swm yr anfoneb wreiddiol. Mae hyn yn cynnwys yr holl ddyledwyr a chredydwyr masnachol.

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Ariannu a Chyfrifo am Gyfalaf) (Cymru) (Diwygiedig) 2007 yn caniatáu i effaith ailddatgan offerynnau ariannol gael ei addasu trwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau. Caiff yr addasiadau canlyniadol eu dangos yn y Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol a'r Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w gwerthu ar y Fantolen. Mae'r addasiad a ganiateir o dan statud yn golygu bod yr effaith net ar falansau'r Cyngor yn gyfatebol i'r trosglwyddiad o dan y polisi yma.

1.11 Trosiad Arian Tramor

Caiff trafodion mewn arian parod eu trosglwyddo i sterling ar y gyfradd a oedd yn bodoli ar y dyddiad hwnnw. Caiff gwahaniaethau cyfnewid eu cymryd i ystyriaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff unrhyw falans a ddelir mewn arian tramor ei drosi ar y raddfa ar 31 Mawrth.

1.12 Grantiau'r Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Mae grantiau a chyfraniadau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a refeniw yn cael eu cyfrifo ar sail croniadol, ac yn cael eu cydnabod ar unwaith fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod amod ynghlwm wrth y grant neu gyfraniad nad yw'r awdurdod wedi ei fodloni.

Oherwydd y gofyn i ariannu gwariant cyfalaf fel rhan o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf, nid yw'r grantiau a chyfraniadau sy'n ariannu gwariant cyfalaf sydd wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wir incwm. Felly, mae'r awdurdod yn cyfrifo'r symiau hyn fel a ganlyn:

- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei dderbyn, a bod amodau'n parhau heb eu bodloni ar ddyddiad y Fantolen, yna caiff y grant ei gydnabod fel Derbyniadau Grantiau Cyfalaf ymlaen llaw ar y Fantolen. Unwaith mae'r amod wedi ei fodloni, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei adnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a bod y gwariant sydd i'w ariannu o'r grant neu gyfraniad hwnnw wedi ei wneud ar ddyddiad y fantolen, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo o'r Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf, i adlewyrchu dyrannu adnoddau cyfalaf i ariannu gwariant. Adroddir y trosglwyddiad hwn yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

1.13 Asedau Treftadaeth

Asedau diriaethol yw asedau treftadaeth gyda rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technegol, geoffisegol neu amgylcheddol, ac a ddelir gan y Cyngor yn bennaf er diben gwybodaeth addysgol neu gyfraniad i ddiwylliant. Dyma'r categorïau o asedau treftadaeth sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor:

- Lluniau a Phaentiadau
- Teyrndlysau Dinesig

- Casgliadau Llyfrgell/Archifau
- Casgliadau Amgueddfeydd ac Orielau
- Adeiladau Hanesyddol a Henebion Cofrestredig
- Parciau a Gwarchodfeydd Natur Leol

Cyflogodd y Cyngor brisiwr allanol (cwmni Bonhams) i ddarparu amcangyfrifon o brisiadau o'i deyrndlysau dinesig a'i luniau a phaentiadau. Mae unrhyw eitem dros y trothwy di-minimis o £10,000 yn cael ei ddangos ar wahân yn y cyfrifon gyda'r eitemau eraill wedi eu cyfosod o fewn teyrndlysau dinesig a lluniau a phaentiadau. Er mwyn cysondeb, mae'r Cyngor wedi gweithredu ar sail yr un trothwy di-minimis i ddibenion prisio Asedau Treftadaeth ag i weddill ei asedau tymor hir - gweler polisi 1.19.

Nid oes polisi corfforaethol penodol ynghylch caffaeliad, cadwraeth, rheolaeth a gwarediad lluniau a phaentiadau ymhellach na'r anghenion cyffredinol oddi fewn y Rheolau Gweithredu Ariannol yng Nghyfansoddiad y Cyngor.

Mae'r Cyngor yn ystyried bod gan yr asedau treftadaeth hyn oes amhenderfynadwy a gwerth gweddilliol uchel; ac o'r herwydd, nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn briodol i ddibrisio'r asedau. Bydd yr asedau treftadaeth a gynhwysir yn y cyfrifon yn cael eu hasesu'n flynyddol am unrhyw amhariad.

Mae Archifau, Llyfrgelloedd ac Amgueddfeydd Gwynedd yn cadw arteffactau treftadaeth a chofnodion archif yn ei gasgliadau a'i archifau. Mae gan Gwasanaeth Amgueddfa Gwynedd bolisi caffael a gwaredu, a chadwraeth mewn perthynas ag arteffactau treftadaeth a chofnodion archifol.

Nid yw cost neu brisiad pendant bob tro yn hawdd i'w gael am y rhan helaethaf o'r eitemau yn y casgliad arteffactau ac archifau, a hyd yn oed pe byddai modd eu prisio, byddai'r gost yn uchel o'i gymharu â'r budd ychwanegol a fyddai'n tarddu ohono, oherwydd y nifer o asedau a ddelir a'r diffyg yng ngwerthoedd cymharol ar y farchnad. Mae ymgeisio i brisio asedau treftadaeth sydd wedi eu caffael yn hanesyddol yn codi nifer o bryderon cysyniadol. Mae prisio asedau treftadaeth yn cael ei gymhlethu ymhellach gan natur nifer o'r asedau. Anaml maent yn cael eu gwerthu, ac o'r herwydd maent yn aml yn cael eu prisio yn llawer uwch o ganlyniad, er enghraifft -

- i'w cysylltiad â pherson, digwyddiad neu gasgliad;
- y nifer cyfyngedig o brynwyr;
- nid oes llawer o asedau o'r unffurf ar y farchnad;
- gwybodaeth anghyflawn am yr eitemau a werthir.

Yn wahanol i nifer o asedau masnachol felly, anaml y ceir marchnad sy'n galluogi cael prisiad cymharol o wrthrychau cyffelyb. O ganlyniad, mae cael prisiadau cywir ar gyfer nifer o asedau treftadaeth bron yn amhosibl. Tra byddai'n bosib rhoi cost ar gyfer eitemau a bwrcaswyd o fewn y flwyddyn ariannol, mae'r gost hanesyddol yn prysur golli ystyr a gwerth, nid yn unig o ganlyniad i symudiad prisiau cyffredinol ble nad oes marchnad am eitemau cyffelyb, ond hefyd o ganlyniad i newid barn ar briodoliad.

Mae'r Cyngor yn berchen ar nifer o adeiladau rhestredig sydd o fewn y categori Tir ac Adeiladau. Gan fod y rhain yn asedau gweithredol i'r Cyngor, penderfynwyd peidio eu hail-gategoreiddio fel Asedau Treftadaeth. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw henebion ac adeiledd. Mae rhai o'r henebion wedi eu prisio ond mae eu gwerth yn is na'r trothwy di-minimis, ac felly, heb eu cydnabod yn y cyfrifon, tra bod henebion ac adeiledd eraill heb eu prisio gan fod y Cyngor o'r farn nad oes gwir werth y farchnad i'r ased. Byddai'r gost o feddiannu'r wybodaeth yn anghymesur o'i gymharu â'r budd i ddefnyddwyr y Datganiad o'r Cyfrifon y Cyngor - mae'r *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* bresennol yn caniatáu eithriad o'r math yma.

Mae rhai Parciau a Gwarchodfeydd Natur Leol, ynghyd â Gwarchodfeydd Adar, Fforestydd ac Arfordiroedd eisoes wedi eu cynnwys yn y cyfrifon fel Asedau Cymunedol. Ond mae gwerth y mwyafrif ohonynt o dan y trothwy di-minimis, a gwnaed y penderfyniad i gadw categori'r asedau hyn fel Asedau Cymunedol. Diffinnir Asedau Cymunedol fel asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu eu cadw yn fythol barhaus a cheir cyfyngiadau ar eu gwarediad.

1.14 Stoc a Chontractau Tymor Hir
Dylai stociau a gwaith mewn llaw ymddangos ar y fantolen ar sail yr isaf o gost neu wir werth, yn unol â darpariaethau'r Côd Ymarfer. Oherwydd ymarferoldeb prif systemau stoc y Cyngor, mae mwyafrif y stoc yn ymddangos yn y cyfrifon ar sail cost cyfartalog. Nid yw'r gwahaniaeth o'r sail prisio yn faterol.

1.15 Eiddo Buddsoddi
Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent ac/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu.

1.16 Prydlesau
Caiff prydlesau eu hystyried yn brydlesi cyllidol pan fo telerau trosglwyddiad y brydles a'r holl risgiau a buddion sy'n deillio o berchnogaeth o'r eiddo, offer neu gyfarpar yn cael eu trosglwyddo i'r prydlesai. Caiff bob prydles arall eu hystyried yn brydlesi gweithredol.

Yr Awdurdod fel Prydlesai:
Caiff symiau a ddelir dan brydlesi cyllidol eu hadnabod yn wreiddiol, ar ddechrau'r brydles, ar werth teg (neu, os yn is, gwerth presennol y lleiafswm taliadau prydles), gydag ymrwymiad cyfatebol am rwymedigaeth y brydles i'r prydleswr. Caiff taliadau'r brydles eu dosrannu rhwng cost ariannol (i'w gynnwys yn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr) a chost a roir yn erbyn ymrwymiad y brydles i'w leihau. Caiff yr ased perthnasol ei drin yn unol â'r polisïau arferol, a chaiff ei ddibrisio fel sy'n briodol.

Caiff taliadau prydlesau gweithredol eu dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost i'r gwasanaeth perthnasol ar sail dibrisiad llinol dros gyfnod y brydles.

Yr Awdurdod fel Prydleswr:
Ar hyn o bryd, nid oes gan yr Awdurdod unrhyw Brydlesi Cyllidol ble mae'r Awdurdod yn brydleswr.

Caiff incwm rhent o eiddo sydd wedi ei ganiatáu trwy brydles weithredol ei gydnabod ar sail linol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a chaiff yr ased ei ddangos ar y Fantolen.

1.17 Asedau Gweddilliol
Caiff Asedau Gweddilliol yr Awdurdod eu dangos ar wahân ar y Fantolen. Gwerth teg yr asedau hyn sy'n cael ei ddangos, sy'n seiliedig ar eu gwerth defnydd presennol.

1.18 Gorbenion a Chostau Gwasanaethau Cefnogol
Mae'r taliadau am wasanaethau a ddarperir gan Adrannau Canolog Cefnogol yn seiliedig ar gyfuniad o brisiau a bennir ymlaen llaw, amser y staff a gofnodir, cofnodi trafodion a fformiwlâu penodedig.

Yr unig gostau a adewir heb eu dyrannu yw costau rheolaeth corfforaethol a chostau cefnogol nad oes rhaid eu dosrannu yn ôl darpariaethau'r Côd Ymarfer. Mae'r dosraniad yn cydymffurfio gyda'r Côd Ymarfer Adrodd ar Wasanaeth (SeRCOP) 2013/14.

1.19 Asedau Tymor Hir
Adolygir gwerth asedau'r Cyngor a gofnodir ar fas data'r Gwasanaeth Eiddo o leiaf bob 5 mlynedd. Mae hyn yn unol â'r Côd a'r Datganiadau Egwyddorion Prisio Asedau a Nodiadau Arweiniad a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Mae'r gwerthusiad cyflawn diwethaf yn effeithiol o'r 1af Ebrill 2010.

Dangosir Tir ac Adeiladau ar sail gwerth teg neu gost ail-adeiladu dibrisiedig (DRC) ar gyfer eiddo arbenigol.

Dangosir Eiddo Buddsoddi ar sail gwerth teg.

Defnyddir cost hanesyddol (a ddibrisiwyd) ar gyfer Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Mae Asedau is adeiladwaith a chymunedol yn ymddangos ar bris hanesyddol.

Cynhwysir Asedau heb eu cwblhau ar sail cost hanesyddol tan gwblheir y gwaith, pan eu prisir yn unol â'r polisïau cyfrifo a'u trosglwyddo i'r categori asedau perthnasol.

Defnyddir isafswm at ddibenion prisio o £20,000 ar gyfer tir ac adeiladau gweithredol y Cyngor a £5,000 ar gyfer eitemau unigol o Gerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Fe ychwanegir gwariant ar asedau newydd a chyfredol yn flynyddol, gan wedyn ystyried os ydy'r gwariant yma wedi cynhyrchu cynnydd mewn gwerth i'r ased. Os oes cynnydd mae hyn yn cael ei adlewyrchu drwy'r Reserf Ail Brisio; os nad oes cynnydd mae'n dilyn fod amhariad i werth yr ased (gweler isod ar gyfer dull cyfrifo am amhariad). Yn benodol ar gyfer asedau megis Tir ac Adeiladau ac Asedau Cymunedol ble ceir gwariant yn y flwyddyn o dros £100,000 ar ased unigol, mae Rheolwr Eiddo Corfforaethol (M.R.I.C.S) y Cyngor yn adolygu'r asedau ac yn ail brisio unrhyw un sydd ei angen.

Amhariad a Dibrisiant

Amhariad

Amhariad yw treuliant budd economaidd sydd yn benodol i ased. Yn unol â Safon Adrodd Rhyngwladol 36 mae'r Cyngor yn adolygu eu hasedau bob blwyddyn i adnabod unrhyw amhariad neu leihad mewn gwerth oherwydd treuliant buddiannau economaidd. Yn ogystal, caiff gwerth gweddilliol ac oes fuddiol yr asedau eu hadolygu'n flynyddol, a'u haddasu ble'n briodol.

Pan mae colledion amhariad yn cael eu hadnabod, maent yn cael ei gyfrifo fel a ganlyn:

- Ble mae balans o gynnydd positif ar gyfer pris ased o fewn y Reserf Ailbrisio, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn y balans (hyd at swm y cynnydd cronedig)

- Pan nad oes balans ar y Reserf Ailbrisio neu balans annigonol, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant

Prif elfen IAS 16 yw y dylid dibrisio adeiladau oni bai eu bod yn cael eu prisio bob blwyddyn. Yn ogystal, dylid dibrisio bob rhan o eiddo, offer a chyfarpar ar wahân os yw eu cost yn arwyddocaol o ystyried cyfanswm cost yr eitem. Dylid sefydlu trothwy isafswm, yn seiliedig ar yr effaith sylweddol tebygol ar y datganiadau ariannol, fel bod bob ased o dan y trothwy yn cael eu diystyru i bwrpas cydrannu. (£1.66m yw'r trothwy ar gyfer 2013/14, sef 1% o werth yr holl adeiladau). Y dosraniad sydd yn cael ei ystyried ar gyfer yr elfen sydd ddim yn dir, dros y trothwy de- minimus ydi:

a) offer a chyfarpar a gwasanaethau peirianneg, ac
b) adeiledd

Mae'r mwyafrif o adeiladau'r Cyngor (dros 75%) yn cael eu prisio ar sail Cost Ail-adeiladu Dibrisiedig (DRC), a ddatblygir ar y dull cydrannol, ac adlewyrchir y gwahanol elfennau ym manylion y cyfrifiadau. Fodd bynnag, yn gynwysedig yn yr uchod mae adeiladau gydag eitemau sylweddol o offer a chyfarpar sydd ag oes fuddiol byr e.e. boileri ac offer gwresogi pyllau nofio a chanolfannau hamdden. Adnabyddir yr elfennau hyn drwy addasu oes fuddiol yr adeilad i gymryd oes fyrrach yr elfennau i ystyriaeth.

Yn seiliedig ar adolygiad o natur a'r math o adeiladau sy'n eiddo i'r Cyngor, daethpwyd i'r canlyniad nad oes gan weddill yr adeiladau eitemau sylweddol o offer a chyfarpar na gwasanaethau peirianneg sydd angen eu cydrannu ar wahân.

Dibrisir Asedau ar sail eu gwerth ar y fantolen i'w ysgrifennu i ffwrdd fel a ganlyn:
(i) Dibrisir Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar dros eu bywyd amcangyfrifiedig (3 – 10 mlynedd)
(ii) Dibrisir Is-adeiladwaith dros 40 mlynedd
(iii) Ysgrifennir Gwariant Refeniw i'w ariannu o Gyfalaf drwy Statud i lawr yn y cyfnod yr ymddangosant
(iv) Ni ddibrisir Tir
(v) Dibrisir Adeiladau dros eu bywyd amcangyfrifiedig (amrywiol)
(vi) Ni ddibrisir Eiddo Buddsoddi, Asedau heb eu Cwblhau nac Asedau Sydd Ar Gael i'w Gwerthu

Ni ddibrisir ym mlwyddyn y caffaeliad.

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg)(Cymru)(fel y'i diwygiwyd) 2008 [OS 2008/588 (W.59)] yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i wneud darpariaethau darbodus ar gyfer adbrynu dyledion. Mae'r Gweinidogion Cymreig wedi cyhoeddi Canllawiau ar Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw (MRP) ac mae gofyn i awdurdodau lleol roi ystyriaeth i Ganllawiau o'r fath yn unol ag adran 21 (1B) Deddf Llywodraeth Leol 2003.

Dyma'r pedwar opsiwn MRP sydd ar gael:
- Opsiwn 1: Y Dull Rheoleiddio
- Opsiwn 2: Y Dull CFR
- Opsiwn 3: Y Dull Oes Asedau
- Opsiwn 4: Y Dull Dibrisiad

D.S.: Nid yw hyn yn cau allan dulliau darbodus eraill.

MRP yn 2013/14: Gellir defnyddio opsiynau 1 a 2 dim ond ar gyfer gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi nad yw o'r Cyfrif Refeniw Tai (Non-HRA) a ariennir o fenthyciad (ystyr 'wedi'i gefnogi' yma yw costau cyllido a gaiff eu cefnogi drwy Grant Cefnogi Refeniw y Llywodraeth Ganolog). Mae'r dulliau o wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer gwariant cyfalaf Non-HRA heb ei gefnogi yn cynnwys Opsiynau 3 a 4 (gellir defnyddio 3 a 4 ar gyfer gwariant cyfalaf Non-HRA wedi'i gefnogi yn ogystal, os yw'r Cyngor yn penderfynu gwneud hynny).

Cyflwynwyd y Datganiad MRP i'r Cyngor cyn dechrau blwyddyn ariannol 2013/14. Pe bai cynnig i ddiwygio telerau'r Datganiad MRP gwreiddiol yn ystod y flwyddyn, dylid cyflwyno datganiad diwygiedig i'r Cyngor ar yr adeg honno.

Defnyddiodd y Cyngor Opsiwn 1 yng nghyswllt gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi a ariennir o fenthyciad, ac Opsiwn 3 yng nghyswllt gwariant cyfalaf heb ei gefnogi a ariennir o fenthyciad.

Roedd yr MRP yng nghyswllt lesau a chynlluniau PFI a brynwyd ar y Fantolen dan y Côd Ymarfer Cyfrifeg sy'n seiliedig ar yr IFRS yn cyd-fynd â'r ad-daliad prifswm blynyddol ar gyfer yr ymrwymiad gohiriedig cysylltiedig.

Bydd yr Awdurdod yn adolygu'r polisi yma yn flynyddol yng ngoleuni'r Cynllun Rheoli Asedau.

Yn unol â'r Côd Ymarfer, telir am wariant cyfalaf ar gyfer Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor sydd i'w gyllido o refeniw drwy ei ddosbarthu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

1.20 Costau heb eu Dosrannu

Mae'r mwyafrif o'r gwasanaethau cefnogol canolog yn cael eu dyrannu i'r rhaniad gwasanaeth yn unol â Côd Ymarfer Adrodd ar Wasanaeth (SeRCOP) 2013/14. Mae'r eitemau sydd yn cael eu heithrio o'r driniaeth yma yn cael eu diffinio fel Costau heb eu Dosrannau ac yn cynnwys cost buddiannau dewisol ddyfarnwyd i weithwyr sy'n ymddeol yn gynnar a cholledion amhariad ar asedau ar gael i'w gwerthu.

1.21 Darpariaethau

Mae'r Cyngor yn gosod darpariaethau o'r neilltu ar gyfer ymrwymiadau penodol sy'n debygol neu'n sicr o godi ond ni ellir ar hyn o bryd eu pennu'n gywir. Gwneir darpariaethau hefyd ar gyfer dyledion sydd yn annhebyg o gael eu talu. Ysgrifennir dyledion drwg i ffwrdd yn erbyn y gwasanaeth perthnasol. Mae'r Cyngor yn dosbarthu'r darpariaethau hyn fel ymrwymiadau tymor hir neu dymor byr fel sy'n briodol yn ddibynnol ar natur bob darpariaeth.

1.22 Reserfau

Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 1988, mae'r Cyngor yn cynnal un Gronfa Gyffredinol sydd yn cynrychioli arian wrth gefn ("balansau") yr Awdurdod. Fodd bynnag, ceir hefyd nifer o Reserfau Penodol cyfalaf a refeniw a glustnodwyd

Cedwir rhai reserfau i bwrpas technegol o reoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol a buddion gweithwyr. Nid yw'r rhain yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy yr Awdurdod.

1.23 Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf Drwy Statud

Mae Deddfwriaeth yn caniatáu peth gwariant i gael ei gategoreiddio fel cyfalaf i bwrpas ariannu er nad yw yn creu ased sydd yn cael ei gario ar y Fantolen. Bwriad hyn yw galluogi'r gwariant i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf yn hytrach nag ei roi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a fyddai'n cael effaith ar y Dreth

Cyngor am y flwyddyn. Defnyddir cost hanesyddol fel sail prisio ar gyfer y fantolen ac ysgrifennir hwn i lawr o fewn blwyddyn.

1.24 Treth ar Werth

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes modd adennill TAW, y cynhwysir TAW neu'n ei dderbyn fel cost 'TAW anadferadwy' mewn gwariant cyfalaf a refeniw.

1.25 Dyledwyr a Chredydwyr

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r Côd Ymarfer Cyfrifwaith. Mae'r cyfrifon yn adlewyrchu gwir wariant ac incwm sy'n berthnasol i'r flwyddyn dan sylw, boed y taliadau a'r derbyniadau wedi cael eu talu neu eu derbyn yn y flwyddyn.

Eithriad i'r arfer yma yw taliadau chwarterol megis trydan, a gyfrifir yn ôl dyddiad darllen y mesurydd yn hytrach na rhannu'r gost rhwng gwahanol flynyddoedd ariannol. Trwy weithredu'r polisi'n gyson ymhob blwyddyn ni chaiff effaith o bwys ar gyfrifon y flwyddyn.

1.26 Pensiynau

Mae'r Safon Adrodd Rhyngwladol (IAS) 19 yn rheoli sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymiadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae'n ofynnol i gynghorau lleol yng Nghymru a Lloegr baratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion IAS19.

1.27 Dyrannu Llog Derbyniadwy

Mae'r Awdurdod yn buddsoddi arian dros ben am gyfnodau o dros nos hyd at ddwy flynedd a thelir y llog i Gronfa Gyffredinol y Sir, Cronfa Bensiwn Gwynedd, Cronfa'r Degwm ac ymddiriedolaethau eraill ar sail eu balansau dyddiol a'r gyfradd llog a enillir.

1.28 Costau Benthyca

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca sy'n perthyn i gaffaeliad, gwneuthuriad na chynhyrchiad ased cymwysedig fel a ganiateir yn y Côd.

Cyfrifir am log sydd yn daladwy ar fenthyciadau allanol yn y cyfnod y maent yn perthyn iddo ar sail sy'n adlewyrchu effaith economaidd gyflawn y benthyciad.

1.29 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau Eraill

Yng nghyfrifon yr Awdurdod, caiff buddiannau mewn cwmnïau ac endidau eraill eu hadrodd fel asedau ariannol ar gost gwreiddiol, llai unrhyw ddarpariaeth am golledion.

1.30 Asedau Cyfredol ar gael i'w gwerthu

Er mwyn i ased gael ei gydnabod fel Ased ar gael i'w werthu, mae'n ofynnol i'r ased fod ar gael i'w werthu yn syth yn ei gyflwr presennol, mae'n rhaid i'r gwerthiant fod yn hynod o debygol, rhaid i'r ased gael ei farchnata a'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn i ddyddiad y dosbarthiad. Caiff yr ased ei gydnabod ar yr isaf o'i werth i'w gario neu werth teg (gwerth y farchnad) llai costau gwerthu wrth ailddosbarthu.

1.31 Gwaredu Asedau

Pan mae ased yn cael ei waredu, mae gwerth yr ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu ffwrdd i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw a cholled wrth waredu. Mae derbyniadau (os oes rhai) yn cael ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw neu golled wrth waredu (e.e. cael ei glustnodi yn erbyn gwerth yr ased ar adeg y gwaredu). Mae unrhyw gynnydd wedi eu recordio ar gyfer yr ased yn y Reserf Ailbrisio yn cael ei drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

1.32 Derbyniadau Cyfalaf

Pan werthir Asedau gan yr Awdurdod mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'r defnydd y gellir ei wneud o'r derbyniadau cyfalaf.

Gellir defnyddio 100% o'r holl dderbyniadau cyfalaf sydd yn perthyn i Gronfa'r Cyngor ac nid yw'n angenrheidiol bellach i roi canran o'r derbyniad o'r neilltu. Cedwir y derbyniadau yn y Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy hyd nes defnyddir yr adnoddau i gyllido gwariant cyfalaf.

1.33 Cyfrifo am gostau'r Cynllun Ymrwymiad i Ostwng Carbon

Mae'r awdurdod yn rhan o'r Cynllun Effeithlonrwydd Ynni Ymrwymiad i Ostwng Carbon (CRC). Mae'n ofynnol i awdurdodau sy'n rhan o'r cynllun bwrcasu ac ildio lwfansau, wedi'r digwyddiad ar hyn o bryd, ar sail allyriadau h.y. cynhyrchiad carbon deuocsid wrth ddefnyddio ynni. Roedd Cyngor Gwynedd yn is na'r trothwy perthnasol yn 2013/14.

1.34 Costau'n ymwneud â Hawliadau Cyflogau Anghyfartal

Mae darpariaeth wedi ei gynnwys yng Nghyfrifon yr Awdurdod yn ymwneud â chostau Hawliadau Tâl Cyfartal ac yn adlewyrchu'r amcangyfrif gorau o'r gost debygol ar 31 Mawrth 2014.

1.35 Cynllun Lwfans Tirlenwi

Mae'r Cynllun Lwfansau Tirlenwi yn gweithredu o dan Reoliadau Cynllun Lwfansau Tirlenwi (Cymru) 2004. Clustnodir lwfans blynyddol i Awdurdodau Lleol o'r uchafswm o wastraff prydadwy bwrdeistrefol y gellir ei anfon i'w dirlenwi. Am bob tunnell o wastraff prydadwy bwrdeistrefol a anfonir i'w dirlenwi sy'n uwch na'r lwfans, gall yr Awdurdod Lleol fod yn agored i ddirwy o £200 y dunnell. Nid yw'n gynllun "cap and trade" gan nad yw'r lwfansau tirlenwi yn fasnachadwy yng Nghymru. Am y rheswm yma, nid yw lwfansau tirlenwi yn cael eu cydnabod fel ased ar y Fantolen. Roedd Cyngor Gwynedd o fewn ei lwfans tirlenwi yn 2013/14.

1.36 Trefniant Consesiwn Gwasanaeth

Mae Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel Cynllun PFI, yn gytundeb i dderbyn gwasanaeth, ble mae'r eiddo, offer a chyfarpar i ddarparu'r gwasanaeth i'r Awdurdod dan gyfrifoldeb y contractwr PFI am gyfnod y cytundeb ond yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd y cyfnod heb unrhyw gost ychwanegol. Mae'r Awdurdod yn rheoli'r gwasanaeth a ddarperir ac yn medru rheoli pwy arall sy'n medru defnyddio'r ddarpariaeth. Mae'r gost am ddefnydd o'r ddarpariaeth yn cael ei gytuno gyda'r Contractwr cyn gosod y cytundeb drwy broses o ddeialog cystadleuol.

1.37 Gweithrediadau wedi eu Cyd-reoli ac Asedau wedi eu Cyd-reoli

Gweithrediadau a reolir ar y cyd yw gweithgareddau y mae'r Awdurdod wedi ymgymryd â hwy ar y cyd â mentrwyr eraill sy'n cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cydnabod yr asedau mae'n ei reoli ynghyd â'r ymrwymiadau ar ei Fantolen, gan ddebydu a chredydu'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r gwariant a ddioddefir a'r gyfran incwm a enillir o weithgaredd y gweithrediad.

Mae asedau wedi eu cyd-reoli yn eitemau o eiddo, offer a chyfarpar a reolir ar y cyd gan yr Awdurdod a mentrwyr eraill. Nid yw'r fenter ar y cyd yn golygu sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cyfrifo am ei gyfran ef yn unig o'r asedau a gyd-reolir, yr ymrwymiadau a'r costau a gyfyd ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill mewn perthynas â buddiannau yn y fenter ar y cyd a'r incwm a enillir o'r fenter.

1.38 Cydnabod Refeniw o Drafodion Digyfnewid

Caiff asedau a refeniw sy'n deillio o drafodion digyfnewid eu cydnabod, yn unol â gofynion IAS 20 Cyfrifo Grantiau'r Llywodraeth a Datgelu Cymorth y Llywodraeth, ag eithrio lle dehonglir neu addasir i gyd-fynd â'r sector cyhoeddus, yn y Côd a / neu IPSAS 23, "Refeniw o Drafodion Digyfnewid (Trethi a Throsglwyddiadau).

Trafodion Trethi

Caiff asedau a refeniw sy'n deillio o drafodion trethi eu cydnabod yng nghyfnod y digwyddiad trethadwy, cyn belled â bod yr asedau yn bodloni'r diffiniad o ased ac yn cwrdd â'r meini prawf ar gyfer cael eu cydnabod fel ased.

Trafodion Anhrethadwy

Caiff asedau a refeniw sy'n deillio o drafodion trosglwyddo eu cydnabod yn y cyfnod pan fydd y trefniant trosglwyddo'n orfodol. Nid yw gwasanaethau mewn nwyddau'n cael eu cydnabod. Pan fo trosglwyddiad yn ddarostyngedig i amodau sydd, os na chant eu gwireddu, yn gofyn am ddychweliad yr adnoddau a drosglwyddwyd, mae'r Awdurdod yn cydnabod yr ymrwymiad hyd nes gwireddir yr amod.

Sail Mesur Dosbarthiadau Mawr o Refeniw o Drafodion Digyfnewid
Mesurir Refeniw Trethiant ar y gwerth enwol o arian a chywerthoedd arian.

Caiff asedau a refeniw sy'n deillio o ganlyniad i drosglwyddiad eu mesur ar werth teg yr asedau a gydnabyddir ar ddyddiad y gydnabyddiaeth:

- Caiff asedau ariannol eu mesur yn ôl eu gwerth enwol oni bai bod gwerth amser arian yn sylweddol, yn yr achos hynny, defnyddir gwerth presennol, wedi ei gyfrifo'n defnyddio cyfradd disgownt sy'n adlewyrchu'r risg annatod o ddal yr ased;
- Caiff asedau anariannol eu mesur yn ôl eu gwerth teg, sy'n cael ei bennu drwy gyfeirio at werthoedd marchnad gweladwy neu gan werthusiad annibynnol gan aelod o'r proffesiwn prisio. Caiff derbyniadau eu cydnabod pan fydd trefniant trosglwyddo gorfodol mewn lle, ond nad oes arian nac asedau eraill wedi eu derbyn.

1.39 Asedau Anniriaethol

Mae gwariant ar asedau anariannol nad oes iddynt sylwedd ffisegol ond y gellir eu hadnabod a'u rheoli gan y Cyngor (e.e. trwyddedau meddalwedd) yn cael ei gyfalafu pan mae'n debygol y bydd y buddiant economaidd neu'r gwasanaeth potensial yn trosglwyddo o'r ased anniriaethol i'r Cyngor.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau anniriaethol materol.

NODYN 2 – NEWID MEWN POLISI CYFRIFO

Bu nifer o addasiadau sylweddol i safon cyfrifon IAS 19 Buddion Gweithwyr, sydd wedi arwain at newid yn y driniaeth cyfrifo ar gyfer y blynyddoedd ariannol o 1 Ionawr 2013 ymlaen, sydd o ganlyniad yn arwain at newidiadau yn y polisi cyfrifo perthnasol i'r maes yma. Manylir ar yr addasiad o ganlyniad i'r newid yma yn Nodyn 3.

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL

Bu nifer o addasiadau sylweddol i safon cyfrifon rhyngwladol IAS 19 Buddion Gweithwyr, sydd wedi arwain at newid yn y driniaeth cyfrifo a'r polisi cyfrifo. Mae'r newid wedi cyflwyno dosbarthiad cydrannol newydd ar gyfer cost buddion diffiniedig sydd i'w cydnabod yn y datganiadau ariannol (h.y. llog net ar yr ymrwymiad buddion diffiniedig net (ased) ac ail-fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig net (ased)), a, ble mae yna effaith faterol, diffiniad newydd neu feini prawf adnabod newydd ar gyfer cost gwasanaeth (e.e. cost gwasanaeth y gorffennol) a meini prawf adnabod newydd ar gyfer taliadau diswyddo.

O ganlyniad i'r uchod, mae angen cynnwys addasiadau cyfnod blaenorol yng nghyfrifon 2012/13. Nid oes effaith ar y Fantolen; fodd bynnag mae'r tablau isod yn adlewyrchu'r addasiadau cyfnod blaenorol sydd wedi eu gwneud i Ddatganiad Cyfrifon 2012/13 a'r Nodiadau perthnasol i'r Cyfrifon.

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar Ddatganiad Symudiad mewn Reserfau 2012/13

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2012/13				Ailddatgan				Addasiad ailddatgan 2012/13			
	Balans Cronfa Gyffredinol	**Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy**	**Reserfau na ellir eu defnyddio**	**Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod**	Balans Cronfa Gyffredinol	**Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy**	**Reserfau na ellir eu defnyddio**	**Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod**	Balans Cronfa Gyffredinol	**Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy**	**Reserfau na ellir eu defnyddio**	**Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans 31 Mawrth 2012 a ddygwyd ymlaen	**(8,051)**	**(71,348)**	**(69,730)**	**(141,078)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**(8,051)**	**(71,348)**	**(69,730)**	**(141,078)**
Symudiad mewn reserfau yn 2012/13												
(Gwarged)/Diffyg ar ddarparu gwasanaethau	(8,185)	(8,185)	0	(8,185)	2,945	2,945	0	2,945	(5,240)	(5,240)	0	(5,240)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	0	0	46,412	46,412	0	0	(2,945)	(2,945)	0	0	43,467	43,467
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(8,185)	(8,185)	46,412	38,227	2,945	2,945	(2,945)	0	(5,240)	(5,240)	43,467	38,227
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	9,969	11,918	(11,918)	0	(2,945)	(2,945)	2,945	0	7,024	8,973	(8,973)	0
Cynnydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd	1,784	3,733	34,494	38,227	0	0	0	0	1,784	3,733	34,494	38,227
Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd	(1,784)	0	0	0	0	0	0	0	(1,784)	0	0	0
Cynnydd/Gostyngiad yn 2012/13	0	3,733	34,494	38,227	0	0	0	0	0	3,733	34,494	38,227
Balans 31 Mawrth 2013 a ddygwyd ymlaen	**(8,051)**	**(67,615)**	**(35,236)**	**(102,851)**	**0**	**0**	**0**	**0**	**(8,051)**	**(67,615)**	**(35,236)**	**(102,851)**

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr 2012/13

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2012-13			Ailddatgan			Addasiad ailddatgan 2012-13		
	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost Gwasanaethau	**346,740**	**(134,395)**	**212,345**	**0**	**0**	**0**	**346,740**	**(134,395)**	**212,345**
Gwariant Gweithredol Arall	18,882	(42)	18,840	0	0	0	18,882	(42)	18,840
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	9,841	(682)	9,159	2,945	0	2,945	12,786	(682)	12,104
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	0	(248,529)	(248,529)	0	0	0	0	(248,529)	(248,529)
(Gweddill)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**375,463**	**(383,648)**	**(8,185)**	**2,945**	**0**	**2,945**	**378,408**	**(383,648)**	**(5,240)**
(Gweddill)/Diffyg yn deillio o Ailbrisio Asedau Sefydlog			5,461			0			5,461
(Gweddill)/Diffyg yn deilio o Ailbrisio Asedau Ariannol sydd ar gael i'w gwerthu			0			0			0
Ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau (asedau)			40,951			(2,945)			38,006
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			**46,412**			**(2,945)**			**43,467**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			**38,227**			**0**			**38,227**

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar y Llif Arian 31 Mawrth 2013

	Fel datganwyd yn flaenorol 31 Mawrth 2013	Ail-ddatganiad 2013	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2013
	£'000	£'000	£'000
(Gwarged) neu Ddiffyg Net ar Ddarparu Gwasanaeth	**(8,185)**	**2,945**	**(5,240)**
Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiad anariannol (Nodyn 27a)	(21,615)	(2,945)	(24,560)
Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	856	0	856
Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu	(28,944)	0	(28,944)

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar Nodyn 9 – addasiadau Rhwng Sail Cyfrifo a Sail Ariannu dan y Rheoliadau

2012-13 ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2012-13 Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio	Ailddatgan Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio	Addasiad ailddatgan 2012-13 Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:												
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:												
Dibrisiant ac amhariad asedau tymor hir	(18,167)	0	0	18,167	1	0	0	(1)	(18,166)	0	0	18,166
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau wedi eu defnyddio	18,632	0	538	(19,170)	(1)	0	0	1	18,631	0	538	(19,169)
Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:												
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Nodyn 44)	(17,214)	0	0	17,214	(2,945)	0	0	2,945	(20,159)	0	0	20,159
Cyfanswm Addasiadau	**(16,749)**	**0**	**538**	**16,211**	**(2,945)**	**0**	**0**	**2,945**	**(19,694)**	**0**	**538**	**19,156**

Effaith Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar Nodyn 12 – Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2012/13	Ailddatagn	Addasiad ailddatgan 2012/13
	£'000	£'000	£'000
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	6,730	0	6,730
Cost Llog Pensiynau ac Enillion a Ddisgwylir ar Asedau	3,111	2,945	6,056
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(682)	0	(682)
	9,159	**2,945**	**12,104**

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar Nodyn 26 – Reserfau Na Ellir eu Defnyddio

Reserf Pensiynau	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2012/13	Ailddatagn	Addasiad ailddatgan 2012/13
	£'000	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	**(128,153)**	**0**	**(128,153)**
Ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau/(asedau)	(40,951)	2,945	(38,006)
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(17,214)	(2,945)	(20,159)
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	18,139	0	18,139
Balans 31 Mawrth	**(168,179)**	**0**	**(168,179)**

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar Nodyn 27a – Datganiad Llif Arian: Addasiadau i'r Gwarged neu Ddiffyg Net ar Ddarparu Gwasanaethau am Symudiadau Anariannol

	Fel datganwyd yn flaenorol 31 Mawrth 2013	Ail-ddatganiad 2013	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2013
	£'000	£'000	£'000
Dibrisiant	(11,430)	0	(11,430)
Amhariad ac ailbrisio i lawr	(6,735)	0	(6,735)
(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	(15,958)	0	(15,958)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	16,063	0	16,063
Cynnydd/(Gostyngiad mewn Stoc)	(123)	0	(123)
Ymrwymiad pensiwn	925	(2,945)	(2,020)
Gwerth i'w gwario ar asedau anghyfredol a werthwyd	(813)	0	(813)
Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau	(3,544)	0	(3,544)
	(21,615)	**(2,945)**	**(24,560)**

Effaith yr Ailddatgan Pensiwn IAS 19 ar Nodyn 30 - Symiau adroddwyd ar gyfer penderfyniadau dyrannu adnoddau

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2012/13			Ailddatgan			Addasiad ailddatgan 2012/13		
	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi									
Cost Llog Pensiynau ac Enillion Ddisgwylir ar Asedau	3,111	0	3,111	2,945	0	2,945	6,056	0	6,056
(Gwarged)/Diffyg ar ddarparu gwasanaethau	**375,463**	**0**	**(8,185)**	**2,945**	**0**	**2,945**	**378,408**	**0**	**(5,240)**

NODYN 4 - SAFONAU CYFRIFEG SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND HEB EU MABWYSIADU ETO

Mae'r Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA 2014/15 wedi cyflwyno nifer o newidiadau i bolisïau cyfrifeg a fydd yn weithredol o 1 Ebrill 2014. Mae'r newidiadau fel a ganlyn:

SAARh 10 – Datganiadau Ariannol Cyfunol (Mai 2011)
Mae'r newid yma yn y polisi cyfrifo wedi cyflwyno diffiniad newydd o reolaeth, a ddefnyddir i bennu pa endidau sy'n gyfunol i bwrpas cyfrifon grŵp.

SAARh 11 – Trefniadau ar y Cyd (Mai 2011)
Mae'r newid yma yn y polisi cyfrifo yn berthnasol i gyfrifo trefniadau ar y cyd, sydd yn drefniant cytundebol a gyd-reolir gan ddau neu fwy o bartïon. Dosberthir y rhain unai fel menter ar y cyd neu fel gweithred ar y cyd. Nid yw cyfuniad cyfrannol bellach yn opsiwn i endidau a gyd-reolir.

SAARh 12 – Datgeliad Diddordeb gydag Endidau Eraill (Mai 2011)
Mae'r newid yma yn gofyn am nifer o ddatgeliadau'n ymwneud â diddordeb endid mewn is-gwmnïau, trefniadau ar y cyd, cymdeithasau ac endidau strwythuredig anghyfunol.

IAS 27 - Datganiadau Ariannol ar wahân ac IAS 28 - Buddsoddiadau mewn Cymdeithasau a Threfniadau ar y Cyd (diwygiedig Mai 2011)
Mae'r datganiadau yma wedi eu diwygio o ganlyniad i'r newidiadau i SAARh 10, SAARh 11 a SAARh 12 (uchod). O ystyried na fyddai newid i'r datganiadau ariannol, oni bai datgeliad, o ganlyniad i'r newidiadau i SAARh 10, SAARh 11 a SAARh 12, nid oes ychwaith effaith o ganlyniad i newidiadau yn IAS 27 ac IAS 28.

IAS 32 – Offerynnau Ariannol: Cyflwyniad (diwygiedig Rhagfyr 2011)
Mae'r safon hwn yn cyflwyno newidiadau i'r cyflwyniad o'r offerynnau ariannol ac yn caniatáu gosod asedau ariannol yn erbyn ymrwymiadau ariannol.

Mae'n annhebygol y bydd y newidiadau uchod yn cael effaith sylweddol ar Ddatganiad o Gyfrifon Cyngor Gwynedd.

NODYN 5 - BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISÏAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisïau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Awdurdod wedi gorfod gwneud penderfyniadau, amcangyfrifon a thybiaethau ynghylch symiau yr asedau ac ymrwymiadau i'w cario, nad yw'n amlwg o ffynonellau eraill.

Mae'r penderfyniadau, amcangyfrifon a thybiaethau cysylltiol a wnaed wedi eu selio ar brofiad hanesyddol a ffactorau eraill, y ffactorau eraill hynny yn dybiaethau a thafluniadau hanesyddol, cyfredol a dyfodol a ystyrir yn berthnasol.

Gwneir pob ymdrech i ddod o hyd i ac i ddefnyddio'r holl wybodaeth berthnasol wrth asesu a phennu'r sefyllfa, sy'n hynod allweddol wrth ystyried reserfau a glustnodwyd, darpariaethau ac ymrwymiadau dibynnol. Gall y gwir ganlyniadau amrywio o'r canlyniadau ac amcangyfrifon. Mae'r amcangyfrifon a thybiaethau gwaelodol wastad yn cael eu hadolygu.

NODYN 6 - TYBIAETHAU WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU ERAILL O AMCANGYFRIF ANSICR

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Mae'r amcangyfrifon wedi eu seilio ar brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau canlynol ar Fantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2014 yn rhai a ystyrir gyda risg sylweddol a allai arwain at gywiriadau arwyddocaol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

- **Eiddo, Offer a Chyfarpar** – Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifeg. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15.
- **Darpariaethau** - Mae nifer o ddarpariaethau gwahanol, ble mae'r sail unigol wedi cael eu hasesu, yn gynwysedig yn y cyfrifon. Gweler Nodyn 24 am y manylion, gan gynnwys Adolygiad Tâl, Safleoedd Tirlenwi a'n ymrwymiad yswiriant.
- **Ymrwymiad Pensiwn** - Mae sefyllfa'r Ymrwymiad Pensiwn a adlewyrchir yn y cyfrifon yn seiliedig ar nifer o asesiadau a dyfarniadau cymhleth yn unol â'r wybodaeth a ddarparwyd gan Actwari'r Cyngor. Mae gwybodaeth bellach ar gael yn Nodyn 41 a 42.
- **Amhariad Dyledion Drwg** – Mae lefel o amhariad o ddyledion drwg wedi ei gynnwys yn y cyfrifon sydd yn seiliedig ar bolisi penodol. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng lefel yr amhariad a ddefnyddiwyd a'r gwir sefyllfa ôl-ddyledion ei adlewyrchu ym mhatrwm gwariant y dyfodol. Mae'r ffigwr amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 20.

NODYN 7 – EITEMAU MATEROL O INCWM A GWARIANT
(Nad ydynt wedi eu datgelu ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr)

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:-

- Newid o £22m yn y maes pensiwn ar ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau (asedau), yn unol ag asesiad Actwari Cyngor Gwynedd (Nodyn 42).
- Cynnydd o £9m mewn gwerth amhariad asedau, yn gysylltiedig â'r lefel gwariant sylweddol ar raglen gyfalaf ysgolion (Nodyn 15).
- Cynnydd o £5m ar Drethi Annomestig Cenedlaethol, gan Lywodraeth Cymru o'i gymharu â'r dosraniad y flwyddyn flaenorol (Nodyn 13b).

NODYN 8 – DIGWYDDIADAU ÔL-FANTOLEN

Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw ddigwyddiadau ôl-fantolen.

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag ymarferion cyfrifo priodol i'r adnoddau hynny a benodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

2013/14

ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

	Reserfau Defnyddiadwy			
	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:				
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Dibrisiant ac amhariad asedau tymor hir	(25,426)	0	0	25,426
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau wedi eu defnyddio	21,352	0	(2,363)	(18,989)
Gwariant refeniw wedi'w ariannu o gyfalaf drwy statud	(6,222)	0	0	6,222
Swm yr asedau tymor hir wedi eu hysgrifennu i ffwrdd wrth waredu neu gwerthu fel rhan o'r cynnydd/ golled wrth werthu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	288	0	0	(288)
Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na chredydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,731	0	0	(5,731)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	966	0	0	(966)
Gwariant cyfalaf wedi ei godi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a balansau'r CRT	10,516	0	0	(10,516)
Addasiadau yn ymwneud â'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf:				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	28	(1,542)	0	1,514
Defnyddio'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	0	0
Defnyddio'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu ad-dalu dyled	0	1,377	0	(1,377)
Cyfraniad o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau tymor hir	0	0	0	0
Ad-dalu dyled Prifswm	0	(2)	0	2
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:				
Swm ble mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	11	0	0	(11)
Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:				
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/ credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Nodyn 42)	(26,345)	0	0	26,345
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	19,727	0	0	(19,727)
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig				
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(564)	0	0	564
Cyfanswm Addasiadau	**62**	**(167)**	**(2,363)**	**2,468**

2012/13 **ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU**	**Reserfau Defnyddiadwy**				
	Balans Cronfa Gyffredinol	**Cyfrif Refeniw Tai**	**Reserf Derbyniadau Cyfalaf**	**Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio**	**Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:					
<u>Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>					
Dibrisiant ac amhariad asedau tymor hir	(18,166)	0	0	0	18,166
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau wedi eu defnyddio	18,631	0	0	538	(19,169)
Gwariant refeniw wedi ei ariannu o gyfalaf drwy statud	(6,452)	0	0	0	6,452
Swm yr asedau tymor hir wedi eu hysgrifennu i ffwrdd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r cynnydd/ golled wrth werthu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	42	0	0	0	(42)
<u>Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na chredydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>					
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,692	0	0	0	(5,692)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	730	0	0	0	(730)
Gwariant cyfalaf wedi ei godi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a balansau'r CRT	7,574	0	0	0	(7,574)
Addasiadau yn ymwneud â'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf:					
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	78	0	(932)	0	854
Defnyddio'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	0	0	0
Defnyddio'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu ad-dalu dyled	0	0	2,345	0	(2,345)
Cyfraniad o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau tymor hir	0	0	0	0	0
Ad-dalu dyled Prifswm	0	0	(2)	0	2
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:					
Swm ble mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	56	0	0	0	(56)
Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:					
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/ credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (Nodyn 42)	(20,159)	0	0	0	20,159
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	18,139	0	0	0	(18,139)
Addasiadau yn bennaf ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig					
Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	859	0	0	0	(859)
Cyfanswm Addasiadau	**7,024**	**0**	**1,411**	**538**	**(8,973)**

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD

Balansau Ysgolion

Cynrychiolai'r swm yma yr elfen o falansau a ryddhawyd o dan ddatganoli cyllideb yn uniongyrchol i'r ysgolion ond sydd heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn ariannol:

2013/14	**Balans**	**Trosglwyddiadau**			**Balans**
	31 Mawrth 2013	**rhwng cronfeydd**	**mewn**	**allan**	**31 Mawrth 2014**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balansau Ysgolion	3,813	(33)	822	(825)	3,777
Cyfanswm	**3,813**	**(33)***	**822**	**(825)**	**3,777**

*Trosglwyddiad i Reserfau Eraill a Glustnodwyd (gweler tudalen 35)

Mae'r nodyn isod yn amlygu'r symiau a neilltuwyd o'r Gronfa Gyffredinol mewn reserfau a glustnodwyd er mwyn darparu cyllid ar gyfer cynlluniau gwario'r dyfodol, a'r symiau hynny a drosglwyddwyd nôl o'r reserfau a glustnodwyd i gwrdd â gwariant y Gronfa Gyffredinol yn 2013/14.

Reserfau a Glustnodwyd

2013/14	Balans 31 Mawrth 2013	Trosglwyddiadau rhwng cronfeydd	mewn	allan	Balans 31 Mawrth 2014
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Reserfau Adnewyddu	1,716	0	2,411	(1,943)	2,184
Reserfau Cyfalaf	14,286	(342)	423	(4,303)	10,064
Reserfau Yswiriant	3,444	(197)	1,508	(1,292)	3,463
Cronfa Gwasanaethau	5,086	279	1,054	(1,446)	4,973
Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant	1,602	0	0	(491)	1,111
Reserf Datblygiadau	212	39	0	(251)	0
Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion	1,935	0	1,042	(543)	2,434
Hyfforddiant Canolog	336	13	395	(132)	612
Reserf Canolfan Gyswllt	278	0	0	(244)	34
Reserfau Gwasanaethau Ysgolion	1,204	33	161	(273)	1,125
Reserfau Economi a Chymuned	113	0	25	0	138
Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol	1,786	0	400	(27)	2,159
Reserf Datblygiadau Gwastraff	426	0	0	(154)	272
Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd	290	0	111	0	401
Reserfau Rheoleiddio	791	0	113	(28)	876
Cronfa Gweithiau Cynnal Mawr ar Ffyrdd Sirol	0	0	120	0	120
Reserfau Eraill Gofal	127	0	9	(34)	102
Cronfa Trawsnewid Busnes	244	(244)	0	0	0
Cronfa Ffordd Gwynedd	0	244	0	0	244
Cronfa Buddsoddi i Arbed	1,497	4	1,033	0	2,534
Cronfa Buddsoddi i Arbed - Prosiect Rheoli Carbon	1,521	(86)	14	(304)	1,145
Cronfa Trawsffurfio	7,105	0	1,325	(1,245)	7,185
Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo	168	0	153	(10)	311
Cronfa Cyfalaf i Wireddu Arbedion	209	0	0	0	209
Reserf Tendro Contractau	403	0	292	(21)	674
Cronfa Gwasanaethau Dwr a Charthffosiaeth Tai	1,337	0	0	(593)	744
Gwarant Amgylcheddol Tai	480	0	0	0	480
Cronfa Rhaglen Arbedion	932	0	14	0	946
Reserfau Technoleg Gwybodaeth	373	0	41	(40)	374
Cronfa Adfer	500	0	0	(154)	346
Cronfa Rhagbaratoi Cynlluniau Grantiau Ewrop	150	0	0	0	150
Cronfa Diffyg Pensiwn (Cyn Cyfrif Refeniw Tai)	0	0	1,727	0	1,727
Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol 2014/15	0	0	579	0	579
Cronfa Deddf Diwygio Lles	0	444	0	0	444
Cronfa EDRMS	0	303	0	(15)	288
Amrywiol Reserfau Eraill	1,343	(457)	985	(494)	1,377
Cyfanswm	**49,894**	**33***	**13,935**	**(14,037)**	**49,825**

*Trosglwyddiad o Falansau Ysgolion (gweler tudalen 34)

Nodir isod fanylion o brif reserfau penodol y Cyngor.

(i) Mae'r Reserf Adnewyddu yn cael ei ddefnyddio gan amrywiol adrannau o'r i adnewyddu cerbydau ac offer.

(ii) Mae'r Reserf Cyfalaf yn cynrychioli adnoddau a ymrwymwyd eisoes i ariannu rhan o Raglen Gyfalaf y Cyngor.

(iii) Nid yw Cyngor Gwynedd yn yswirio pob risg gydag yswirwyr allanol ond yn hytrach fe sefydlwyd cronfa er mwyn cwrdd â'r gofynion yma'n fewnol. Mae'r balans ar y Reserf Yswiriant hefyd yn cynnwys elfen ar gyfer gofynion yswiriant sy'n berthnasol i'r cyn Cyngor Sir Gwynedd (hyd at 1996) ac a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

(iv) Mae'r Gronfa Gwasanaethau yn gronfa sy'n dal llithriadau a thanwariant y mae hawl i adrannau ei gario drosodd o flwyddyn i flwyddyn, cyllidebau penodol a pherthnasol eraill a chyllidebau unwaith ac am byth sy'n ymestyn dros fwy nag un flwyddyn.

(v) Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant – symiau a neilltuwyd ar gyfer cyfraniad cyfatebol gan y Cyngor mewn perthynas â chynlluniau refeniw a chyfalaf o dan y Rhaglen Cydgyfeiriant.

(vi) Mae'r Reserf Datblygiadau ar gyfer prosiectau penodol a bennwyd eisoes gan y Cyngor fel Tai Fforddiadwy ac E-Lywodraeth.

(vii) Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion – darpariaeth ar gyfer ariannu costau diswyddo i wireddu arbedion cyllidol.

(viii) Hyfforddiant Canolog – perthnasol i ofynion cynlluniau rhaglen hyfforddi gweithwyr y Cyngor.

(ix) Reserf y Ganolfan Gyswllt - symiau a roddwyd o'r neilltu ar gyfer datblygu'r Ganolfan Gyswllt.

(x) Reserfau Gwasanaeth Ysgolion – yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb yn bennaf i'r problemau ariannol perthnasol hefo gofynion 'Integreiddio', gofynion newidiol 'Anghenion Addysg Arbennig All Sirol', 'Cefnogi Ysgolion' a'r 'Cynllun Benthyciadau i Ysgolion'.

(xi) Mae Reserfau Economi a Chymuned yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahân.

(xii) Mae Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn bennaf yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant ac incwm anwastad (equalisation accounts) a gofynion tebygol contractau.

(xiii) Cronfa ar gyfer datblygiadau ac ymrwymiadau perthnasol i'r maes gwastraff yw'r Reserf Datblygiadau Gwastraff gan gynnwys ein hymrwymiad i Bartneriaeth Gwastraff Gogledd Cymru.

(xiv) Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd – cynhwysir symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant anwastad efo gweithiau amddiffyn yr arfordir ynghyd â gofynion cyflogaeth posib yn dilyn newidiadau i raglen waith y Gwasanaeth Ymgynghoriaeth.

(xv) Reserfau Rheoleiddio - yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf a ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahân, ynghyd â gofynion yn ymwneud â'r Cynllun Datblygu Unedol.

(xvi) Cronfa Gweithiau Cynnal Mawr ar Ffyrdd Sirol – i gyfrannu tuag at gost gweithiau cynnal mawr ar ffyrdd sirol.

(xvii) Reserfau Eraill Gofal – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib o ganlyniad i ofynion contractau.

(xviii) Cronfa Trawsnewid Busnes a elwir bellach yn Gronfa Ffordd Gwynedd - cronfa unwaith ac am byth i gynorthwyo'r broses trawsnewid busnes i wireddu arbedion i'r Cyngor.

(xix) Cronfa Buddsoddi i Arbed – darpariaeth ar gyfer buddsoddi mewn gwahanol gynlluniau i wireddu arbedion cyllidol parhaol, a bellach yn cynnwys gofynion ac adnoddau Cronfa Gwella'r Cyngor.

(xx) Cronfa Buddsoddi i Arbed – Prosiect Rheoli Carbon – rhannol ariannu rhaglen waith y Prosiect Rheoli Carbon i gyflawni gostyngiad mewn allyriadau carbon ynghyd a chynhyrchu arbedion refeniw ariannol i'r Cyngor.

(xxi) Cronfa Trawsffurfio – darpariaeth ar gyfer newid trefniadau mewnol y Cyngor i fod yn fwy effeithiol ac effeithlon.

(xxii) Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo - cynnwys grantiau refeniw a dderbyniwyd ac a ymrwymwyd ar gyfer defnydd yn y dyfodol.

(xxiii) Cronfa Cyfalaf i wireddu arbedion – darpariaeth ar gyfer cefnogi cynlluniau cyfalaf fyddai'n gwireddu arbedion cyllidol refeniw parhaol.

(xxiv) Reserf Tendro Contractau – ar gyfer ymateb i sefyllfaoedd gwariant anwastad o ganlyniad i'r broses tendro am gontractau cludiant.

(xxv) Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai – swm a neilltuwyd ar gyfer rhai gofynion yn ymwneud a threfniadau carthffosiaeth, pibellau dwr a gweithfeydd trin carthion ar stadau cyn dai cyngor, na fabwysiadwyd gan Dŵr Cymru.

(xxvi) Gwarant Amgylcheddol Tai – neilltuwyd ar gyfer ymhlygiadau posib o ganlyniad i roddi gwarant amgylcheddol i Gartrefi Cymunedol Gwynedd, mewn perthynas ag amgylchiadau arbennig a phenodol yn ymwneud a chynlluniau amgylcheddol ar dir stadau cyn dai cyngor.

(xxvii) Cronfa Rhaglen Arbedion – darpariaeth ariannu strategol i gynorthwyo ac i roddi rhywfaint o hyblygrwydd i'r Cyngor wrth ystyried y rhaglen arbedion angenrheidiol i'r dyfodol.

(xxviii) Reserfau Technoleg Gwybodaeth - cronfa adnewyddu berthnasol i alluogi ymateb i batrymau gwariant anwastad yn y dyfodol.

(xxix) Cronfa Adfer – darpariaeth tuag at gost gwaith adfer yn dilyn difrod llifogydd i ffyrdd, pontydd, a.y.b.

(xxx) Cronfa Rhagbaratoi Cynlluniau Grantiau Ewrop – darpariaeth tuag at gost rhagbaratoi achosion busnes i ddenu ffynonellau ariannu a grantiau Ewrop.

(xxxi) Cronfa Diffyg Pensiwn (o'r cyn Gyfrif Refeniw Tai) - darpariaeth a neilltuwyd er mwyn lleihau'r ymrwymiad pensiwn anochel a etifeddwyd wrth drosglwyddo'r stoc tai.

(xxxii) Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol 2014/15 - cronfa a sefydlwyd i gynorthwyo a chefnogi'r strategaeth ariannol ar gyfer 2014/15.

(xxxiii) Deddf Diwygio Lles - Darpariaeth ar gyfer ymateb i effaith newidiadau yn sgil gofynion Deddf Diwygio Llês, ac sy'n cynnwys newidiadau i Fudd-dal Tai (newid i'r Credyd Cynhwysol) a Budd-dal Treth Cyngor (newid i Gefnogaeth Lleol ar gyfer Treth Cyngor).

(xxxiv) Cronfa System Rheoli Dogfennau a Chofnodion Electroneg (EDRMS) - Darpariaeth ar gyfer y rhaglen waith perthnasol i bryniant, gweithredu a datblygu system rheoli dogfennau a chofnodion electroneg.

(xxxv) Amrywiol Reserfau Eraill – yn cynnwys symiau a neilltuwyd ar gyfer amrywiol ymrwymiadau eraill.

NODYN 11 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
1,479	**Praeseptau Cynghorau Cymuned**	1,507
	Lefiau	
10,652	Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	10,908
5,526	Awdurdod Tân Gogledd Cymru	5,508
1,157	Parc Cenedlaethol Eryri	1,153
68	Byrddau Draenio Lleol	68
17,403		17,637
(42)	Enillion/colledion ar waredu asedau anghyfredol	(288)
18,840	**Cyfanswm**	**18,856**

NODYN 12 – GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

2012/13 £'000		2013/14 £'000
6,730	Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	6,476
6,056	Llog net ar y buddion diffiniedig net ymrwymiadau (asedau)	7,556
(682)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(445)
12,104	**Cyfanswm**	**13,587**

NODYN 13 – TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

2012/13 £'000		*Nodyn*	2013/14 £'000
(63,374)	Incwm Y Dreth Cyngor	*13a*	(66,095)
(32,801)	Trethi Annomestig	*13b*	(38,209)
(136,566)	Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi		(144,714)
(15,788)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		(17,913)
(248,529)	**Cyfanswm**		**(266,931)**

Trethi Annomestig

• Cynnydd o £5m ar Drethi Annomestig Cenedlaethol, gan Lywodraeth Cymru o’i gymharu â’r dosraniad y flwyddyn flaenorol (Nodyn 13b).

Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi

• Cynnydd o £8m perthnasol i’r Cynllun Gostyngiad Treth y Cyngor i adlewyrchu newid y ffynhonnell ariannu i Lywodraeth Cymru sydd wedi arwain at newid yn y trefniadau adrodd, sydd yn gyfrifol am y symudiad sylweddol rhwng 2012/13 a 2013/14 (Nodyn 35).

NODYN 13a - Y DRETH CYNGOR

Mae'r Cyngor yn penderfynu ar ei anghenion gwariant am y flwyddyn ac yn ei drosi i Dreth Cyngor Band D drwy ei rannu gyda chyfrifiad o'r nifer eiddo sydd ym mhob band Treth Cyngor a'u datgan yn nhermau nifer cyfatebol ym Mand D (Sylfaen y Dreth Cyngor). Yna, ychwanegir gofynion Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru at y swm yma i sefydlu'r Dreth Cyngor ar gyfer y Sir.

Cyfrifwyd sylfaen y Dreth Cyngor ar gyfer 2013/14 fel a ganlyn:-

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH CYNGOR AR GYFER 2013/14

Band Prisio	**Nifer Eiddo Cyfatebol yn dilyn gostyngiadau**	**Lluosogydd Statudol**	**Nifer cyfatebol Eiddo Band D**
A*	9	5/9	4.72
A	7,260	6/9	4,839.99
B	13,245	7/9	10,301.54
C	10,562	8/9	9,388.00
D	9,178	1	9,178.07
E	7,287	11/9	8,906.77
F	3,557	13/9	5,137.53
G	1,161	15/9	1,935.00
H	159	18/9	318.50
I	55	21/9	128.33
		Cyfanswm	50,138.45
Sylfaen y Dreth Gyngor ar ôl lwfans colledion casglu			48,884.99

Rhoddir dadansoddiad o'r Incwm net, sy'n deillio i'r Cyngor, isod:-

2012/13 £'000		**2013/14 £'000**
63,706	Treth Cyngor a godwyd	66,493
(332)	**Llai** Darpariaeth dyledion drwg	(398)
63,374		66,095

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL

Fe reolir Trethi Annomestig Cenedlaethol ("Treth Busnes") gan y Llywodraeth ond awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ei gasglu a'i dalu i gronfa ganolog a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Maent hwythau wedyn yn dosrannu symiau o'r gronfa yma i Awdurdodau Lleol ar sail poblogaeth.

Mae'r Llywodraeth yn pennu swm y Dreth Annomestig Genedlaethol am y flwyddyn (46.4c yn 2013/14) a luosir gyda gwerth trethiannol yr eiddo. Yn amodol ar effaith trefniadau dros dro a rhai gostyngiadau eraill, dyma fydd y swm a delir gan y trethdalwr.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2013/14 roedd yna 7,158 eiddo ar y rhestr brisio leol yng Ngwynedd, yn cynrychioli gwerth trethiannol o £99,178,095.

Rhoddir isod ddadansoddiad o'r incwm net cronedig i'r Cyngor o'r Trethi Annomestig:-

2012/13 £'000		2013/14 £'000
(33,982)	Trethi Annomestig a godwyd	(34,716)
361	Lwfans Costau Casglu	364
551	Darpariaeth Dyledion Drwg	284
33,070	Swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	34,068
0		0
(32,801)	Derbyniadau o'r Gronfa Genedlaethol	(38,209)
(32,801)	**Incwm net o'r Trethi Annomestig**	(38,209)

NODYN 14 – CYFRIF INCWM A GWARIANT RHEOLAETH ADEILADAU

Mae'r gwariant ac incwm ar y cyfrif yma yn perthyn i'r gwaith rheoliadau adeiladau ar wirio a goruchwylio ac yn cynnwys ystyried unrhyw achos gorfodaeth ond nid y gwaith o roi rhybuddion statudol o dan y Ddeddf Adeiladu 1984.

Disgwylir i'r cyfrif adennill y costau dros raglen dreigl tair blynedd, ac mae'r gofynion yn cael eu hadolygu yn flynyddol. Er fod 'na fân ddiffyg yn 2013/14, gweler fod elw cronedig dros y cyfnod o 3 blynedd.

2013/14	**£'000**
Cyfanswm incwm ffioedd a dderbyniwyd (ac eithrio TAW)	(471)
Cyfanswm gwariant	472
(Gweddill) / Diffyg ar gyfer 2013/14	1
(Gweddill) / Diffyg ar gyfer 2012/13	(10)
(Gweddill) / Diffyg ar gyfer 2011/12	4
(Gweddill) / Diffyg ar gyfer y tair blynedd diwethaf	**(5)**

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Symudiadau ar Falansau

Symudiadau yn 2013/14:

	Tir ac Adeiladau	Isadeiladwaith	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Asedau Gweddilliol	Asedau heb eu cwblhau	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Gwerth							
Balans ar 1.04.13	254,200	166,267	34,077	991	819	12,157	468,511
Ychwanegiadau	15,720	8,865	4,303	4	0	5,100	33,992
Ychwanegiadau - GwyriAD	4,734	0	0	0	0	0	4,734
Gwerthiannau	(579)	0	(1,334)	0	0	0	(1,913)
Trosglwyddiadau	3,280	25	0	0	1,805	(4,741)	369
Ailbrisio	(223)	0	0	0	0	0	(223)
Balans ar 31.03.14	**277,132**	**175,157**	**37,046**	**995**	**2,624**	**12,516**	**505,470**
Dibrisiant							
Balans ar 1.04.13	11,657	20,333	20,128	6	27	2	52,153
Dibrisiant yn y flwyddyn	3,917	4,568	2,891	1	8	0	11,385
Gwerthiannau	(23)	0	(1,097)	0	0	0	(1,120)
Trosglwyddiadau	(192)	0	0	0	0	0	(192)
Ailbrisio	(123)	0	0	0	0	0	(123)
Balans ar 31.03.14	**15,236**	**24,901**	**21,922**	**7**	**35**	**2**	**62,103**
Amhariad							
Balans ar 1.04.13	46,196	63	200	230	58	0	46,747
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbrisio	1,588	0	0	0	0	0	1,588
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	13,450	0	0	0	0	573	14,023
Gwerthiannau	0	0	(120)	0	0	0	(120)
Trosglwyddiadau	543	0	0	0	5	(573)	(25)
Ailbrisio	(241)	0	0	0	0	0	(241)
Balans ar 31.03.14	**61,536**	**63**	**80**	**230**	**63**	**0**	**61,972**
Gwerth Net 31 Mawrth 2014	**200,360**	**150,193**	**15,044**	**758**	**2,526**	**12,514**	**381,395**
Gwerth Net 31 Mawrth 2013	**196,347**	**145,871**	**13,749**	**755**	**734**	**12,155**	**369,611**

Symudiadau Cymharol yn 2012/13:

	Tir ac Adeiladau	Isadeiladwaith	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Asedau Gweddilliol	Asedau heb eu cwblhau	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Gwerth							
Balans ar 1.04.12	244,282	152,443	31,223	971	150	9,804	438,873
Addasiad i falans agoriadol	763	0	0	0	0	(763)	0
Ychwanegiadau	9,817	13,737	3,402	20	0	4,923	31,899
Ychwanegiadau - Ôl-ofalaeth tirlenwi	257	0	0	0	0	0	257
Gwerthiannau	(616)	0	(542)	0	0	0	(1,158)
Trosglwyddiadau	(1,056)	87	0	0	669	(1,807)	(2,107)
Ailbrisio	753	0	(6)	0	0	0	747
Balans ar 31.03.13	**254,200**	**166,267**	**34,077**	**991**	**819**	**12,157**	**468,511**
Dibrisiant							
Balans ar 1.04.12	7,912	16,108	17,477	5	3	2	41,507
Dibrisiant yn y flwyddyn	4,005	4,225	3,198	1	1	0	11,430
Gwerthiannau	(40)	0	(541)	0	0	0	(581)
Trosglwyddiadau	(54)	0	0	0	23	0	(31)
Ailbrisio	(166)	0	(6)	0	0	0	(172)
Balans ar 31.03.13	**11,657**	**20,333**	**20,128**	**6**	**27**	**2**	**52,153**
Amhariad							
Balans ar 1.04.12	33,225	63	68	230	63	0	33,649
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbrisio	6,443	0	0	0	0	0	6,443
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	6,603	0	132	0	0	0	6,735
Gwerthiannau	(10)	0	0	0	0	0	(10)
Trosglwyddiadau	(3)	0	0	0	(5)	0	(8)
Ailbrisio	(62)	0	0	0	0	0	(62)
Balans ar 31.03.13	**46,196**	**63**	**200**	**230**	**58**	**0**	**46,747**
Gwerth Net 31 Mawrth 2013	**196,347**	**145,871**	**13,749**	**755**	**734**	**12,155**	**369,611**
Gwerth Net 31 Mawrth 2012	**203,145**	**136,272**	**13,678**	**736**	**84**	**9,802**	**363,717**

Prisiwyd eiddo gweithredol y Cyngor gan Reolwr Eiddo Corfforaethol (M.R.I.C.S) Cyngor Gwynedd ar 1 Ebrill 2010 yn unol â'r polisïau a nodwyd yn rhan 1.19 o Nodyn 1 o'r Polisïau Cyfrifo. Gweler y nodyn hwn hefyd ar gyfer sail dibrisio'r gwahanol gategorïau o asedau.

Defnyddir 14 Ysgol Eglwysig gan y gwasanaeth addysg sydd heb eu cynnwys yn y tabl uchod oherwydd nad ydynt yn eiddo i'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw'r adeiladau yma ond nid yw'r symiau yn sylweddol. Er gwybodaeth, mae'r Ysgol Cae Top newydd ym Mangor yn cael ei ystyried ar hyn o bryd fel ased y Cyngor yn ein cyfrifon, ac nid fel ysgol eglwysig. Mae statws cyfreithiol yr ased yn destun adolygiad cyfreithiol a all effeithio'r driniaeth yn y cyfrifon yn y dyfodol.

Dangosir y ffyrdd o gyllido'r asedau a brynwyd yn ystod y flwyddyn gyda'r wybodaeth ar wariant cyfalaf yn y rhagymadrodd eglurhaol.

Cyfran Cyngor Gwynedd yn unig o gostau adeiladu prosiect Pont Briwet a adlewyrchir yn Asedau heb eu cwblhau (yn seiliedig ar raniad amcangyfrifol o elfennau ffordd a rheilffordd y prosiect. Mae'r rhaniad hwn ar hyn o bryd yn 41% elfen ffyrdd (£2.43m) a 59% elfen rheilffordd).

Ymrwymiadau Cyfalaf

Roedd yr ymrwymiadau o sylwedd ar gytundebau cyfalaf ar 31 Mawrth 2014 fel a ganlyn:

	Swm y Cytundeb	**Taliadau hyd yma**	**Swm heb ei dalu**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Pont Briwet *	13,357	7,139	6,218
Academi Hwylio Genedlaethol Cymru - Gwaith Morol	2,238	1,492	746
Academi Hwylio Genedlaethol Cymru - Adeiladu'r Adeilad Academi	4,198	970	3,228
Gwelliannau Amgueddfa Oriel Gwynedd	1,231	200	1,031
Gwaith Trin Trwytholchi, Faengoch	965	833	132
Lôn Feicio gyswllt rhwng Cefn Glyn a Llanwnda	471	200	271

* Gan mai Cyngor Gwynedd yw'r corff arweiniol ar y prosiect (ynghyd â Network Rail), mae'r ymrwymiadau cyfalaf sy'n ddyledus a'r ariannu cyfatebol yn adlewyrchu cyfanswm cost y prosiect, nid elfen Cyngor Gwynedd yn unig.

NODYN 16 – ASEDAU TREFTADAETH

	Paentiadau Penodol	Casgliadau Arlunio Cyffredinol	Teyrndlysau Dinesig	Cyfanswm
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Gwerth				
Balans ar 1.04.12	62	14	17	93
Addasu Balans Agoriadol	0	0	0	0
Ychwanegiadau	0	0	0	0
Gwerthiannau	0	0	0	0
Ailbrisio	0	0	0	0
Dibrisiant	0	0	0	0
Amhariad	0	0	0	0
Balans ar 31.03.13	**62**	**14**	**17**	**93**
Balans ar 1.04.13	62	14	17	93
Addasu Balans Agoriadol	0	0	0	0
Ychwanegiadau	0	0	0	0
Gwerthiannau	0	0	0	0
Ailbrisio	18	0	0	18
Dibrisiant	0	0	0	0
Amhariad	0	0	0	0
Balans ar 31.03.14	**80**	**14**	**17**	**111**

Cyflogodd y Cyngor brisiwr allanol (Bonhams) ym mis Mawrth 2012 i ddarparu amcangyfrifon o'i deyrndlysau dinesig a'i luniau a pheintiadau. Mae'r prisiadau yn seiliedig ar bris y farchnad gyfredol, ac maent wedi eu hadolygu yn flynyddol. Mae'r Cyngor yn ystyried bod gan yr asedau treftadaeth hyn oes amhenderfynadwy a gwerth gweddilliol uchel; o'r herwydd, nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn briodol i ddibrisio'r asedau. Yn yr asesiad blynyddol (Chwefror 2014) gan y priswyr allanol, cadarnhawyd nad oes unrhyw amhariad neu newid sylweddol yn y farchnad, ond mae gwerth rhai paentiadau penodol wedi cynyddu ychydig dros y flwyddyn ariannol ddiwethaf. Adlewyrchir y cynnydd yma ar y fantolen lle rhoddir gwerth o £111,065 arnynt. Mae'r Cyngor yn berchen ar ddau beintiad sydd wedi eu prisio uwchben y trothwy di-minimis o £10,000. Cedwir y mwyafrif o'r lluniau a phaentiadau yn orielau'r Cyngor, gyda'r gweddill yn adeiladau amrywiol y Cyngor.

Tair amgueddfa sydd yn eiddo i'r Cyngor – Amgueddfa Gwynedd ym Mangor, Amgueddfa Lloyd George yn Llanystumdwy a Chanolfan Treftadaeth y Crynwyr yn Nolgellau. Mae'r Cyngor yn berchen dau archifdy, Archifdy Caernarfon ac Archifdy Meirionnydd ynghyd â 17 llyfrgell. Yr arteffactau arwyddocaol diweddaraf i'r Cyngor eu prynu oedd casgliad 'Archif Newborough 12fed i'r 20fed Ganrif' yn 2002 a waled yn perthyn i David Lloyd George yn 1999.

Am fwy o wybodaeth, gweler hefyd polisi 1.13 sydd yn nodi ein triniaeth o asedau treftadaeth eraill sydd heb eu cydnabod ar y Fantolen, sef casgliadau llyfrgell ac archifau, a henebion cofrestredig. Mae ein polisi hefyd yn datgan fod gennym rhai asedau a all gael eu categoreiddio fel Asedau Treftadaeth, megis Adeiladau Hanesyddol neu Barciau a Gwarchodfeydd Natur Leol, ond ein bod wedi penderfynu cadw'r rhain yn eu categorïau gwreiddiol (Tir ac Adeiladau neu Asedau Cymunedol).

NODYN 17 – EIDDO BUDDSODDI

Mae'r eitemau canlynol o incwm a chostau wedi eu cymryd i ystyriaeth yn y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2012/13 £'000	2013/14 £'000
Incwm rhent o eiddo buddsoddi	44	0
Costau gweithredol uniongyrchol yn deillio o eiddo buddsoddi	0	0
Enillion / (colledion) net	44	0

Nid oes cyfyngiadau ar allu'r Awdurdod i adnabod gwerth ei eiddo buddsoddi, nac ychwaith ar hawl yr Awdurdod i'r incwm a'r elw sy'n deillio o'r gwerthiant. Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw ymrwymiad cytundebol i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi na'i atgyweirio, cynnal na gwella.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

	2012/13 £'000	2013/14 £'000
Balans 1 Ebrill	**298**	**824**
Ychwanegiadau:		
Pryniannau	0	0
Adeiladwaith	0	0
Gwariant dilynol	0	0
Gwarediadau	0	0
Elw / colled net o addasiadau gwerth teg	0	0
Trosglwyddiadau:		
i/o Asedau ar gael i'w gwerthu	20	0
i/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	506	(724)
Newidiadau Eraill	0	0
Balans 31 Mawrth	**824**	**100**

NODYN 18 – OFFERYNNAU ARIANNOL

(a) Offerynnau Ariannol - Dosbarthiadau

Diffinnir offeryn ariannol fel unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Nid yw trafodion nad ydynt yn cael eu cyfnewid, megis rhai sy'n ymwneud â threthi a grantiau'r llywodraeth, yn arwain at offerynnau ariannol.

Ymrwymiadau Ariannol

Mae ymrwymiad ariannol yn golygu dyletswydd i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor, a gellir ei gynrychioli drwy ddyletswydd cytundebol i gyflwyno arian parod neu asedau ariannol, neu ddyletswydd i gyfnewid ymrwymiadau ac asedau ariannol gydag endid arall sydd o bosib yn anffafriol i'r Cyngor.

Mae ymrwymiadau ariannol y Cyngor nad ydynt yn ddeilliannol yn ystod y flwyddyn yn cael eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio, ac maent yn cynnwys:

- benthyciadau tymor hir gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a benthycwyr masnachol
- gorddrafft gyda Barclays Bank plc
- taliadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd

Asedau Ariannol

Mae ased ariannol yn golygu hawl i fuddion economaidd yn y dyfodol a reolir gan y Cyngor. Fe'i cynrychiolir gan arian parod neu offerynnau eraill neu hawl cytundebol i dderbyn arian parod neu ased ariannol arall. Mae'r asedau ariannol a ddaliwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn cael eu rhannu i'r tri dosbarth a ganlyn:

Benthyciadau a derbyniadau (asedau ariannol â thaliadau sefydlog neu benodedig, sydd heb eu rhestru mewn marchnad weithredol) yn cynnwys:

- arian parod
- cyfrifon banc
- adneuon cyfnod penodol gyda banciau a chymdeithasau adeiladu
- benthyciadau i awdurdodau lleol eraill
- buddsoddiadau wedi'u hamharu ym manciau Gwlad yr Iâ
- derbyniadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd

Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu (sydd wedi'u rhestru ar farchnad weithredol), sy'n cynnwys:

- cronfeydd marchnadoedd ariannol a chynlluniau buddsoddi cyfunol eraill
- tystysgrifau adneuon a ddyroddir gan fanciau a chymdeithasau adeiladu
- biliau a giltiau'r trysorlys a ddyroddir gan Lywodraeth y DU

Asedau a ddelir ar werth teg drwy elw a cholled, yn cynnwys:

- biliau a giltiau'r trysorlys a ddyroddir gan Lywodraeth y DU
- buddsoddiad ecwiti mewn cwmni gwastraff lleol

(b) Offerynnau Ariannol – Balansau

Mae'r Ymrwymiadau a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Ymrwymiadau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2014 £'000	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2014 £'000
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Prifswm a fenthycwyd*	95,811	111,215	17,437	1,193
Llog a gronnwyd	0	0	694	691
Cyfanswm Benthyciadau	95,811	111,215	18,131	1,884
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Gorddrafft banc	0	0	11,787	19,496
Cyfanswm Arian a Ordynnwyd	0	0	11,787	19,496
Ymrwymiadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Dyledion Masnachol	151	100	0	0
Prydlesau Cyllidol	15	2,372	0	0
Cyfanswm Ymrwymiadau Tymor Hir	166	2,472	0	0
Ymrwymiadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Dyledion Masnachol	0	0	56,913	59,298
Prydlesau Cyllidol	0	0	14	112
Cynhwyswyd o fewn Credydwyr**	0	0	56,927	59,410
Cyfanswm yr Ymrwymiadau Ariannol	**95,977**	**113,687**	**86,845**	**80,790**

* Mae'r benthyciadau tymor byr ar 31 Mawrth 2014 yn cynnwys benthyciad o £16,200,000 sydd yn gallu cael ei alw ar gyfer ad-daliad ym mis Gorffennaf 2018. Er hynny, oherwydd y cyfraddau llog isel cyfredol mae'n annhebygol o ddigwydd.

** Mae llinell credydwyr tymor byr ar y Fantolen yn cynnwys £3,881,000 (£1,850,000 ar 31 Mawrth 2013) o gredydwyr nad ydynt yn cyfateb i'r diffiniad o rwymedigaeth ariannol. Gweler Nodyn 23 am wybodaeth bellach.

Mae'r asedau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Asedau Ariannol	**Tymor Hir**		**Tymor Byr**	
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2014 £'000**	**31 Mawrth 2013 £'000**	**31 Mawrth 2014 £'000**
Benthyciadau a Derbyniadau:				
Prifswm ar gost wedi'i amorteiddio	17	17	35,000	27,000
Llog cronnus	0	0	214	83
Buddsoddiadau wedi'i amharu	0	0	415	0
Buddsoddiadau ar gael i'w gwerthu:				
Prifswm ar gost wedi'i amorteiddio	60	60	0	0
Cyfanswm Buddsoddiadau	**77**	**77**	**35,629**	**27,083**
Benthyciadau a Derbyniadau:				
Arian	0	0	61	61
Cyfwerthydd Arian ar gost wedi'i amorteiddio	0	0	13,030	20,825
Cyfanswm Arian a Chywerthoedd Arian	**0**	**0**	**13,091**	**20,886**
Benthyciadau a Derbyniadau:				
Derbyniadau Masnach	4,191	4,449	12,520	20,021
Cynhwyswyd mewn Dyledwyr*	**4,191**	**4,449**	**12,520**	**20,021**
Cyfanswm Asedau Ariannol	**4,268**	**4,526**	**61,240**	**67,990**

* Mae llinell tymor byr dyledwyr ar y Fantolen yn cynnwys £32,113,000 (£32,352,000 ar 31 Mawrth 2013) o ddyledwyr nad ydynt yn cwrdd â'r diffiniad o ased ariannol. Gweler Nodyn 20 am wybodaeth bellach.

Benthyciadau Meddal - Balansau

Mae gan Awdurdodau Lleol yr hawl i roi benthyciadau am resymau polisi yn hytrach na fel offerynnau ariannol, ac fe all y benthyciadau yma fod yn ddi-log neu ar gyfraddau is na chyfraddau cyffredinol y farchnad. Pan mae benthyciadau yn cael eu dyroddi ar gyfradd is na chyfradd y farchnad maent yn cael eu hadnabod fel "Benthyciadau Meddal".

Mae gwerth teg y benthyciadau meddal yma yn llai na chyfanswm yr arian a fenthyciwyd. Mae gwerth teg benthyciad, sy'n cael ei roi yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd gyffredinol y farchnad, yn cael ei amcangyfrif fel gwerth presennol yr holl dderbyniadau arian a dderbynnir yn y dyfodol wedi ei ddisgowntio yn defnyddio cyfradd llog y farchnad gyffredinol ar gyfer offeryn cyffelyb. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a fenthycir a gwerth teg y benthyciad yn cael ei gynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant. Mae Côd Ymarfer 2013/14 yn gosod gofynion cyfrifeg a datgeliad penodol ar gyfer benthyciadau meddal. Yn ystod 2013/14 fe adnabu Cyngor Gwynedd y "benthyciadau meddal" canlynol:

- Taliadau Gohiriedig am dderbyniad taliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.14 = £2,875,949)
- Benthyciadau Ceir a Beic i weithwyr (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.14 = £974,543)

Daethpwyd i benderfyniad nad yw'r ychydig o fenthyciadau "meddal" sydd gan y Cyngor yn ymofyn datgeliad ar wahân gan eu bod yn de-minimis.

(c) Offerynnau Ariannol – Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a'r colledion a nodir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn perthynas â'r offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:

	Ymrwymiadau Ariannol	Asedau Ariannol	
	Costau'r ymrwymiadau wedi'u hamorteiddio	**Benthyciadau a Derbyniadau**	**Cyfanswm 2013/14**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Costau Llog	6,682	0	6,682
Enillion Amhariad	0	(207)	(207)
Llog taladwy a ffioedd tebyg	**6,682**	**(207)**	**6,475**
Incwm y llog	0	(445)	(445)
Incwm y llog a'r buddsoddiad	**0**	**(445)**	**(445)**
(Enillion) / colledion net y flwyddyn	**6,682**	**(652)**	**6,030**

(d) Offerynnau Ariannol – Gwerthoedd Teg

Mae asedau ariannol a ddynodir fel benthyciadau a derbyniadau a'r holl ymrwymiadau ariannol nad ydynt yn ddeilliannol yn cael eu prisio yn y fantolen ar sail cost wedi'u hamorteiddio. Amcangyfrifwyd eu gwerthoedd teg drwy gyfrifo gwerth net presennol y llif arian oedd yn weddill o dan y cytundeb ar 31 Mawrth 2014, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- mae benthyciadau'r PWLB wedi'u disgowntio ar y cyfraddau llog a gyhoeddwyd ar gyfer benthyciadau newydd cyfradd sicrwydd a drefnwyd ar 31 Mawrth.
- mae benthyciadau a buddsoddiadau tymor hir eraill wedi'u disgowntio ar gyfraddau'r farchnad ar gyfer offerynnau cyffelyb ar 31 Mawrth.
- ni chydnabyddir ad-daliadau cynnar nac amhariadau.
- rhagdybir bod gwerth teg offerynnau tymor byr, gan gynnwys dyledion masnach a derbyniadau yn cyfateb yn agos i'r swm cario.
- yn achos ymrwymiadau wedi'u gohirio (megis prydlesau ariannol) mae'r awdurdod yn tybio bod y swm cario yn amcangyfrif rhesymol o'r gwerth teg.

	Gwerth i'w gario 31 Mawrth 2013	**Gwerth teg 31 Mawrth 2013**	**Gwerth i'w gario 31 Mawrth 2014**	**Gwerth teg 31 Mawrth 2014**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ymrwymiadau Ariannol:				
Benthyciadau	(113,942)	(152,632)*	(113,099)	(140,550)
Lesau cyllidol	(29)	(29)	(2,484)	(2,484)
Dyledion masnachol	(57,064)	(57,064)	(59,298)	(59,298)
Cyfanswm Ymrwymiadau Ariannol	**(171,035)**	**(209,725)**	**(174,881)**	**(202,332)**
Asedau Ariannol:				
Buddsoddiadau tymor hir	77	77	77	77
Buddsoddiadau tymor byr	35,415	35,629	27,000	27,083
Derbyniadau Masnachol	16,711	16,711	20,021	20,021
Cyfanswm Asedau Ariannol	**52,203**	**52,417**	**47,098**	**47,181**

*Mae'r ffigwr wedi ei ail ddatgan gan fod sail gwerth teg wedi newid o PRR (Premature Repayment Rate) i CNLR (Certainty New Loan Rate)

Mae gwerth teg yr ymrwymiadau tymor hir yn uwch na'r swm cario gan fod portffolio benthyciadau'r awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau sydd â chyfradd llog taladwy sy'n uwch na'r cyfraddau llog sydd ar gael ar gyfer benthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y Fantolen.

Roedd mwyafrif o bortffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddyddiad y Fantolen yn cynnwys adneuon cyfnod penodol gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu, ac adneuon cyfrifon ar alw/ar rybudd. Roedd dyddiad aeddfedu'r buddsoddiadau hyn oll o fewn cyfnod o 12 mis i ddyddiad y Fantolen.

Yn ystod 2008/09, roedd y Cyngor wedi adneuo £4m gyda Heritable Bank, banc wedi'i gofrestru yn y DU dan Gyfraith yr Alban. Rhoddwyd y cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr ar 7 Hydref 2008. Amlinellwyd yn yr adroddiad cynnydd credydwyr a gyhoeddwyd gan y gweinyddwyr Ernst and Young, dyddiedig 17 Ebrill 2009, y byddai credydwyr yn adennill 80c yn y £ erbyn diwedd 2013, gyda'r taliad difidend cyntaf o 15c yn y £ yn cael ei dalu yn ystod haf 2009.

Derbyniodd y Cyngor ddychweliad o 77.25%, sef £3,105,729 gan y gweinyddwyr hyd at 31 Mawrth 2013. Yn ystod 2013/14 dosbarthwyd 16.74% pellach gan y gweinyddwyr a oedd yn dod a chyfanswm y dychweliad i 93.99%, sef £3,778,352.60 yn erbyn adnau gwreiddiol o £4m. Mynegir yr adenillion fel canran o gais yr Awdurdod yn y weinyddiaeth, sy'n cynnwys y llog a gronnwyd hyd at 6 Hydref 2008.

Canlyniad y derbyniad yn ystod 2013/14 oedd lleihad o £240,799 i'r amhariad a gyfrifwyd ar 31 Mawrth 2013. Derbyniwyd cynnydd perthnasol o £16,315 yn y llog damcaniaethol hefyd. Mae cyfran berthnasol o leihad yn yr amhariad (£34,022) a'r llog damcaniaethol (£2,305) wedi'i ddynodi i'r Gronfa Bensiwn. Mae'r ddau addasiad wedi'u cynnwys o fewn Incwm Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

(e) Offerynnau Ariannol - Risgiau

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Côd Ymarfer ar Reolaeth y Trysorlys (ac addasiadau dilynol) CIPFA ac yn cydymffurfio â'r *Prudential Code for Capital Finance in Local Authorities* (diwygwyd y ddau yn Nhachwedd 2011).

Fel rhan o fabwysiadu'r Côd Rheolaeth y Trysorlys, mae'r Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys cyn i bob blwyddyn ariannol newydd gychwyn. Mae'r Strategaeth yn amlinellu'r paramedrau ar gyfer rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys sy'n manylu ar y trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hynny.

Mae'r Strategaeth Rheoli y Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol ag Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Pwysleisia'r Arweiniad hwn y dylid rhoi blaenoriaeth i sicrwydd a hylifedd, yn hytrach na chynnyrch. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Arferion Rheoli y Trysorlys yn seiliedig ar chwilio am y raddfa uchaf posib o adenillion yn seiliedig ar y lefelau cymesuredd o sicrwydd a hylifedd.

Mae hyn yn cynnwys y prif risgiau a ganlyn:

- *Risg Credyd:* Y posibilrwydd y bydd un parti mewn offeryn ariannol yn methu â chyflawni ymrwymiadau ei gytundeb, gan beri colled i'r parti arall.
- *Risg Hylifedd:* Y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn gallu codi digon o arian i ddiwallu'r ymrwymiad ariannol sydd ynghlwm ag Offerynnau Ariannol.
- *Risg y Farchnad:* Y posibilrwydd y bydd gwerth offeryn yn anwadal oherwydd newidiadau i'r cyfraddau llog, prisiau'r farchnad ac ati.

Risg Credyd: Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli risg credyd drwy sicrhau bod ei holl fuddsoddiadau'n cael eu gwneud gyda sefydliadau sydd ag ansawdd credyd uchel, fel y nodir yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys. Mae'r rhain yn cynnwys endidau masnachol gydag isafswm statws credyd o A-, ac awdurdodau lleol eraill heb statws credyd. Gan gydnabod nad yw credyd-raddio bob amser yn medru rhagweld diffygdalu, mae'r Cyngor hefyd yn ystyried mesurau eraill gan gynnwys cyfnewid diffygdalu credyd a phrisiau ecwiti wrth ddewis sefydliadau masnachol ar gyfer buddsoddi.

Bydd uchafswm o £12m o'r holl bortffolio yn cael ei osod ar y swm o arian y gellir ei fuddsoddi gyda gwrth barti unigol. Mae'r Cyngor hefyd yn gosod uchafswm cyfanswm buddsoddiad grŵp o £18m ar gyfer sefydliadau sy'n rhan o'r un grŵp bancio. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £35m am gyfnod hwy na blwyddyn.

Ni ellir cynnig asesiad cyffredinol o ba mor agored yw'r Cyngor i risg credyd mewn perthynas â'i fuddsoddiadau o £27m gyda banciau a chymdeithasau adeiladu, gan fod y risg o fethu talu'r llog neu ad-dalu'r prif swm yn neilltuol i bob sefydliad unigol. Dengys profiad diweddar mai prin iawn yw'r achosion pan fo endidau o'r fath yn methu cyflawni'u hymrwymiadau. Mae'r risg o fethu adfer arian yn perthyn i holl adneuon y Cyngor, ond ar 31 Mawrth 2014 nid oedd unrhyw dystiolaeth y byddai'r risg yn debygol o gael ei wireddu.

Nid yw'r Cyngor yn dal gwarant gyfochrog yn erbyn unrhyw fuddsoddiadau.

Ceir crynodeb yn y tabl isod o werth risg credyd portffolio buddsoddi'r Cyngor fesul cyfradd credyd:

Cyfradd Credyd	**Tymor Byr**	
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2014 £'000**
AAA	5,000	0
AA+	0	0
AA	0	0
AA-	10,000	10,000
A+	5,000	0
A	28,030	37,825
A-	0	0
Cyfanswm Buddsoddiadau	**48,030**	**47,825**

Derbyniadau Masnachol

Mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hir gan gynnwys benthyciadau ceir a beiciau i weithwyr a morgeisi i aelodau'r cyhoedd. Ystyrir y benthyciadau ceir fel risg isel oherwydd y gallu i ddiddymu'r ad-daliadau o gyflogau'r gweithwyr, trefniadau trosglwyddo cytbwys gydag awdurdodau lleol eraill, parthed unrhyw weithwyr sy'n trosglwyddo gyda benthyciad ceir yn ddyledus trefniadau penodol ar gyfer methdalwyr a threfniadau adennill dyled arferol ar gyfer unrhyw weithwyr sydd yn gadael cyflogaeth llywodraeth leol. Mae'r morgeisi yn risg isel oherwydd bod y Cyngor yn dal arwystl cyntaf dros yr eiddo a forgeisiwyd.

Etifeddodd y Cyngor nifer fach a gwerth bach o fenthyciadau tymor hir i gwmnïau a sefydliadau lleol gan y cyn-gynghorau. Dim ond un o'r benthyciadau hyn sy'n parhau'n ddyledus ac mae'r hanes ad-dalu yn ardderchog.

Mae'r Cyngor wedi lansio Cronfa Benthyciadau Busnes i fusnesau bychan a chanolig o ran maint yng Ngwynedd. Mae'r cyfraddau llog a gyfyd ar fenthyciadau o'r fath yn gyfesur â'r risg credyd uwch sy'n ymglymedig â'r math yma o fenthyciadau.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad parod i fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac awdurdodau lleol eraill, ac ar gyfraddau uwch gan fanciau a chymdeithasau adeiladu. Nid oes unrhyw risg ymddangosiadol y bydd y Cyngor yn methu codi cyllid i gwrdd â'i ymrwymiadau. Er hyn, mae risg y bydd yn rhaid i'r Cyngor adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg lle mae'r cyfraddau llog yn anffafriol. Rheolir y risg hwn drwy gynnal amrediad o fenthyciadau gyda chyfraddau sefydlog a sicrhau nad yw mwy na 25% o fenthyciadau'r Cyngor yn aeddfedu mewn unrhyw un flwyddyn ariannol.

Mae'r tabl a ganlyn yn rhoi dadansoddiad o aeddfedrwydd gwerth enwol dyled y Cyngor:

Amser tan aeddfedrwydd (blynyddoedd)	**31 Mawrth 2013 £'000**	**31 Mawrth 2014 £'000**
Llai na flwyddyn	1,237	1,193
Dros 1 ond llai na 2	1,123	199
Dros 2 ond llai na 5	4,490	4,625
Dros 5 ond llai na 10	5,904	8,069
Dros 10 ond llai na 20	25,572	39,305
Dros 20 ond llai na 30	31,369	15,464
Dros 30 ond llai na 40	0	0
Dros 40	27,353	27,352
Dyddiad ansicr*	16,200	16,200
Cyfanswm	**113,248**	**112,407**

* Mae gan y Cyngor £16.2m o fenthyciadau "Lender's option, borrower's option" (LOBO) lle bo'r opsiwn gan y benthyciwr i gynnig codiad yn y gyfradd a delir; bydd gan y Cyngor hawl wedyn i dderbyn y gyfradd newydd neu ad-dalu'r benthyciad heb gosb. Oherwydd y cyfraddau llog isel cyfredol, er nad yw'n debygol y bydd y benthyciwr yn ymarfer ei opsiwn, os yw hyn yn digwydd, mae'n debygol y byddai'r Cyngor yn ad-dalu'r benthyciad. Mae'r dyddiad aeddfedrwydd felly yn ansicr.

Risg y Farchnad : Risg Cyfraddau Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n codi o symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei benthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effeithiau cymhleth ar yr awdurdod. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn arwain at yr effeithiau a ganlyn:

- benthyciadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r gwariant llog yn cynyddu.
- benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr ymrwymiadau benthyca yn disgyn.
- buddsoddiadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r incwm llog sydd yn cael ei gredydu yn cynyddu.
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Nid yw buddsoddiadau a nodir fel "benthyciadau a derbyniadau" a benthyciadau a ddelir yn cael eu cario ar werth teg, ac felly ni fydd newidiadau i'w gwerth teg yn effeithio ar yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag, mae'r newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn ddyledus ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfraddau cyfnewidiol yn cael eu nodi ar y Gweddill neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau. Caiff symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog a ddynodir fel "ar gael i'w gwerthu" eu hadlewyrchu yn yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Mae Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn ceisio lleihau'r risgiau hyn drwy osod uchafswm ar y symiau net sy'n agored i gyfraddau llog sefydlog a chyfnewidiol. Ar 31 Mawrth 2014 roedd 100% o'r prif symiau net a fenthycwyd (h.y. dyled net o fuddsoddiad) yn agored i gyfraddau sefydlog a 0% i gyfraddau cyfnewidiol.

Petai'r holl gyfraddau llog wedi bod 1% yn uwch neu lai (gyda'r elfennau newidiol eraill oll yn gyson), yr effaith ariannol fyddai:

	1% yn uwch £'000	**1% yn llai £'000**
Newid yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfradd newidiol	0	0
Newid yn y llog sy'n daladwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	243	(89)
Effaith ar y Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**243**	**(89)**
Newid yng ngwerth teg yr asedau buddsoddiad cyfradd sefydlog	0	0
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	**243**	**0**
Newid yng ngwerth teg benthyciadau / ymrwymiadau cyfradd sefydlog*	(15,787)	15,787

*Dim effaith ar y Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg Pris

Mae prisiau marchnad buddsoddiadau'r Cyngor mewn bondiau cyfradd sefydlog a'i unedau mewn cynlluniau buddsoddi cyfunol yn cael eu llywodraethu gan y cyfraddau llog cyffredinol, a rheolir y risg marchnad sy'n gysylltiedig â'r offerynnau hyn ar y cyd â'r risg cyfraddau llog.

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly nid yw'n agored i risg pris. Mae'r Cyngor yn berchen ar gyfranddaliadau yng Nghwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol (LAWDC). Mae'r gweithgareddau perthnasol wedi eu mewnoli, a'r cwmni yn cael ei ddirwyn i ben ac felly wedi cael ei ddynodi fel ased sydd ar gael i'w werthu a'r gwerth teg wedi ei ddatgan ar y Fantolen. Derbyniwyd setliad rhannol am werth teg y cyfranddaliadau yn ystod 2008/09 a 2009/10 ac mae'r balans yn parhau'n ddyledus. Ni ellir cwblhau'r broses yma yn derfynol nes bod materion treth benodol a perthnasol wedi eu datrys gyda Chyllid a Thollau Ei Mawrhydi.

Risg y Farchnad : Risg y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymiadau ariannol mewn arian tramor. Felly nid yw'n agored i golledion o ganlyniad i symudiadau niweidiol mewn cyfraddau cyfnewid.

NODYN 19 – STOC

2012/13		2013/14
£'000		£'000
1,257	Stoc a Gwaith mewn Llaw	1,455
1,257		**1,455**

NODYN 20 – DYLEDWYR TYMOR BYR

	Dyledwyr NET o amhariad	
	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2014
	£'000	£'000
Llywodraeth Cymru	20,606	19,660
Cyrff Llywodraeth Ganolog Eraill	6,276	5,206
Awdurdodau Lleol Eraill	3,875	6,152
Gwasanaeth Iechyd Cenedlaethol	2,315	2,113
Corfforaethau a Masnachu Cyhoeddus	32	45
Treth Cyngor	1,773	1,927
Endidau Eraill ac Unigolion	9,995	17,031
Cyfanswm	**44,872**	**52,134**

NODYN 21 – ARIAN A CHYFWERTHOEDD ARIAN

Mae arian yn cynnwys arian parod ac arian ar adnau yn ôl y galw. Bydd arian parod hefyd yn cynnwys gorddrafft gan fanciau y mae'n rhaid eu had-dalu yn ôl y galw, ac sy'n greiddiol i reolaeth arian yr awdurdod.

Mae balansau a ddisgrifir fel 'Cyfwerthoedd Arian' yn cael eu diffinio fel buddsoddiadau tymor byr hylifol, y gellir eu trosi'n rhwydd i arian parod, ac nad oes llawer o risg iddynt newid yn eu gwerth.

Mae balans net yr Arian a Chyfwerthoedd Arian yn cynnwys yr elfennau a ganlyn ar ddyddiad y Fantolen:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2014
	£'000	£'000
Arian mewn llaw	14	14
Cyfrif Banc Cyfredol	47	47
Cyfrif Galw	13,030	20,825
	13,091	20,886
Gorddrafft Banc	(11,787)	(19,496)
	1,304	**1,390**

Er mwyn uchafu'r adenillion o Fuddsoddiadau Tymor Byr ac Adneuon Banc, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian sydd dros ben yn eu cyfrifon banc yn y tymor byr ynghyd ag unrhyw arian sydd dros ben yng nghyfrifon banc Cronfa Bensiwn Gwynedd. Telir rhaniad priodol o'r llog a enillir i'r Gronfa Bensiwn a rhennir unrhyw golledion ar fuddsoddiadau gyda'r Gronfa Bensiwn yn yr un modd. Oherwydd natur y trefniadau banc nid yw'r arian sydd dros ben yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn yn cael ei drosglwyddo i gyfrifon banc y Cyngor ac felly mae rhan o'r Buddsoddiadau Tymor Byr (Nodyn 18) a'r Cyfrif Galw a Chronfeydd Marchnad Arian a ddangosir uchod yn cynrychioli arian sydd wedi ei fuddsoddi ar ran y Gronfa Bensiwn ar ddyddiad y fantolen. Oherwydd y ffaith fod y Buddsoddiadau Tymor Byr yn enw Cyngor Gwynedd, maent yn ymddangos yn eu cyfanrwydd ar y Fantolen. £12.1m (£7.4m ar 31 Mawrth 2013) oedd elfen Buddsoddiadau Tymor Byr ac Adneuon Banc y Gronfa Bensiwn.

NODYN 22 – ASEDAU AR GAEL I'W GWERTHU

	2012/13	2013/14
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	**1,607**	**2,905**
<u>Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,602	1,199
Gwariant yn y flwyddyn	2	16
Colledion Ailbrisio	0	0
Enillion Ailbrisio	0	0
Colledion Amharu	(2)	(16)
<u>Asedau wedi eu tynnu allan o'r dosbarth sydd ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	(60)	(1,062)
Asedau wedi eu gwerthu	(244)	(554)
Trosglwyddo o anghyfredol i cyfredol	0	
Balans 31 Mawrth	**2,905**	**2,488**

NODYN 23 – CREDYDWYR TYMOR BYR

	31 March 2013 £'000	31 March 2014 £'000
Llywodraeth Cymru	567	1,815
Cyrff Llywodraeth Ganolog Eraill	6,699	4,307
Awdurdodau Lleol Eraill	19,787	19,837
Gwasanaeth Iechyd Cenedlaethol	847	587
Corfforaethau a Masnachu Cyhoeddus	192	136
Treth Cyngor	905	1,012
Endidau Eraill ac Unigolion	29,780	35,597
Cyfanswm	**58,777**	**63,291**

NODYN 24 – DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu ddarpariaethau ar gyfer ymrwymiadau penodol na ellir ar hyn o bryd eu pennu'n sicr o ran maint neu amser. Ni chaniateir, yn unol ag egwyddorion cyfrifeg, i wneud darpariaethau ar gyfer patrymau gwariant anwastad. Fodd bynnag, gellir sefydlu reserfau wedi eu clustnodi a dangosir y rheiny yn Nodyn 10.

Mae'r manylion isod wedi eu rhannu'n ddarpariaethau tymor byr (o fewn 12 mis) a darpariaethau tymor hir (dros 12 mis). Fodd bynnag, cynhelir adolygiad cyfnodol ar lefel darpariaeth yr eitemau perthnasol.

	Balans ar 31 Mawrth 2013 £'000	(Ychwanegiad) / Gostyngiad / Trosglwyddiad £'000	Defnyddiwyd yn y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2014 £'000
<u>Darpariaethau Tymor Byr</u>				
Darpariaeth Safle Gwastraff	(1,160)	(721)	1,429	(452)
Eraill	(27)	0	0	(27)
	(1,187)	(721)	1,429	(479)
<u>Darpariaethau Tymor Hir</u>				
Ad-daliad Trosglwyddiadau Treth y Cyngor	(250)	0	0	(250)
Adolygiad Tâl	(2,188)	0	97	(2,091)
Darpariaeth Safle Gwastraff	(8,705)	0	721	(7,984)
Darpariaeth Achosion Trydydd Parti	(445)	0	257	(188)
Darpariaeth Yswiriant MMI	(198)	(212)	212	(198)
Eraill	(113)	0	0	(113)
	(11,899)	(212)	1,287	(10,824)
Cyfanswm	**(13,086)**	**(933)**	**2,716**	**(11,303)**

Darpariaeth Ad-daliad Trosglwyddiadau Treth y Cyngor - Darpariaeth gysylltiedig â'r colledion yn deillio o drosglwyddiadau eiddo o Dreth y Cyngor i Drethi Annomestig Cenedlaethol.

Darpariaeth Adolygiad Tâl – darpariaeth mewn perthynas ag achosion a hawliadau cyflog cyfartal yn erbyn y Cyngor.

Darpariaeth Safleoedd Gwastraff – ar gyfer gofynion gwaith capio ac ôl-ofal holl safleoedd gwaredu gwastraff y Cyngor.

Darpariaeth Achosion Trydydd Parti – mewn perthynas ag achosion a hawliadau trydydd parti yn erbyn y Cyngor.

Darpariaeth M.M.I. (Yswiriant Municipal Mutual) – darpariaeth gan fod yr Awdurdod yn agored i ymrwymiadau yswiriant a etifeddwyd ac yn ymwneud â threfniadau yswiriant ei Awdurdodau blaenorol ac Yswiriant Municipal Mutual.

Darpariaethau Eraill – Mân faterion yw'r darpariaethau unigol eraill.

NODYN 25 – RESERFAU DEFNYDDIADWY

Mae'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau yn manylu ar y symudiad yn reserfau defnyddiadwy'r Awdurdod.

NODYN 26 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2013 £'000		31 Mawrth 2014 £'000
44,043	Reserf Ailbrisio	41,009
60	Reserf Offerynnau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	60
163,466	Cyfrif Addasu Cyfalaf	169,777
(959)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(948)
6	Reserf Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	4
(168,179)	Reserf Pensiynau	(171,689)
(3,201)	Cyfrif Absenoldeb Cronedig	(3,766)
35,236	**Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio**	**34,447**

Reserf Ailbrisio

Mae'r Reserf Ailbrisio yn cynnwys enillion wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan gaiff asedau gydag enillion cronedig eu:

- ailbrisio i lawr neu eu hamharu a bod yr enillion yn cael eu colli.
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau a bod yr enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- gwaredu a'r enillion yn cael eu cyflawni.

Dim ond enillion ailbrisio sydd wedi eu cronni ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Reserf, sy'n cael eu cynnwys yn y Reserf. Caiff unrhyw enillion sydd wedi eu cronni cyn y dyddiad yma eu cynnwys ym malans y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2012/13		2013/14
£'000		£'000
50,736	**Balans 1 Ebrill**	**44,043**
1,057	Ailbrisio asedau i fyny	263
(6,518)	Ailbrisio asedau i lawr a cholledion amharu	(1,692)
(5,461)	Gwarged neu ddiffyg wrth ailbrisio asedion	(1,429)
(911)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant hanesyddol	(1,066)
(321)	Elw cronedig ar asedion a werthwyd	(539)
(1,232)	Swm i'w sgwennu i ffwrdd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(1,605)
44,043	**Balans 31 Mawrth**	**41,009**

Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w Gwerthu

Mae'r Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w Gwerthu yn cynnwys yr enillion wnaed gan yr Awdurdod o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei fuddsoddiadau sydd unai â phris marchnad a ddyfynnwyd, neu sydd heb daliadau penodol neu sefydlog. Gostyngir y balans pan mae buddsoddiadau gydag elw cronedig yn cael eu:

- ailbrisio i lawr neu eu hamharu a'r elw'n cael ei golli
- gwerthu a'r elw'n cael ei gyflawni.

2012/13		2013/14
£000		£000
60	**Balans 1 Ebrill**	60
0	Ailbrisio buddsoddiadau i fyny	0
0	Ailbrisio buddsoddiadau nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Gweddill/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau i lawr	0
0	Enillion cronedig ar asedau wedi eu gwerthu ac asedau aeddfed sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel Incwm Buddsoddi Arall	0
60	**Balans 31 Mawrth**	**60**

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n codi oherwydd y gwahaniaethau mewn trefniadau cyfrifeg am ddefnyddio asedau tymor hir a chyllido'r prynu, adeiladu a gwella yr asedau o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda'r gost o brynu, adeiladu a gwella gan fod dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddio yn cael ei gyfrifo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda thrafodion cysoni yn y Reserf Ailbrisio i drawsnewid y ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r Cyfrif yn cael ei gredydu gyda'r swm wedi ei neilltuo gan yr Awdurdod fel cyllid i brynu, adeiladu a gwella asedau.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion wedi eu hadnabod ar asedau rhoddi sydd heb eu treulio eto gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisio wedi cronni ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y creuwyd y Reserf Ailbrisio i gofnodi enillion o'r fath.

Mae Nodyn 9 yn dangos manylion yr holl drafodion o fewn y Cyfrif, ond am y rhai sydd yn cael eu cynnwys yn y Reserf Ail-brisio.

2012/13 £'000		2013/14 £'000
152,154	**Balans 1 Ebrill**	**163,466**
	Gwrthdroi eitemau sydd yn berthnasol i wariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(18,167)	Dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(25,426)
(6,452)	Gwariant Refeniw wedi ei ariannu o Gyfalaf drwy Statud	(6,222)
(491)	Addasiad i falansau asedau anghyfredol wrth werthu	(686)
911	Trosglwyddo o'r Reserf Ailbrisio Cyfalaf	1,066
	Ariannu Cyfalaf a gyfeiriwyd yn y flwyddyn:	
2,345	Derbyniadau Cyfalaf	1,377
19,170	Grantiau a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i ariannu cyfalaf	18,989
5,692	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,731
7,574	Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i'r Gronfa Gyffredinol	10,516
730	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	966
163,466	**Balans 31 Mawrth**	**169,777**

Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Sefydlwyd y Cyfrif Addasiadau i Offerynnau Ariannol (FIAA) ar 1 Ebrill 2007 pan fabwysiadwyd Safonau Adrodd Ariannol 25, 26 a 29 sy'n berthnasol i Offerynnau Ariannol gan y Datganiad o Ymarfer a Argymhellir (SORP 2007). Mae'r balans yn y cyfrif FIAA ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cynrychioli'r swm y dylai fod wedi'i godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn unol ag arferion cyfrifo cywir o dan y Côd Ymarfer, ond y mae Darpariaethau Statudol yn caniatáu neu'n gorfodi iddynt gael eu gohirio dros flynyddoedd dilynol.

Mae'n ofynnol i bob premiwm a disgownt o ganlyniad i ddiddymu benthyciadau o 1 Ebrill 2006 ymlaen gael eu codi'n llawn ar Incwm a Gwariant. Lle bo'r trafodion yn cwrdd â'r diffiniad o gyfaddasiad mae unrhyw bremiwm neu ddisgownt yn cael ei ychwanegu at werth cario'r benthyciad, ac yn cael ei amorteiddio i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros oes y benthyciad newydd. Mae cyfaddasiad yn digwydd pan nad yw telerau'r ddyled newydd yn "sylweddol wahanol" i rai'r hen ddyled.

Caiff premiymau a disgowntiau sy'n berthnasol i drafodion a ddigwyddodd cyn 1 Ebrill 2006 eu dosbarthu'n rhai sydd yn grog a rhai nad ydynt yn grog. Mae premiymau a disgowntiau crog yn rhai na ellir eu cysylltu gyda benthyciad sy'n parhau. Cafodd y rhain eu dileu'n llawn fel addasiad i Falansau'r Gronfa Gyffredinol a Ddygir Ymlaen ar 1 Ebrill 2007.

Yn achos premiymau neu ddisgowntiau crog, neu'r rhai sy'n perthyn i ddyledion sydd wedi'u dileu, mae Darpariaethau Statudol yn bodoli sy'n anwybyddu darpariaethau'r Côd Ymarfer. Caiff y taliadau a godir eu gwrthdroi yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Reserfau a chaiff premiymau a disgowntiau eu hamorteiddio i Refeniw dros gyfnod o flynyddoedd. Lle nad yw premiymau a disgowntiau yn grog, neu lle maent yn gysylltiedig â thrafodion sy'n cwrdd â meini prawf cyfaddasu benthyciad, nid yw'r darpariaethau statudol yn ymwneud â'r Gronfa Gyffredinol yn gymwys.

Gall premiymau sydd wedi'u hamorteiddio o dan ddarpariaethau statudol gael eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, naill ai dros weddill oes y benthyciad gwreiddiol neu dros oes y benthyciad newydd, p'run bynnag yw'r cyfnod hwyaf. Rhaid i ddisgownt gael ei gredydu i'r Gronfa Gyffredinol naill ai dros 10 mlynedd neu dros oes y benthyciad gwreiddiol, p'run bynnag yw'r cyfnod byrraf.

Mae'r trafodion a adlewyrchir yn yr FIAA ar gyfer 2013/14 fel a ganlyn:

2012/13 £000		2013/14 £000
(1,015)	**Balans 1 Ebrill**	(959)
46	Cyfran o bremiymau sy'n berthnasol i flynyddoedd blaenorol sydd yn gynwysiedig ym malansau'r Gronfa Gyffredinol yn unol â gofynion statudol	46
10	Credyd gohiriedig am dderbyniad taliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal	(35)
(959)	**Balans 31 Mawrth**	**(948)**

Reserf Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig

Mae'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn dal yr enillion cydnabyddedig sy'n deillio o werthu asedau anghyfredol, nad oes taliad ariannol wedi ei wneud amdanynt eto. Yn unol â threfniadau statudol, nid yw'r Awdurdod yn trin yr enillion hyn fel rhai y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf newydd hyd nes y derbynnir yr arian amdanynt. Unwaith mae'r setliad ariannol yn digwydd, mae'r symiau yn cael eu trosglwyddo i'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf.

2012/13 £000		2013/14 £000
8	**Balans 1 Ebrill**	6
(2)	Ad-dalu Prifswm Morgeisi Hawl i Brynu	(2)
6	**Balans 31 Mawrth**	**4**

Reserf Pensiynau

Mae'r Reserf Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amser sydd yn deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ariannu buddion ymddeol yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn cyfrifo buddion ymddeol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddion yn cronni blynyddoedd o wasanaeth, gyda'r ymrwymiad yn cael ei ddiweddaru i adlewyrchu chwyddiant, newid tybiaethau ac enillion buddsoddiadau gan unrhyw adnoddau sydd wedi ei neilltuo i gwrdd â'r gost. Fodd bynnag, mae anghenion statudol yn gofyn i fuddion enillwyd gael eu hariannu fel y mae'r Awdurdod yn cyfrannu dros y gweithwyr i'r gronfa bensiwn neu fel mae'n talu'r pensiynau hynny mae'n bennaf gyfrifol amdanynt. Mae balans debyd y Reserf Bensiynau felly yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion enillwyd gan gyn-weithwyr a gweithwyr presennol a'r adnoddau mae'r Awdurdod wedi neilltuo i'w cyfarfod. Mae'r trefniadau statudol yn sicrhau bydd arian wedi ei neilltuo erbyn bydd y buddion angen eu talu.

2012/13 £000		2013/14 £000
(128,153)	**Balans 1 Ebrill**	(168,179)
(38,006)	Ailfesuriad o'r buddion diffiniedig net ymrwymiadau / (asedau)	3,108
(20,159)	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(26,345)
18,139	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	19,727
(168,179)	**Balans 31 Mawrth**	**(171,689)**

Cyfrif Absenoldeb Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai fel arall yn ymddangos ar Falans y Gronfa Gyffredinol trwy gronni absenoldebau cyfadfer enilledig ond heb eu cymryd yn y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

2012/13 £000		2013/14 £000
(4,060)	**Balans 1 Ebrill**	(3,201)
859	Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(565)
(3,201)	**Balans 31 Mawrth**	**(3,766)**

NODYN 27a – DATGANIAD LLIF ARIAN : ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
(11,430)	Dibrisiant	(11,386)
(6,735)	Amhariad ac ailbrisio i lawr	(14,039)
(15,958)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	(1,031)
16,063	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	7,059
(123)	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Stoc	198
(2,020)	Ymrwymiad Pensiwn	(6,606)
(813)	Gwerth i'w gwario ar asedau anghyfredol a werthwyd	(1,226)
(3,544)	Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gweddill neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau	(4,986)
(24,560)		**(32,017)**

NODYN 27b – DATGANIAD LLIF ARIAN : ADDASU AM EITEMAU CYNWYSEDIG YN Y GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU SYDD YN WEITHGAREDDAU BUDDSODDI NEU ARIANNU

2012/13 £'000		2013/14 £'000
856	Elw o werthiant eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	1,514
856		**1,514**

NODYN 27c – DATGANIAD LLIF ARIAN : GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian o weithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2012/13 £'000		2013/14 £'000
(792)	Llog dderbyniwyd	(576)
5,989	Llog a dalwyd	5,864

NODYN 28 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI

2012/13 £'000		2013/14 £'000
31,733	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	31,469
6,638	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	6,554
(934)	Derbyniadau o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(1,544)
(144)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(8,416)
37,293	**Llif arian net o weithgareddau buddsoddi**	**28,063**

NODYN 29 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU ARIANNU

2012/13 £'000		2013/14 £'000
20	Taliadau ariannol i leihau'r ymrwymiad sy'n ddyledus yn ymwneud â Phrydlesau Cyllidol	92
1,110	Ad-daliadau benthyciadau tymor byr a thymor hir	843
1,130	**Llif arian net o weithgareddau ariannu**	**935**

NODYN 30 – SYMIAU ADRODDWYD AR GYFER PENDERFYNIADAU DYRANNU ADNODDAU

Mae'r dadansoddiad o incwm a gwariant fesul gwasanaeth a ddengys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn unol â'r hyn sydd wedi ei bennu gan y Côd Ymarfer Adrodd ar Wasanaeth. Fodd bynnag, caiff y penderfyniadau ynghylch dyraniad adnoddau eu gwneud gan Gabinet y Cyngor ar sail adroddiadau cyllideb sydd wedi eu dadansoddi ar draws adrannau. Caiff yr adroddiadau hyn eu paratoi ar sail wahanol i'r polisïau cyfrifo ddefnyddiwyd yn y datganiadau ariannol. Yn benodol:

- nid oes costau'n berthnasol i wariant cyfalaf (gan fod dibrisiant, ailbrisiad a cholledion amhariad sy'n uwch na'r balans ar y Reserf Ailbrisio ac amorteiddiadau yn cael eu rhoi yn erbyn y gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr)
- mae costau buddion ymddeol yn seiliedig ar lif arian (taliad cyfraniadau pensiwn y cyflogwr) yn hytrach na chost buddion gwasanaeth cyfredol wedi eu cronni'n y flwyddyn
- cyllidebir am wariant ar rai gwasanaethau cefnogol yn ganolog, ac ni chaiff ei rannu allan i'r Adrannau.

Dengys y cysoniad hwn y berthynas rhwng y ffigyrau yn y dadansoddiad o wariant ac incwm adrannol a'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ogystal â dangos y berthynas rhwng y dadansoddiad o wariant ac incwm Adrannol a'r dadansoddiad goddrychol o'r Gweddill neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n gynwysedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2013/14	Gwariant			Cyfanswm	Incwm		Cyfanswm	Gwariant
SYMIAU ADRODDWYD AR GYFER PENDERFYNIADAU DYRANNU ADNODDAU	**Gweithwyr**	**Eraill**	**Cefnogaeth Ganolog**	**Gwariant**	**Ffioedd ac Eraill** .	**Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth**	**Incwm**	**Net**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Adnoddau Dynol	2,879	362	(23)	3,218	(56)	(59)	(115)	3,103
Cyllid	5,262	1,292	2	6,556	(1,686)	(920)	(2,606)	3,950
Democratiaeth a Chyfreithiol	1,764	741	1	2,506	(679)	(190)	(869)	1,637
Gofal Cwsmer	6,175	2,220	129	8,524	(1,356)	(99)	(1,455)	7,069
Strategol a Gwella	4,401	4,063	7	8,471	(72)	(3,723)	(3,795)	4,676
Addysg	79,825	25,463	246	105,534	(6,761)	(15,827)	(22,588)	82,946
Economi a Chymuned	4,731	10,440	19	15,190	(3,420)	(7,986)	(11,406)	3,784
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	16,032	18,327	(7)	34,352	(7,922)	(3,867)	(11,789)	22,563
Rheoleiddio	5,682	8,948	0	14,630	(3,969)	(4,591)	(8,560)	6,070
Ymgynghoriaeth	2,191	738	0	2,929	(2,685)	(226)	(2,911)	18
Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	0	0	(106)	(106)	(142)	0	(142)	(248)
Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	35,256	49,510	265	85,031	(14,551)	(11,066)	(25,617)	59,414
Cyfanswm eitemau o dan Reolaeth Adrannol	164,198	122,104	533	286,835	(43,299)	(48,554)	(91,853)	194,982
Corfforaethol	1,729	19,921	24,857	46,507	(1,133)	(33,617)	(34,750)	11,757
Tim Rheoli Corfforaethol	859	70	1	930	0	(5)	(5)	925
Cyfanswm eitemau o dan Reolaeth Adrannol a Gwasanaethau Cefnogol Canolog	166,786	142,095	25,391	334,272	(44,432)	(82,176)	(126,608)	207,664
Eitemau o fewn cost net gwasanaethau, dim o dan reolaeth adrannol:								
Costau Cyfalaf	0	29,744	0	29,744	0	0	0	29,744
Eitemau o dan reolaeth adrannol, dim yn cost net gwasanaethau:								
Cyfraniadau i Gronfeydd	(329)	(3,293)	0	(3,622)	0	0	0	(3,622)
Defnydd o Gronfeydd	0	0	0	0	2,121	0	2,121	2,121
Cost Net Gwasanaethau	166,457	168,546	25,391	360,394	(42,311)	(82,176)	(124,487)	235,907
Gwariant Gweithredol Arall								
Praeseptau a Lefiau	0	19,144	0	19,144	0	0	0	19,144
(Gwarged)/Colledion ar waredu Asedau Anghyfredol	0	0	0	0	(288)	0	(288)	(288)
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi								
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	0	6,682	0	6,682	(206)	0	(206)	6,476
Llog Net ar y Buddion Diffiniedig Net Ymrwymiadau (Asedau)	0	0	7,556	7,556	0	0	0	7,556
Llog Derbyniadwy ac Incwm Tebyg	0	0	0	0	(445)	0	(445)	(445)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol								
Y Dreth Cyngor	0	0	0	0	(66,095)	0	(66,095)	(66,095)
Incwm Net y Dreth Ddi-Annedd	0	0	0	0	(38,209)	0	(38,209)	(38,209)
Grantiau Llywodraeth - Refeniw	0	0	0	0	0	(144,714)	(144,714)	(144,714)
Grantiau a Chyfraniadau - Cyfalaf	0	0	0	0	(2,967)	(14,946)	(17,913)	(17,913)
(Gweddill)/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**166,457**	**194,372**	**32,947**	**393,776**	**(150,521)**	**(241,836)**	**(392,357)**	**1,419**

2012/13	Gwariant			Cyfanswm	Incwm		Cyfanswm	Gwariant
SYMIAU ADRODDWYD AR GYFER PENDERFYNIADAU DYRANNU ADNODDAU	**Gweithwyr**	**Eraill**	**Cefnogaeth Ganolog**	**Gwariant**	**Ffioedd ac Eraill** .	**Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth**	**Incwm**	**Net**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Adnoddau Dynol	2,938	390	1	3,329	(71)	(40)	(111)	3,218
Cyllid	5,191	1,103	1	6,295	(1,638)	(1,066)	(2,704)	3,591
Democratiaeth a Chyfreithiol	2,180	930	6	3,116	(631)	(316)	(947)	2,169
Gofal Cwsmer	5,000	3,031	8	8,039	(1,096)	(63)	(1,159)	6,880
Strategol a Gwella	3,434	3,118	7	6,559	(22)	(2,391)	(2,413)	4,146
Addysg	73,114	34,891	189	108,194	(6,736)	(21,667)	(28,403)	79,791
Economi a Chymuned	4,748	8,092	15	12,855	(4,024)	(5,600)	(9,624)	3,231
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	16,365	18,982	5	35,352	(8,966)	(4,311)	(13,277)	22,075
Rheoleiddio	5,923	8,610	0	14,533	(3,901)	(4,077)	(7,978)	6,555
Ymgynghoriaeth	2,875	826	(433)	3,268	(2,491)	(204)	(2,695)	573
Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	0	0	(85)	(85)	(145)	0	(145)	(230)
Darparu a Hamdden	25,392	(5,945)	1	19,448	(3,706)	(774)	(4,480)	14,968
Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol	14,508	48,787	5	63,300	(11,015)	(10,816)	(21,831)	41,469
Cyfanswm eitemau o dan Reolaeth Adrannol	161,668	122,815	(280)	284,203	(44,442)	(51,325)	(95,767)	188,436
Corfforaethol	482	15,875	24,591	40,948	(354)	(41,060)	(41,414)	(466)
Tim Rheoli Corfforaethol	607	190	0	797	0	(38)	(38)	759
Cyfanswm eitemau o dan Reolaeth Adrannol a Gwasanaethau Cefnogol Canolog	162,757	138,880	24,311	325,948	(44,796)	(92,423)	(137,219)	188,729
Eitemau o fewn cost net gwasanaethau, dim o dan reolaeth adrannol:								
Costau Cyfalaf	0	22,788	0	22,788	0	0	0	22,788
Eitemau o dan reolaeth adrannol, dim yn cost net gwasanaethau:								
Cyfraniadau i Gronfeydd	(329)	(1,667)	0	(1,996)	0	0	0	(1,996)
Defnydd o Gronfeydd	0	0	0	0	2,824	0	2,824	2,824
Cost Net Gwasanaethau	162,428	160,001	24,311	346,740	(41,972)	(92,423)	(134,395)	212,345
Gwariant Gweithredol Arall								
Praeseptau a Lefiau	0	18,882	0	18,882	0	0	0	18,882
(Gwarged)/Colledion ar waredu Asedau Anghyfredol	0	0	0	0	(42)	0	(42)	(42)
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi								
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	0	6,730	0	6,730	0	0	0	6,730
Llog Net ar y Buddion Diffiniedig Net Ymrwymiadau (Asedau)	0	0	6,056	6,056	0	0	0	6,056
Llog Derbyniadwy ac Incwm Tebyg	0	0	0	0	(682)	0	(682)	(682)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol								
Y Dreth Cyngor	0	0	0	0	(63,374)	0	(63,374)	(63,374)
Incwm Net y Dreth Annomestig	0	0	0	0	(32,801)	0	(32,801)	(32,801)
Grantiau Llywodraeth - Refeniw	0	0	0	0	0	(136,566)	(136,566)	(136,566)
Grantiau a Chyfraniadau - Cyfalaf	0	0	0	0	(504)	(15,284)	(15,788)	(15,788)
(Gweddill)/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**162,428**	**185,613**	**30,367**	**378,408**	**(139,375)**	**(244,273)**	**(383,648)**	**(5,240)**

NODYN 31 – GWASANAETHAU ASIANTAETH

Mae'r Cyngor yn gweithredu ar sail asiant i ddarparu rhai gwasanaethau, a hefyd yn gweinyddu Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru.

O ran yr Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru, y prif weithgaredd yw cynnal a rheoli'r rhwydwaith cefnffyrdd yn ardal Partneriaeth Cynghorau Gogledd a Chanolbarth Cymru sy'n ymestyn i 1,174 cilomedr. Cyfanswm y trafodion incwm a gafodd eu hadennill yn ystod y flwyddyn 2013/14 oedd £51.91m (£51.26m yn 2012/13).

Yn ystod 2013/14 bu i Gyngor Gwynedd weithredu fel asiant fel rhan o gynllun Llywodraeth Cymru, sef 'Troi Tai'n Gartrefi', sef rhoi benthyciadau di-log i berchnogion adeiladau gwag er mwyn defnyddio'r adeiladau eto, i'w gwerthu neu eu rhoi ar rent. Yn ystod 2013/14 rhoddwyd benthyciadau gwerth £159,000 ar gyfer tai yng Ngwynedd (£50,000 yn 2012/13).

NODYN 32 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd y lwfansau a threuliau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

2012/13		2013/14
£'000		**£'000**
1,215	Lwfansau	1,260
64	Treuliau	65
1,279		**1,325**

NODYN 33 – TALIADAU I SWYDDOGION

33a. Mae 7A (1) (b) o Reoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) (Newidiad) 2010, yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i ddatgan y wybodaeth ganlynol ar gyfer rhai sydd wedi eu dynodi fel Uwch Swyddogion, sy'n derbyn cyflog rhwng £60,000 a £150,000. Yn unol â'r gofynion diffiniedig, cynhwysir isod y cyflog pensiynadwy, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a chostau eraill y cyflogwr, ond ni chynhwysir cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr. Cynhwysir isod y costau gros perthnasol, lle bu arbedion sylweddol o ailstrwythuro uwch reolaeth y Cyngor:

2012/13				Uwch Swyddogion	2013/14			
Cyflog	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwr	Costau Eraill Cyflogwr	Cyfanswm		Cyflog	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwr	Costau Eraill Cyflogwr	Cyfanswm
£	£	£	£		£	£	£	£
108,264	23,710	0	131,974	Prif Weithredwr [1]	108,264	24,251	174,298	306,813
86,040	18,843	0	104,883	Cyfarwyddwr Corfforaethol	88,960	19,927	0	108,887
86,040	18,843	0	104,883	Cyfarwyddwr Corfforaethol	88,960	19,927	0	108,887
86,040	18,843	0	104,883	Cyfarwyddwr Corfforaethol [2]	44,480	9,964	60,030	114,474
				Cyfarwyddwr Corfforaethol [3]	41,144	9,216	0	50,360
73,856	16,174	0	90,030	Pennaeth Addysg [4]	75,511	16,914	25,813	118,238
71,002	15,549	0	86,551	Pennaeth Gwas Cym,Tai a Hamdden/Cyf Statudol [5]	44,042	9,865	0	53,907
70,970	15,542	0	86,513	Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeisdrefol	73,578	16,482	0	90,060
67,716	14,830	0	82,546	Pennaeth Cyllid	70,263	15,739	0	86,002
67,716	14,830	0	82,546	Pennaeth Economi a Chymuned	70,263	15,739	0	86,002
67,716	14,830	0	82,546	Pennaeth Gofal Cwsmer	70,263	15,739	0	86,002
67,716	14,830	0	82,546	Pennaeth Rheoleiddio	70,263	15,739	0	86,002
67,716	14,830	0	82,546	Pennaeth Strategol a Gwella	70,263	15,739	0	86,002
67,716	14,830	0	82,546	Pennaeth Adnoddau Dynol	63,237	14,165	0	77,402
60,332	13,213	0	73,545	Pennaeth Ymgynghoriaeth Gwynedd	59,353	13,295	0	72,648
54,173	11,864	0	66,037	Pennaeth Democratiaeth a Chyfreithiol [6]	56,210	12,591	99,834	168,635
0	0	0	0	Pennaeth Plant a Chefnogi Theuluoedd [7]	19,719	4,417	0	24,136

- *"Costau Eraill Cyflogwr" uchod - yn unol â'r gofynion fe gynhwysir yr ymrwymiadau perthnasol i'r Cyngor fel a wybyddir ar 31Mawrth 2014.*

- *Cyfeirnodau eraill i'r tabl uchod:*

  1. *Deilydd yn y swydd hyd at ddiwedd Medi 2014*
  2. *Deilydd yn y swydd hyd at ddiwedd Medi 2013*
  3. *Deilydd newydd yn y swydd (2) uchod o ddechrau Hydref 2013*
  4. *Deilydd yn y swydd hyd at ddiwedd Awst 2014*
  5. *Swydd yn bodoli hyd at ddiwedd Medi 2013*
  6. *Deilydd yn y swydd hyd at ddiwedd Awst 2014*
  7. *Deilydd yn y swydd newydd o ddechrau Rhagfyr 2013*

33b. Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill y Cyngor a dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ag eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr) ond sydd yn cynnwys costau diswyddo a dalwyd mewn 4 achos yn 2013/14 a 2 achos yn 2012/13. Ni fyddai'r swyddi yma'n ymddangos isod heblaw'r costau diswyddo dalwyd yn y flwyddyn unigol.

Nifer gweithwyr eraill a dderbyniodd mwy na £60,000 sydd yn cynnwys cyflogau a chostau diswyddo:						
Nifer yn 2012/13				**Nifer yn 2013/14**		
Ysgolion	**Eraill**	**Cyfanswm**		**Ysgolion**	**Eraill**	**Cyfanswm**
8	2	10	£60,000 - 64,999	7	0	7
5	0	5	£65,000 - 69,999	5	0	5
1	1	2	£70,000 - 74,999	1	0	1
2	0	2	£75,000 - 79,999	2	0	2
0	0	0	£80,000 - 84,999	0	1	1
0	0	0	£85,000 - 89,999	0	0	0
1	0	1	£90,000 - 94,999	1	1	2
0	0	0	£95,000 - 99,999	1	0	1
0	0	0	£100,000 - 104,999	1	0	1

NODYN 34 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Awdurdod wedi derbyn y costau isod ar gyfer archwilio allanol.

2012/13 £'000		**2013/14 £'000**
313	Ffioedd ar gyfer Gwasanaeth Archwilio Allanol	272
112	Ffioedd ar gyfer hawliadau a dychweliadau grant	139
425		**411**

Mae 'Ffioedd ar gyfer Gwasanaeth Archwilio Allanol' yn 2013/14 yn cynnwys ffioedd archwilio o £6,258 (£10,600 yn 2012/13) perthnasol i'r Cyd-bwyllgorau.

NODYN 35 – INCWM GRANT

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2013/14:

	Nodyn		2012/13 £'000		2013/14 £'000
Wedi eu Credydu i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol					
Grant Cytundebau Canlyniadau (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)	13		1,300		1,290
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)	13		135,266		143,424
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf gan y Llywodraeth -					
Ysgolion 21ain Ganrif		3,213		2,673	
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,461		2,543	
Adfywio Ffisegol Gogledd Cymru		2,998		704	
ERDF - Cydgyfeiriant		2,393		208	
Arall		4,219		8,818	
	13		15,284		14,946
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf arall	13		504		2,967
Cyfanswm			**152,354**		**162,627**
Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Credydu i Wasanaethau					
Llywodraeth Cymru -					
Grant Cefnogi Pobl (SPG & SPRG)		5,334		5,925	
Grant Cyfnod Sylfaen (Addysg)		3,881		4,032	
Grant Rheolaeth Gwastraff Cynaliadwy		3,920		3,696	
Grant ôl 16 (Addysg)		4,295		3,310	
Grant Potensial		0		3,156	
Llwybrau 14-19 (Addysg)		4,212		767	
Grant Tocynnau Teithio Rhad		2,040		557	
Arall		18,771		15,843	
			42,453		37,286
Grantiau a Chyfraniadau gan Lywodraeth arall					
Adran Gwaith a Phensiynau		38,363		29,708	
Arall		11,608		14,853	
			49,971		44,561
Grantiau a Chyfraniadau eraill			1,778		1,097
			94,202		**82,944**

Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)

• Yn cynnwys cynnydd o £8m perthnasol i'r Cynllun Gostyngiad Treth y Cyngor i adlewyrchu newid y ffynhonnell ariannu i Lywodraeth Cymru sydd wedi arwain at newid yn y trefniadau adrodd, sydd yn gyfrifol am y symudiad sylweddol rhwng 2012/13 a 2013/14 (Nodyn 35).

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion sydd eto i'w hadnabod fel incwm gan fod amodau wedi eu glynu i'r grantiau sy'n golygu efallai y bydd rhaid dychwelyd yr arian neu'r eiddo i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Derbyniadau Grant Ymlaen Llaw	**31 Mawrth 2013 £'000**	**31 Mawrth 2014 £'000**
<u>Tymor Hir</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw : -		
Grantiau Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	499	682
Grantiau Tai	495	426
	994	1,108
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf : -		
Cyfraniadau Cyfalaf Priffyrdd a Bwrdeistrefol	0	1,956
Grantiau Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	245	878
	245	2,834
Cyfanswm Tymor Hir	**1,239**	**3,942**
<u>Tymor Byr</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw : -		
Grantiau Economi a Chymuned	503	306
Grantiau Tai	263	285
Grantiau Addysg	1,248	261
Grantiau Rheoleiddio (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	13	251
Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol	183	152
Grantiau Ymgynghoriaeth	42	29
Grantiau Darparu a Hamdden	49	23
Grantiau Democratiaeth a Chyfreithiol	0	7
Grantiau Priffyrdd a Bwrdeistrefol	3	3
Grantiau Strategol a Gwella	1	0
	2,305	1,317
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf : -		
Grantiau Economi a Chymuned	79	215
Cyfraniadau Cyfalaf Priffyrdd a Bwrdeistrefol	0	146
Grantiau Tai	139	97
	218	458
Cyfanswm Tymor Byr	**2,523**	**1,775**
Cyfanswm	**3,762**	**5,717**

NODYN 36 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodaethau materol-berthnasol gyda phartïon cysylltiedig - cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu'r Cyngor, neu i gael eu rheoli neu ddylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodaethau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu a oes cyfyngiad ar allu'r Cyngor i weithredu'n annibynnol, neu a yw'n medru cyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod. I gydymffurfio efo'r gofynion, gwneir hyn drwy gwblhau datganiad perthnasol gan yr Aelodau a'r Uwch Swyddogion, fel a ddiffinnir yng Ngôd ymarfer CIPFA.

Llywodraeth Cymru a Chanolog
Mae gan Lywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod - mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol, mae'n darparu'r mwyafrif o'r ariannu drwy grantiau ac yn pennu termau nifer o'r trafodaethau sydd gan yr Awdurdod o fewn partïon eraill (e.e. treth y Cyngor, budd-daliadau tai). Ceir dadansoddiad goddrychol o'r grantiau a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru ac adrannau eraill y Llywodraeth yn Nodyn 30 sy'n adrodd ar benderfyniadau dyrannu adnoddau. Mae'r sefyllfa berthnasol ar 31 Mawrth i'w gael yn Nodyn 35.

Aelodau
Mae gan aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisïau ariannol a gweithredol y Cyngor. Ni ddychwelwyd y datganiad perthnasol gan 5 Aelod o'r Cyngor. Ceir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i aelodau yn ystod 2013/14 yn Nodyn 32.

Mae'r Awdurdod yn penodi aelodau i rai cyrff elusennol neu wirfoddol neu maent wedi datgan cysylltiad â mudiadau, cyrff ac awdurdodau cyhoeddus. Mae dadansoddiad o'r taliadau a'r balansau ar 31 Mawrth 2014 wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2013/14 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£9,534,211	£2,790,049	(£4,065,765)

Mae aelodau wedi datgan diddordeb neu berthynas (fel y diffinnir) mewn cwmnïau neu fusnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a'r balansau ar 31 Mawrth 2014 wnaed i'r cwmnïau yma yn ystod 2013/14 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£2,650,012	£158,020	(£41,784)

Swyddogion
Mae Uwch Swyddogion (fel a ddiffinnir) wedi datgan fel sydd yn ofynnol a phriodol, ddiddordeb neu berthynas (fel y diffinnir) mewn cwmnïau, cyrff gwirfoddol, elusennol neu gyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a'r balansau ar 31 Mawrth 2014 wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2013/14 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£4,317,783	£451,516	(£198,418)

Cyrff Cyhoeddus Eraill
Mae'r Awdurdod yn gweinyddu'r Gronfa Bensiwn. Ceir manylion o'r trafodaethau gyda'r Gronfa Bensiwn yn Nodyn 42 ar dudalennau 76 i 80 a Chyfrifon y Gronfa Bensiwn ar dudalennau 84 i 115.

Cyd-Bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£739,545	£31,044	-

Endidau a Reolir neu Ddylanwadir yn Sylweddol arnynt gan yr Awdurdod
Sefydlwyd Cwmni Cynnal Cyf. yn 1996 i ddarparu gwasanaethau cefnogi addysg dan gytundeb i ysgolion unigol ac i awdurdodau addysg lleol yn ogystal â gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Mae'r Cwmni yn gyfyngedig dan warant ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Dim ond tuag at hyrwyddo ei amcanion gellid defnyddio incwm y cwmni. Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol gan Gwmni Cynnal Cyf., Plas Llanwnda, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH. Mae'r taliadau a'r balansau ar 31 Mawrth 2014 i Gwmni Cynnal ar gyfer gwasanaethau i ysgolion yn ystod 2013/14 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£ 1,416,951	£ 75,464	(£27,000)

Sefydlwyd Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf. fel Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol yn 1994. Roedd y Cwmni yn gweithredu dau safle rheoli gwastraff yn Ynys Môn a Gwynedd a oedd ar les gan yr Awdurdodau Lleol. Roedd elfen sylweddol o weithgareddau'r cwmni yn ymwneud â chontractau â'r ddau Awdurdod Lleol. Yn dilyn newid yn y ddeddfwriaeth, penderfynodd y ddau Gyngor i ddod â'r Cwmni i ben yn ystod 2007/08 a gwneud y gwaith yn fewnol. Trosglwyddwyd yr asedau ac ymrwymiadau gweithredol a'r gweithwyr i'r Cyngor ym mis Ionawr 2008. Rhennir yr asedau a'r ymrwymiadau eraill rhwng y ddau Gyngor pan mae'r Cwmni yn cael ei diddymu. Nid yw'r cyfrifon terfynol y Cwmni wedi cael eu cwblhau eto ond ail-brisiwyd y buddsoddiad ar y fantolen i adlewyrchu amcangyfrif o'i gwir werth pan fydd y rhaniad asedau terfynol yn digwydd. Derbyniwyd £1,183,580 fel rhan o'r setliad yn ystod 2008/09, £800,000 yn ystod 2009/10 ac mae'r taliad terfynol o oddeutu £60,000 yn parhau'n ddyledus.

NODYN 37 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gafaelwyd drwy brydlesi cyllidol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol trwy godi tâl yn refeniw fel defnyddir asedau gan yr Awdurdod, yna byddai hyn yn arwain at gynnydd yn y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol yr Awdurdod sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

31 Mawrth 2013 £'000		31 Mawrth 2014 £'000
373,433	Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu	384,095
(44,043)	Reserf Ailbrisio	(41,009)
(163,466)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(169,777)
165,924	**Gofyn Cyllido Cyfalaf**	**173,309**

Mae'r symudiadau am y flwyddyn yn cael eu egluro fel a ganlyn:

2012/13		2013/14
£'000		**£'000**
162,825	**Gofyn Cyllido Cyfalaf 1 Ebrill**	**165,924**
9,817	Tir ac Adeiladau	20,454
13,737	Isadeiladwaith	8,865
3,402	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	4,303
20	Asedau Cymunedol	4
4,923	Asedau heb eu cwblhau	5,100
2	Asedau ar gyfer gwerthu	16
6,452	Wedi'w ariannu o gyfalaf drwy statud	6,222
257	Cyfalafu cyfraniad at ddarpariaeth ol-ofalaeth tirlenwi	0
(2,345)	Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddwyd	(1,377)
(19,170)	Grantiau Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(18,989)
(7,574)	Gwariant cyfalaf yn erbyn refeniw	(10,516)
(5,692)	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	(5,731)
	Symiau gwirfoddol ychwanegol a neilltuwyd :	
(730)	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	(966)
165,924	**Gofyn Cyllido Cyfalaf 31 Mawrth**	**173,309**

NODYN 38 – PRYDLESAU

Yr Awdurdod fel Prydlesai

Prydlesau Cyllidol

Roedd gan y Cyngor rai ceir ac offer drwy brydlesi cyllidol. Caiff yr Asedau a gafaelwyd drwy'r Prydlesau hyn eu dangos fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen gyda'r gwerth net canlynol:

31 Mawrth 2013		31 Mawrth 2014
£'000		**£'000**
71	Eiddo, Offer a Chyfarpar	4,734
71		**4,734**

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r ymrwymiad tymor hir am y budd yn yr eiddo gafaelwyd gan yr Awdurdod a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod yn y dyfodol tra mae'r ymrwymiad yn parhau'n ddyledus. Mae'r lleiafswm taliadau prydles fel a ganlyn:

31 Mawrth 2013 £'000		31 Mawrth 2014 £'000
	Ymrwymiadau Prydles Gyllidol (gwerth presennol net o'r lleiafswm y taliadau prydles):	
14	cyfredol	112
15	ddim yn gyfredol	2,372
1	Costau cyllido sy'n daladwy'n y dyfodol	0
30	Lleiafswm y taliadau prydles	**2,484**

Mae'r prydlesau sy'n daladwy i'r dyfodol o £2,484k, ynghyd â'r taliad prydles wreiddiol o £63k yn 2013/14, yn dod i gyfanswm o £2,547k. Mae'r gweddill sef £2,187k o'r ased a ddangosir uchod wedi ei gyllido drwy gredyd gohiriedig (gweler Nodyn 46), sydd yn dod i gyfanswm o £4,734k.

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	
	31 Mawrth 2013 £'000	**31 Mawrth 2014 £'000**	**31 Mawrth 2013 £'000**	**31 Mawrth 2014 £'000**
Dim mwy na blwyddyn	15	112	14	112
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	15	521	15	521
Mwy na pum mlynedd	0	1,851	0	1,851
	30	**2,484**	**29**	**2,484**

Yn 2013/14, gwnaethpwyd lleiafswm taliadau prydles o £95,423 (2012/13 - £23,528) gan yr Awdurdod mewn perthynas â'r asedau hynny a ddeli'r fel prydlesau cyllidol.

Prydlesau Gweithredol

	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2014 £'000
Dim mwy na blwyddyn	250	312
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	44	169
Mwy na pum mlynedd	0	0
	294	**481**

Y gwariant a godwyd ar y gwasanaethau o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn cysylltiad â'r prydlesau yma oedd:

	2012/13 £'000	2013/14 £'000
Lleiafswm taliadau prydles	613	493
Rhenti amodol	0	0
	613	**493**

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Cyllidol

Nid oes gan Cyngor Gwynedd unrhyw Brydlesi Cyllidol ble mae'r Awdurdod yn Brydleswr.

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn prydlesu eiddo o dan brydlesi gweithredol i'r dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymuned
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles derbyniadwy na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2014
	£'000	£'000
Dim mwy na blwyddyn	428	283
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	847	536
Mwy na pum mlynedd	2,221	1,892
	3,496	**2,711**

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar ddigwyddiad gymryd lle ar ôl i'r brydles ddechrau, er enghraifft, addasiadau yn dilyn adolygiad rhent. Yn 2013/14 £1,017,925 oedd y lleiafswm taliadau prydles derbyniadwy gan yr Awdurdod (£930,137 yn 2012/13).

NODYN 39 – COLLEDION AMHARIAD

Mae Nodyn 15 a 22 yn dangos y symudiad fesul dosbarth o asedau sydd wedi ei gynnwys yn y Gwarged neu Golled ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ac i Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

NODYN 40 – PECYNNAU TERFYNU GWAITH

Mae'r nifer o becynnau terfynu gwaith sydd yn cynnwys cyfanswm y gost fesul band, a chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol ac eraill wedi eu cynnwys yn y tabl isod. Mae'r gost yn y tabl isod yn adlewyrchu cost y pecynnau perthnasol i'r cyflogwr, yn hytrach na gwir werth y taliadau i'r unigolion. Yn unol â'r gofynion fe gynhwysir yr ymrwymiadau perthnasol i'r Cyngor fel a wybyddir ar 31 o Fawrth 2014. Cynhwysir isod y costau gros perthnasol ond nid unrhyw arbedion cyllidol i'r Cyngor, ble'n briodol.

(a)	(b)		(c)		(d)		(e)	
Band cost y pecynnau terfynu gwaith (yn cynnwys taliadau arbennig)	**Nifer diswyddiadau gorfodol**		**Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill**		**Nifer y pecynnau terfynu gwaith fesul band cost**		**Cyfanswm cost y pecynnau terfyn gwaith ym mhob band £'000**	
£	**2012/13**	**2013/14**	**2012/13**	**2013/14**	**2012/13**	**2013/14**	**2012/13**	**2013/14**
0 - 20,000	45	58	0	7	45	65	224	382
20,001 - 40,000	8	7	0	1	8	8	207	211
40,001 - 60,000	2	3	0	0	2	3	95	165
60,001 - 80,000	1	1	0	1	1	2	70	125
80,001 - 100,000	1	0	0	1	1	1	87	100
100,001 - 150,000	0	0	0	0	0	0	0	0
150,001 - 200,000	0	0	0	1	0	1	0	174
Cyfanswm	**57**	**69**	**0**	**11**	**57**	**80**	**683**	**1,157**

NODYN 41 - CYNLLUNIAU PENSIWN A GYFRIFIR AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan yr Awdurdod yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan Pensiynau Athrawon Capita ("Capita Teachers' Pensions") ar ran Adran dros Addysg Llywodraeth San Steffan. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i Athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Awdurdod yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy aelodau.

Cynllun buddiannau diffiniedig yw Cynllun Pensiwn Athrawon. Er hynny, nid yw'r cynllun wedi ei ariannu ac mae'r Adran dros Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w talu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Awdurdod yn gallu adnabod ei rhan o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad o'r Cyfrifon, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2013/14 talodd y Cyngor £6.03m (£6.01m yn 2012/13) mewn perthynas â chost pensiwn athrawon, oedd yn cynrychioli 13.68% (13.89% yn 2012/13) o dâl pensiynadwy athrawon. Yn ychwanegol, mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfarnir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Yn 2013/14 roedd hyn yn £1.27m (£0.96m yn 2012/13), ac yn cynrychioli 2.87% (2.30% yn 2012/13) o dâl pensiynadwy athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a'u cynhwysir yn Nodyn 42.

NODYN 42 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau at gostau buddiannau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion yma yn daladwy hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau dyfodol.

Mae Cyngor Gwynedd yn ymwneud â dau gynllun buddiannau ôl-gyflogaeth:

a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd. Mae'n gynllun wedi ei ariannu, gyda buddion diffiniedig cyflog terfynol, sy'n golygu bod yr Awdurdod a'r gweithwyr cyflogedig yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi ei chyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio'r ymrwymiadau pensiwn gyda'r asedau a fuddsoddir.

b) **Trefniadau ar gyfer dyfarniad buddiannau ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn fuan**. Trefniant buddion a ddiffinnir heb ei ariannu yw hyn, lle adnabyddir yr ymrwymiadau wrth wneud y dyfarniad. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi eu cronni er mwyn cwrdd â'r ymrwymiadau pensiwn, ac mae angen cynhyrchu arian er mwyn cwrdd â gwir daliadau pensiynau wrth iddynt ddod yn ddyledus.

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cael ei gweithredu dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phwyllgor Pensiynau Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Caiff polisi ei bennu yn unol â Rheoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Y pwyllgor sy'n penodi rheolwyr buddsoddi'r gronfa.

Y prif risgiau i'r awdurdod o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (megis nifer fawr yn tynnu allan o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, enillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a ddelir yn y cynllun. Mae'r rhain wedi'u lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi'r symiau sy'n ofynnol gan statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifo i'r Gronfa Gyffredinol.

Trafodion sy'n Perthyn i Fuddion Ôl-Gyflogaeth

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddion ymddeol yng nghost gwasanaethau a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y buddion yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd angen ei wneud yn erbyn treth y cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn sy'n golygu bod gwir gost buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei wrth-droi allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau:

Newid mewn Gwerth Teg Asedau'r Cynllun, Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir ac Ymrwymiad Net	Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2013			Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2014		
	Asedau	Ymrwym-iadau	(Ymrwymiadau) /asedau net	Asedau	Ymrwym-iadau	(Ymrwymiadau) /asedau net
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr	365,096	0	365,096	418,033	0	418,033
Gwerth Presennol Ymrwymiadau wedi eu hariannu	0	(493,249)	(493,249)	0	(559,752)	(559,752)
Gwerth Presennol Ymrwymiadau heb eu hariannu	0	0	0	0	(26,460)	(26,460)
Sefyllfa Agoriadol ar 31 Mawrth	**365,096**	**(493,249)**	**(128,153)**	**418,033**	**(586,212)**	**(168,179)**
Cost Gwasanaeth						
Cost Gwasanaeth Cyfredol*	0	(13,907)	(13,907)	0	(18,481)	(18,481)
Cost Gwasanaeth y Gorffennol (gan gynnwys cwtogiadau)	0	(196)	(196)	0	(308)	(308)
Cyfanswm Cost Gwasanaeth	**0**	**(14,103)**	**(14,103)**	**0**	**(18,789)**	**(18,789)**
Llog Net						
Incwm Llog ar Asedau'r Cynllun	17,669	0	17,669	18,923	0	18,923
Cost Llog ar Fuddion a Ddiffinnir Ymrwymiad	0	(23,725)	(23,725)	0	(26,479)	(26,479)
Cyfanswm Llog Net	**17,669**	**(23,725)**	**(6,056)**	**18,923**	**(26,479)**	**(7,556)**
Cyfanswm Cost Buddion a Ddiffinnir a Adnabyddir mewn Elw / (Colled)	**17,669**	**(37,828)**	**(20,159)**	**18,923**	**(45,268)**	**(26,345)**
Llif Arian						
Cyfraniadau Aelodau'r Cynllun	4,654	(4,654)	0	4,803	(4,803)	0
Cyfraniadau y Cyflogwr	16,484	0	16,484	17,348	0	17,348
Cyfraniadau ynglŷn â buddion wedi eu hariannu	1,739	0	1,739	1,744	0	1,744
Buddion a Dalwyd	(14,949)	14,949	0	(16,538)	16,538	0
Buddion Heb eu Hariannu a Dalwyd	(1,739)	1,739	0	(1,744)	1,744	0
Sefyllfa Cau y Disgwylir	**388,954**	**(519,043)**	**(130,089)**	**442,569**	**(618,001)**	**(175,432)**
Ail Fesuriadau						
Newid mewn Tybiaethau Demograffig	0	0	0	0	(15,147)	(15,147)
Newid mewn Tybiaethau Ariannol	0	(67,375)	(67,375)	0	(12,881)	(12,881)
Profiadau Eraill		206	206	0	5,687	5,687
Enillion ar Asedau ag eithrio symiau a gynhwysir yn llog net	29,079	0	29,079	26,084	0	26,084
Cyfanswm yr Holl Ail Fesuriadau yn Incwm Cynhwysfawr Arall (ICA)	**29,079**	**(67,169)**	**(38,090)**	**26,084**	**(22,341)**	**3,743**
Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr	418,033	0	418,033	468,653	0	468,653
Gwerth Presennol Ymrwymiadau wedi eu hariannu	0	(559,752)	(559,752)	0	(613,043)	(613,043)
Gwerth Presennol Ymrwymiadau heb eu hariannu	0	(26,460)	(26,460)	0	(27,299)	(27,299)
Sefyllfa Cau ar 31 Mawrth 2014	**418,033**	**(586,212)**	**(168,179)**	**468,653**	**(640,342)**	**(171,689)**

* Mae'r cost gwasanaeth cyfredol yn cynnwys lwfans 0.5% cyflogau ar gyfer costau gweinyddiaeth.

Prif Gategorïau Asedau'r Cynllun fel Canran o Gyfanswm Asedau'r Cynllun

Mae'r actiwari wedi darparu dadansoddiad manwl o asedau'r Gronfa yn unol â gofynion IAS19. Mae'r dadansoddiad hwn yn gwahaniaethu rhwng natur a risg yr asedau hynny ac yn eu torri i lawr ymhellach i'r rheiny sydd â dyfynbris mewn marchnad actif, a'r rheiny nad oes ganddynt. Tybir bod rhaniad asedau Cyngor Gwynedd ar yr un gyfran â dyraniad asedau'r Gronfa fel yr oedd ar 31 Rhagfyr 2013. Mae'r tabl uchod yn dangos y rhaniad. Mae'r actiwari yn amcangyfrif bod gwerth bid asedau'r Gronfa yn £1,305,000,000 ar 31 Mawrth 2014, yn seiliedig ar wybodaeth a ddarparwyd gan yr Awdurdod Gweinyddol a chan roi ystyriaeth i enillion mynegai lle bo hynny'n briodol.

Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr

Mae gwerth yr asedau isod ar gwerth bid yn unol â gofynion IAS19.

Categori Ased	Ar 31 Mawrth 2013 Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweith-redol £'000	Ar 31 Mawrth 2013 Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweith-redol £'000	Ar 31 Mawrth 2013 Cyfanswm £'000	Ar 31 Mawrth 2013 %	Ar 31 Mawrth 2014 Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweith-redol £'000	Ar 31 Mawrth 2014 Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweith-redol £'000	Ar 31 Mawrth 2014 Cyfanswm £'000	Ar 31 Mawrth 2014 %
Ernesau Ecwiti								
Defnyddiwr	4,972	0	4,972	1	8,774	0	8,774	2
Ynni a Gwasanaethau	12,678	0	12,678	3	11,220	0	11,220	2
Sefydliadau Ariannol	7,022	0	7,022	2	3,916	0	3,916	1
Iechyd a Gofal	21,077	0	21,077	5	20,770	0	20,770	4
Technoleg Gwybodaeth	6,549	0	6,549	2	13,074	0	13,074	3
Eraill	20,137	0	20,137	5	21,376	0	21,376	5
Ecwiti Breifat								
Y cyfan	0	20,579	20,579	5	0	22,428	22,428	5
Eiddo Diriaethol								
Eiddo y DU	0	35,851	35,851	9	0	40,332	40,332	9
Eiddo Tramor	0	1,287	1,287	0	0	1,197	1,197	0
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Unedol								
Ecwiti	9,306	128,648	137,954	33	105,123	137,299	242,422	52
Bondiau	84,362	55,246	139,608	33	0	69,659	69,659	15
Is-adeiladwaith	0	0	0	0	0	2,067	2,067	0
Deilliadau								
Chwyddiant	0	1,074	1,074	0	0	0	0	0
Arian a Chywerthoedd Arian								
Y cyfan	9,244	0	9,244	2	11,418	0	11,418	2
Cyfanswm	**175,347**	**242,685**	**418,032**	**100**	**195,671**	**272,982**	**468,653**	**100**

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau ac ymrwymiadau

Mae'r ymrwymiadau wedi cael ei hasesu ar sail actwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, sef amcangyfrif o'r pensiwn fydd yn daladwy yn y dyfodol yn ddibynnol ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, disgwyliad oes a lefelau cyflog. Mae disgwyliad oes yn seiliedig ar ragamcanion penodol i'r gronfa a elwir yn VitaCurves a thybir bod gwelliant tymor hir eisoes wedi cyrraedd yr eithaf, sydd gyfystyr â 1.25% y flwyddyn.

Mae Hymans Robertson, cwmni actiwari annibynnol, wedi amcangyfrif ymrwymiadau Cynllun Pensiwn Gwynedd ac ymrwymiadau Buddion Dewisol. Roedd amcangyfrifon Cynllun Pensiwn Gwynedd yn seiliedig ar y prisiad llawn diweddaraf o'r cynllun fel yr oedd ar 31 Mawrth 2013. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir gan yr actiwari fel a ganlyn:-

	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2014
Tybiaethau Ariannol	**% y.f.**	**% y.f.**
Cyfradd Codiad Pensiynau	2.8	2.8
Cyfradd Codiad Cyflogau	5.1*	4.6**
Cyfradd Chwyddiant	2.8	2.8
Cyfradd ar gyfer gostwng ymrwymiadau'r Cynllun	4.5	4.3
Cyfradd Enillion Tymor Hir a Ddisgwylir ar yr holl asedau	4.5	4.3
Nifer a ddisgwylir i gymryd yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
am wasanaeth cyn Ebrill 2008	50	50
am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008	75	75
Tybiaethau Marwolaeth	**Blynyddoedd**	**Blynyddoedd**
Hyd oes ar 65 oed am bensiynwyr cyfredol		
Dynion	20.5	22
Merched	23	24
Hyd oes ar 65 oed am bensiynwyr y dyfodol		
Dynion	23.3	24.4
Merched	25.6	26.6

*Tybir bod cynnydd mewn cyflogau yn 1% y flwyddyn tan 31 Mawrth 2015 gan ddychwelyd i'r dybiaeth tymor hir a ddangosir wedi hynny.
**Tybir bod cynnydd mewn cyflogau yn 1% y flwyddyn tan 31 Mawrth 2016 gan ddychwelyd i'r dybiaeth tymor hir a ddangosir wedi hynny.

Mae'r amcangyfrifiad o'r rhwymedigaethau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actwaraidd sydd wedi'u nodi yn y tabl uchod. Er mwyn meintioli effaith unrhyw newid yn y rhagdybiaethau ariannol a ddefnyddir, mae'r actiwari wedi cyfrifo a chymharu gwerth ymrwymiadau'r cynllun fel yr oeddynt ar 31 Mawrth 2014 ar seiliau amrywiol. Mae'r dull a ddefnyddiwyd yn gyson â'r dull a fabwysiadwyd i gael y ffigurau IAS19 a ddarperir yn y nodyn hwn.

Er mwyn meintioli'r ansicrwydd ynghylch disgwyliad hyd oes, mae'r actiwari wedi cyfrifo'r gwahaniaeth yn y gost i'r Cyngor pe bai cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes. Yn nhermau sensitifrwydd, caiff hyn ei dybio i fod yn gynnydd o thua 3% yn y gost o fudd-daliadau. Yn ymarferol bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn ddibynnol ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau mewn cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn). Mae'r ffigyrau yn y tabl isod wedi deillio'n seiliedig ar broffil aelodaeth y Cyngor fel yr oedd ar 31 Mawrth 2013, dyddiad y prisiad actwaraidd diweddaraf. Mae'r dull a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd a ddangosir isod yn gyson â'r dull a ddefnyddiwyd y flwyddyn cynt.

Effaith ar Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir yn y Cynllun		
Newid tybiaeth	**Brasamcan gynnydd i'r Cyflogwr 31 Mawrth 2014**	**Brasamcan swm ariannol 31 Mawrth 2014**
	%	£'000
lleihad 0.5% i'r gwir cyfradd disgownt	11	67,177
cynnydd flwyddyn i'r disgwyliad oes	3	17,841
cynnydd 0.5% i'r cyfradd codiad cyflog	4	24,239
cynydd 0.5% i'r cyfradd codiad pensiwn	7	41,601

Effaith ar Lif Arian y Cyngor

Un o amcanion y cynllun yw y dylid cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosib. Mae Cyngor Gwynedd wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r gronfa i gyflawni lefel cyllido o 100% dros yr 20 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro'n flynyddol.

Caiff y cyfraniadau a delir gan y Cyngor eu gosod gan Actiwari'r Gronfa yn y prisiad pob tair blynedd (y mwyaf diweddar oedd 31 Mawrth 2013), neu ar unrhyw adeg arall pan roddir cyfarwyddyd i wneud hynny gan yr Awdurdod Gweinyddol. Mae'r cyfraniadau sy'n daladwy dros y cyfnod tan 31 Mawrth 2017 wedi'u gosod yn y dystysgrif Cyfraddau ac Addasiadau. Am fanylion pellach ar y dull a ddefnyddiwyd i osod cyfraddau cyfrannu ar gyfer y Cyngor, cyfeiriwch at adroddiad actwaraidd 2013, dyddiedig 31 Mawrth 2014.

Gwybodaeth am yr Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir

	Rhaniad Ymrwymiad		**Parhad**
	£'000	**%**	
Aelodau Gweithredol	327,847	50.2	24.9
Aelodau Gohiriedig	81,949	13.4	24.2
Aelodau Pensiynwyr	203,247	36.4	11.4
Cyfanswm	**613,043**	**100.0**	**19.9**

Mae'r ffigyrau uchod yn cynnwys ymrwymiadau wedi eu hariannu ac nad ydynt yn cynnwys ymrwymiadau pensiynwyr heb eu hariannu. Mae'r parhad yn effeithiol ar brisiad swyddogol blaenorol ar 31 Mawrth 2013.

Effaith ym Mlynyddoedd y Dyfodol

Bydd adroddiadau IAS19 yn y dyfodol yn cynnwys effaith y newidiadau cenedlaethol i'r cynllun o dan y Ddeddf Gwasanaethau Pensiynau 2013, a'r newid o fuddion cyflog terfynol i fuddion cyfartaledd gyrfa adbrisiedig ar gyfer gwasanaeth o 1af Ebrill 2014 ymlaen.

Disgwylir i gyfanswm y cyfraniadau a wneir i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyngor i fod yn £17.2m yn y flwyddyn i 31 Mawrth 2015.

O ganlyniad i faterion amseriad a'r ffaith fod adroddiad yr Actiwari yn seiliedig ar amcangyfrifon, mae gwahaniaeth o £635,323 yn 2013/14 (£84,000 yn 2012/13) rhwng ffigyrau diffyg yn y Gronfa yn ôl yr actiwari o'i gymharu gyda'r ymrwymiad yn perthyn i Gynllun Pensiwn buddiannau wedi eu diffinio ar y Fantolen. Mae'r gwahaniaeth yma wedi ei drin fel Enillion a Cholledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymiadau Pensiwn ac felly wedi eu cynnwys yn y ffigyrau Ymrwymiad yn perthyn i Gynllun Pensiwn buddiannau wedi eu diffinio yn y Fantolen.

NODYN 43 – YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fod digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall digwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr awdurdod.

Mae'r sefyllfa isod yn berthnasol i amgylchiadau'n ymwneud â thri ymrwymiad dibynnol penodol:

- Sefyllfa mewn perthynas â Hawliadau Cyflog Cyfartal - mae darpariaeth yn gynwysedig yng Nghyfrifon yr Awdurdod sydd yn adlewyrchu'r amcangyfrif gorau o'r costau tebygol ar 31 Mawrth 2014. Bydd y gwir sefyllfa derfynol a'r ymrwymiad yn dibynnu ar ganlyniad yr hawliadau sydd heb ei setlo.

- Gofynion capio ac ôl-ofalaeth safleoedd tirlenwi yr Awdurdod - mae'r ddarpariaeth sydd yn gynwysedig yn y cyfrifon yn seiliedig ar amgylchiadau presennol a gwybyddus, yn ychwanegol i ragolygon perthnasol. Er hynny, mae'n bosib y bydd y gwir gost derfynol yn wahanol i'r costau cyfredol a amcangyfrifir at y dyfodol.

- Mae'r Awdurdod yn agored i ymrwymiad yswiriant posib sy'n berthnasol i drefniadau yswiriant ei gyn-awdurdodau, sef, Cyngor Sir Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Arfon, Cyngor Dosbarth Dwyfor, Cyngor Dosbarth Meirionnydd, a therfyniad Cronfa Municipal Mutual Insurance (M.M.I) ar 30 Medi 1992.

  Gwnaeth M.M.I. gynllun o drefniant gyda'i gredydwyr, ble, os oedd cyllid M.M.I. yn annigonol i gyfarfod hawliadau yn y dyfodol, yna byddai cymal adfachu'n cael ei sbarduno (sef Cynllun o Drefniant) a allai effeithio hawliadau a dalwyd ers 1992-93. Ar 13 Tachwedd 2012, daeth cyfarwyddwyr y Cwmni i'r casgliad y dylid gweithredu amodau'r Cynllun o Drefniant a rhoddwyd rhybudd i'r perwyl hwn i Weinyddwr y Cynllun a'r Cwmni. Mae'r penderfyniad yn derfynol. Roedd y lefi cychwynnol yn 15% o daliadau a wnaethpwyd ers 30 Medi 1992 yn daladwy gan yr awdurdodau; talwyd y lefi cychwynnol yma yn ystod 2013/14.

  Fodd bynnag, yn unol â'r cynllun, bydd modd codi lefi pellach os na fydd y lefi gwreiddiol yma yn ddigonol ar gyfer ymrwymiadau M.M.I. yn y tymor hirach. Mae Cyngor Gwynedd o'r farn y byddai'n ddarbodus parhau i gynnal darpariaeth yn y disgwyliad y bydd y lefi cychwynnol yn annigonol. Uchafswm amcangyfrif cyfredol yr ymrwymiad sy'n berthnasol i'r awdurdod hwn yw hyd at £850,000.

NODYN 44 – YMDDIRIEDOLAETHAU

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ar gyfer 173 o gymynroddion megis cronfeydd gwobrau ysgolion a chronfeydd cysuron a gwelliannau i nifer o Sefydliadau'r Cyngor.

Fel yr unig ymddiriedolwr mae'r Cyngor yn dal yr eiddo ar gyfer bob ymddiriedolaeth ond nid yw'n penderfynu ar ei ddefnydd. Ymhob achos nid yw'r cyllid yn cynrychioli asedion y Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

2013/14	**Incwm**	**Gwariant**	**Asedion**	**Ymrwymiadau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ymddiriedolaethau Gwasanaethau Cymdeithasol	6	21	389	42
Ymddiriedolaethau Addysg	58	33	882	673
Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	8	2	152	145
Y Gronfa Degwm	348	19	872	38
	420	75	2,295	898

2012/13	**Incwm**	**Gwariant**	**Asedion**	**Ymrwymiadau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Ymddiriedolaethau Gwasanaethau Cymdeithasol	74	11	403	42
Ymddiriedolaethau Addysg	49	20	854	672
Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	6	2	146	25
Y Gronfa Degwm	17	12	561	42
	146	45	1,964	781

Mae gwybodaeth bellach ar Ymddiriedolaeth FMG Morgan a'r Gronfa Degwm yn Atodiadau B a C i'r cyfrifon hyn.

NODYN 45 – CYFRIF REFENIW TAI

Penderfynodd Llywodraeth Cymru y dylai holl dai Cyngor yng Nghymru gyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC). Nid oedd digon o adnoddau gan Gyngor Gwynedd i gyflawni'r SATC o fewn yr amserlen angenrheidiol, ac felly trosglwyddwyd stoc tai Cyngor Gwynedd i gyd i Landlord Cymdeithasol Cofrestredig gafodd ei ffurfio yn benodol at y pwrpas hwn. Trosglwyddodd y stoc tai i Gartrefi Cymunedol Gwynedd ar 12 Ebrill 2010. Nid oes unrhyw incwm na gwariant yn perthyn i'r Cyfrif Refeniw Tai ers 2010/11. Fodd bynnag, yn ystod 2013/14 yn dilyn derbyn caniatâd gan Lywodraeth Cymru fod modd cau y Cyfrif Refeniw Tai yn llwyr, trosglwyddwyd balans y Cyfrif i ddefnydd y Cyngor ac sydd bellach o fewn Reserfau a Glustnodwyd y Cyngor.

2012/13		2013/14
£'000		£'000
1,727	Balans ar y Cyfrif Refeniw Tai ar 1 Ebrill	1,727
1,727	Balans ar y Cyfrif Refeniw Tai ar 31 Mawrth	0

NODYN 46 – TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae Prosiect GwyriAD yn gynllun Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel cynllun Menter Cyllid Preifat (PFI). Dechreuwyd ar y dasg o'i adeiladau yn 2012/13 a'r gwaith yn dod yn weithredol ym Medi 2013. Gwaith yw gogyfer â thrin gwastraff bwyd a ddidolir yn y tarddle gan breswylwyr a busnesau Gwynedd (yn bennaf) trwy ddefnyddio technoleg Treulio Anaerobig (Anaerobic Digestion). Mae hyn yn gymorth i'r Awdurdod gyrraedd ei dargedau ailgylchu, a gweithio o fewn ei lwfansau tirlenwi o Wastraff Dinesig Bioddiraddadwy am gyfnod o 15 mlynedd.

Mae'r asedau sy'n cael eu darparu i gyflenwi'r gwasanaeth yn cael eu cydnabod ar Fantolen yr Awdurdod. Mae'r Awdurdod yn gwneud taliad cytunedig (ffi giât) bob blwyddyn yn seiliedig ar isafswm o dunelli sy'n cael ei gynyddu yn flynyddol gan chwyddiant ac sy'n gallu cael ei ostwng os nad yw'r contractwr yn cyfarfod ag argaeledd a safon perfformiad mewn unrhyw flwyddyn. Mae gan yr Awdurdod yr hawl i gynyddu swm y tunelli dros y 7,500 tunnell cytunedig hyd at 11,000 tunnell, a bydd yn talu ffi giât ostyngol am unrhyw beth dros 7,500 tunnell.

	Taliad am Wasanaethau	Ad-daliad Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Talwyd yn 2013/14	290	63	92	445
Taladwy yn 2014/15	498	112	153	763
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	1,991	521	539	3,051
Taladwy o fewn 6 i 10 mlynedd	2,489	854	472	3,815
Taladwy o fewn 11 i 15 mlynedd	2,198	997	174	3,369
Cyfanswm	**7,466**	**2,547**	**1,430**	**11,443**

Er bod y taliadau sy'n cael eu gwneud i'r contractwr yn cael eu disgrifio fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrifo er digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaeth a gyflenwir, y gwariant cyfalaf a'r llog oedd yn daladwy.

Mae'r contractwr yn derbyn incwm o ynni sy'n cael ei gynhyrchu o'r gwastraff sydd wedi eu galluogi i gadw'r taliad unedol i'r Cyngor yn isel. Os yw'r incwm yn uwch na'r hyn sydd yn y cytundeb, mae trefniant iddo gael ei rannu rhwng y contractwr a Chyngor Gwynedd.

Mae'r ymrwymiadau sy'n ddyledus i'r contractwr am y gwariant cyfalaf sydd wedi ei wneud fel a ganlyn:

	2013/14	
	Ymrwymiadau Prydlesau	Incwm Gohiriedig
	£'000	£'000
Balans yn sefyll 1 Ebrill 2013	(2,547)	(2,187)
Ad-daliad o brifswm yn ystod y flwyddyn	63	0
Rhyddhad o incwm gohiriedig	0	85
Balans yn sefyll ar 31 Mawrth 2014	(2,484)	(2,102)

NODYN 47 - CYD-BWYLLGORAU

Yn ystod 2013/14, roedd Cyngor Gwynedd yn rhan o chwech cyd-bwyllgor, sef cyd-weithio mewn meysydd penodol rhwng Awdurdodau Lleol. Mae'n ofynnol i gyfrifon ar wahân gael eu cynhyrchu ar gyfer cyd-bwyllgorau. Y chwech cyd-bwyllgor perthnasol i Wynedd yw:

- Cyd-Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig (AAA)
- GwE
- Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd
- Trafnidiaeth Integredig yng Ngogledd Cymru (TAITH)
- Trafnidiaeth Canolbarth Cymru (TRaCC)
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (PTGGGC)

Mae cyfrifon y cyd-bwyllgorau yn dilyn yr un amserlen o ran dyddiad statudol ar gyfer cwblhau y cyfrifon. Yn yr amgylchiadau, felly fe welir fod Cyfrifon Cyngor Gwynedd yn adlewyrchu y gwir ymrwymiad net perthnasol, er fod y sefyllfa ddadansoddiadol oddrychol yn mynd i amrywio yn ddibynnol ar sefyllfa a threfniadau adrodd y gwahanol gyd-bwyllgorau. Mae'r ffigyrau ar gyfran perthnasol i Wynedd wedi eu cynnwys yn y tabl isod:

Cyd-Bwyllgor	**Cyngor Arweiniol** (o ran yr ochr Gyllid)	**Cynghorau sydd yn rhan o'r Cyd-bwyllgor**	**Cyfran Cyngor Gwynedd** %	**Gwerth Cyfran Gwynedd (Cyfrif Incwm a Gwariant) £'000**
Cyd-Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig	Cyngor Gwynedd	Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	61.4%	731
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	Cyngor Gwynedd	Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	50%	443
GwE	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	18.04%	635
TAITH	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	17.59%	691
TRaCC	Cyngor Sir Ceredigion	Cyngor Sir Ceredigion Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Powys	33.3%	104
PTGGGC	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	20%	117

Gellir gweld cyfrifon y cyd-bwyllgorau unigol ar wefannau y cynghorau sydd yn arwain ar y gwasanaeth cyllid a chyfrifeg.

31 Mawrth 2013 £'000		Nodiadau	31 Mawrth 2014 £'000
	Delio gydag aelodau, cyflogwyr ac eraill sydd â chysylltiad uniongyrchol â'r gronfa		
63,451	Cyfraniadau derbyniadwy	7	65,700
18	Llog ar gyfraniadau gohiriedig		17
1	Incwm ar gyfrifo ysgariad		3
0	Llog ar gyfraniadau a delir yn hwyr		0
3,126	Trosglwyddiadau i mewn o gronfeydd pensiwn eraill	8	3,810
66,596	**Cyfanswm y cyfraniadau a dderbyniwyd**		**69,530**
(41,714)	Buddion sy'n daladwy	9	(45,167)
(2,592)	Taliadau i rai sy'n ymadael	10	(1,516)
(1,068)	Costau gweinyddol	11	(1,268)
(45,374)	**Cyfanswm y buddion a dalwyd**		**(47,951)**
21,222	**Net ychwanegiadau o ddelio gydag aelodau**		**21,579**
	Enillion ar Fuddsoddiadau		
11,929	Incwm buddsoddi	12	13,993
(335)	Treth ar incwm	13	(466)
116,102	Elw a (cholled) wrth waredu buddsoddiadau a newidiadau yng ngwerth buddsoddiadau ar y farchnad	15	88,421
(5,720)	Costau rheoli buddsoddiadau	14	(6,850)
121,976	**Enillion net ar fuddsoddiadau**		**95,098**
	Asedau Net y Gronfa		
1,049,671	Ar 1af o Ebrill		1,192,869
21,222	Net ychwanegiadau o ddelio gydag aelodau		21,579
121,976	Enillion net ar fuddsoddiadau		95,098
1,192,869			**1,309,546**

DATGANIAD ASEDAU NET AR 31 MAWRTH 2014

31 Mawrth 2013		Nodiadau	31 Mawrth 2014
£'000			£'000
1,170,051	Asedau buddsoddi	15	1,280,403
17,316	Adneuon arian parod	15	15,453
1,187,367			**1,295,856**
(4,297)	Ymrwymiadau buddsoddi	15	(308)
13,682	Asedau cyfredol	20	17,450
(3,883)	Ymrwymiadau cyfredol	21	(3,452)
1,192,869			**1,309,546**

Nid yw'r Datganiadau Cyllidol yn cynnwys ymrwymiadau'r Gronfa i dalu pensiynau a budd-daliadau eraill i holl gyfranwyr presennol y Gronfa ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, ond yn hytrach mae'n crynhoi trafodion ac asedau net y Gronfa. Ystyrir ymrwymiadau'r Gronfa ym mhrisiadau cyfnodol yr actiwari o'r Gronfa (y mwyaf diweddar ar 31 Mawrth 2013) ac fe'u hadlewyrchir yn lefelau cyfraniadau'r cyflogwyr a bennir gan y prisiad hwn, fel bydd y Gronfa eto yn gallu cwrdd â 100% o ymrwymiadau'r dyfodol. Dangosir y gwerth presennol actiwariaidd ar gyfer buddiannau a addewir yn Nodyn 19.

NODIADAU AR GYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD

NODYN 1 – DISGRIFIAD O'R GRONFA

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd ("y Gronfa") yn rhan o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ac fe'i gweinyddir gan Gyngor Gwynedd. Y Cyngor yw'r endid adrodd ar gyfer y gronfa bensiwn hon. Crynodeb o'r gronfa yw'r disgrifiad a ganlyn. Am fwy o fanylion, dylid cyfeirio at Adroddiad Blynyddol Cronfa Bensiwn Gwynedd 2013/14 a'r pwerau statudol sy'n tanategu'r cynllun, sef Deddf Blwydd-dal 1972 a'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLlL).

a) **Cyffredinol**

Deddf Blwydd-dal 1972 sy'n llywodraethu'r gronfa. Gweinyddir y gronfa yn unol â'r deddfau eilaidd a ganlyn:

- Rheoliadau CPLlL (Buddion, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007 (fel y'i diwygiwyd);
- Rheoliadau CPLlL (Gweinyddu) 2008 (fel y'i diwygiwyd);
- Rheoliadau CPLlL (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009.

Mae'n gynllun pensiwn sy'n seiliedig ar gyfraniadau a weinyddir gan Gyngor Gwynedd i roi pensiynau a buddion eraill i weithwyr pensiynadwy Cyngor Gwynedd, dau awdurdod lleol arall a chyrff ar yr atodlen, cyrff a benderfynir a chyrff eraill a ganiateir sydd o fewn cyn ardal Cyngor Sir Gwynedd. Nid yw athrawon, swyddogion yr heddlu a gweithwyr y gwasanaeth tân wedi'u cynnwys gan eu bod yn rhan o gynlluniau pensiwn cenedlaethol eraill. Mae'r gronfa'n cael ei goruchwylio gan y Pwyllgor Pensiynau, sef un o bwyllgorau Cyngor Gwynedd.

b) Aelodaeth

Mae bod yn aelod o'r CPLlL yn rhywbeth gwirfoddol ac mae gweithwyr yn rhydd i ddewis p'un a ydynt am ymuno â'r cynllun, parhau'n aelod o'r cynllun neu wneud eu trefniadau personol y tu allan i'r cynllun. Ymysg y sefydliadau sy'n cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd mae:

- Cyrff ar yr atodlen, sy'n awdurdodau lleol a chyrff tebyg ble mae gan eu staff hawl awtomatig i fod yn aelodau o'r gronfa.
- Cyrff a benderfynir, sy'n gyngor dinas, tref neu blwyf. Mae ganddynt yr hawl i benderfynu os caiff eu gweithwyr ymuno â'r CPLlL ac i fabwysiadu'r penderfyniad yn unol â hynny.
- Cyrff a ganiateir, sy'n sefydliadau eraill sy'n cymryd rhan yn y gronfa dan gytundeb mynediad rhwng y gronfa a'r sefydliad perthnasol. Mae'r cyrff a ganiateir yn cynnwys cyrff gwirfoddol, elusennol a thebyg neu gontractwyr preifat sy'n ymgymryd â swyddogaeth awdurdod lleol wedi i'r swyddogaeth gael ei allanoli i'r sector preifat.

Mae'r cyrff canlynol yn gyflogwyr gweithredol yn y Gronfa Bensiwn:

Cyrff ar yr atodlen	
Cyngor Gwynedd	Parc Cenedlaethol Eryri
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Ysgol Bryn Eilian
Cyngor Sir Ynys Môn	Ysgol Emrys ap Iwan
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	Ysgol Pen y Bryn
Grwp Llandrillo – Menai	Ysgol Uwchradd Eirias
Cyrff a Benderfynir	
Cyngor Cymuned Llanllyfni	Cyngor Tref Ffestiniog
Cyngor Dinas Bangor	Cyngor Tref Llandudno
Cyngor Tref Abergele	Cyngor Tref Llangefni
Cyngor Tref Bae Colwyn	Cyngor Tref Porthaethwy
Cyngor Tref Biwmares	Cyngor Tref Towyn a Bae Cinmel
Cyngor Tref Caergybi	Cyngor Tref Tywyn
Cyngor Tref Caernarfon	
Cyrff a Ganiateir	
CAG Coleg Harlech	Cymdeithas Gogledd Cymru'r Deillion
CAIS	Gwasanaethau Gwirfoddol Conwy
Canolfan Cynghori Conwy	Gyrfaoedd Cymru Gogledd Orllewin
Canolfan Cynghori Ynys Môn	Mantell Gwynedd
Cwmni Cynnal	Medrwn Môn
Cwmni'r Frân Wen	Menter Môn
Cydbwyllgor Claddu Caergybi	
Cyrff Cymunedol a Ganiateir	
Cartrefi Conwy	Cartrefi Cymunedol Gwynedd
Corff Trosglwyddai a Ganiateir	
Eden Foods (dim aelodau gweithredol ers 31 Awst 2013)	Jewsons

c) **Cyllid**

Mae'r buddion yn cael eu cyllido gan gyfraniadau ac enillion ar fuddsoddiadau. Mae aelodau gweithredol y gronfa'n talu cyfraniadau yn unol â Rheoliadau CPLlL (Buddion, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007 ac maent yn amrywio o 5.5% i 7.5% o dâl pensiynadwy'r aelod ar gyfer y flwyddyn ariannol sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2014. Mae cyfraniadau'r gweithwyr yn cael eu cyfatebu â chyfraniadau gan y cyflogwyr sy'n cael eu gosod yn seiliedig ar y prisiad actiwaraidd a gynhelir bob tair blynedd. Yn ystod 2013/14 mae cyfraddau cyfraniadau'r cyflogwyr yn amrywio o 5.1% i 29.1% o'r tâl pensiynadwy. Gweithredir cyfraniadau cyflogwr newydd o 1af Ebrill 2014 ymlaen yn dilyn y prisiad a wnaethpwyd ar 31 Mawrth 2013.

d) **Buddion**

Mae buddion pensiwn dan y CPLlL yn seiliedig ar y tâl pensiynadwy terfynol a hyd y gwasanaeth pensiynadwy; gweler y crynodeb isod:

	Gwasanaeth cyn 1 Ebrill 2008	**Gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2008**
Pensiwn	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/80 x cyflog pensiynadwy terfynol	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/60 x cyflog pensiynadwy terfynol
Lwmp Swm	Lwmp swm awtomatig o 3 x cyflog. Yn ogystal, gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.	Dim lwmp swm awtomatig. Gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.

Bydd gwasanaeth o 1 Ebrill 2014 ymlaen yn seiliedig ar rheoliadau newydd fel a ganlyn:

	Gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014
Pensiwn	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/49 x cyfartaledd cyflog gyrfa wedi'i adbrisio.
Lwmp Swm	Dim lwmp swm awtomatig. Gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.

Darperir amrediad o fuddion eraill dan y cynllun yn cynnwys ymddeoliad cynnar, pensiynau anabledd a buddion marwolaeth. Am fwy o fanylion, cyfeiriwch at lawlyfr cynllun Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd ar gael gan Adain Pensiynau Cyngor Gwynedd.

Mae'r buddion yn gysylltiedig â mynegai er mwyn glynu at y raddfa chwyddiant cyfredol.

NODYN 2 – SAIL DARPARIAETH

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y gronfa ar gyfer blwyddyn ariannol 2013/14 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn ar 31 Mawrth 2014. Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â'r Côd Ymarfer ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013/14 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS), fel y'u diwygiwyd ar gyfer sector cyhoeddus y DU.

Mae'r cyfrifon yn crynhoi trafodion y gronfa ac yn adrodd ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion pensiwn. Nid yw'r cyfrifon yn rhoi ystyriaeth i rwymedigaethau i dalu pensiynau a buddion sy'n ddyledus ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol. Gweler gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo, ble bo'u gwerth wedi'i gyfrifo'n seiliedig ar Safon Cyfrifyddu Genedlaethol (IAS) 19, yn Nodyn 19 y cyfrifon hyn.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISÏAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL

Cyfrif y gronfa – cydnabyddiaeth refeniw

a) Incwm o Gyfraniadau

Cyfrifir cyfraniadau arferol, gan weithwyr a chyflogwyr fel ei gilydd, yn seiliedig ar groniad ar y raddfa ganrannol a argymhellir gan actiwari'r gronfa yn y cyfnod cyflogres y maent yn perthyn iddo.

Cyfrifir am gyfraniadau ychwanegol cyflogwyr a chyfraniadau straen pensiwn yn y cyfnod ble mae'r ymrwymiadau dan sylw yn codi. Ystyrir bod unrhyw swm sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn, ond nad ydyw wedi'i dalu, yn ased ariannol cyfredol. Ystyrir bod unrhyw swm nad ydyw'n ddyledus hyd flynyddoedd yn y dyfodol yn ased ariannol tymor hir.

b) Trosglwyddiadau o gynlluniau eraill ac i gynlluniau eraill

Mae'r gwerthoedd trosglwyddo'n cynrychioli'r symiau a dderbyniwyd ac a dalwyd yn ystod y flwyddyn i aelodau sydd naill ai wedi ymuno neu sydd wedi gadael y gronfa yn ystod y flwyddyn ariannol ac maent yn cael eu cyfrifo yn unol â'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (gweler Nodiadau 8 a 10).

Mae trosglwyddiadau unigol i mewn i'r gronfa ac allan ohoni'n cael eu gwneud yn seiliedig ar dderbynion a thaliadau, ac fel arfer mae hyn yn digwydd pan dderbynnir neu pan ryddheir ymrwymiadau aelod.

Cyfrifir am drosglwyddiadau i mewn i'r gronfa gan aelodau sy'n dymuno defnyddio'r enillion o'u cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (gweler isod) i brynu buddion y cynllun ar sail derbynion ac maent wedi'u cynnwys dan Trosglwyddiadau i Mewn (gweler Nodyn 8).

Cyfrifir am drosglwyddiadau swmp (gr☐p) yn seiliedig ar groniadau yn unol â thelerau'r cytundeb trosglwyddo.

c) Incwm buddsoddi

i) Incwm llog

Cydnabyddir incwm llog yng nghyfrif y gronfa wrth iddo gronni, gan ddefnyddio'r gyfradd llog sy'n berthnasol i'r offeryn ariannol ar y dyddiad pan geir y llog neu ar darddiad y llog. Mae incwm yn cynnwys amorteiddiad

unrhyw ddisgownt neu bremiwm, costau trafodi neu wahaniaethau eraill rhwng swm cario cychwynnol yr offeryn a'i swm pan fo wedi aeddfedu sydd wedi'i gyfrifo yn seiliedig ar y raddfa llog berthnasol.

ii) Incwm difidend
Cydnabyddir incwm difidend ar y dyddiad pan fo'r cyfranddaliadau'n cael eu dyfynnu fel rhai cyn-ddifidend. Cyfeirir at unrhyw swm nad ydyw wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod adrodd yn y datganiad asedau net fel ased ariannol cyfredol.

iii) Dosbarthiadau o gronfeydd wedi'u cyfuno yn cynnwys eiddo
Cydnabyddir dosbarthiadau o gronfeydd wedi'u cyfuno ar y dyddiad pan maent yn cael eu cyflwyno. Cyfeirir at unrhyw swm nad ydyw wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod adrodd yn y datganiad asedau net fel ased ariannol cyfredol.

iv) Newid yng ngwerth net buddsoddiadau ar y farchnad
Cydnabyddir newidiadau yng ngwerth net buddsoddiadau ar y farchnad (yn cynnwys eiddo buddsoddi) fel incwm ac maent yn cynnwys yr holl elw/colledion a wireddwyd ac na wireddwyd yn ystod y flwyddyn.

Cyfrif y gronfa – eitemau sy'n creu costau

d) Buddion sy'n daladwy
Mae'r buddion pensiwn a lwmp swm sy'n daladwy'n cynnwys yr holl symiau a wyddys eu bod yn daladwy ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Cyfeirir at unrhyw swm sy'n ddyledus ond nad ydyw wedi'i dalu yn y datganiad asedau net fel ymrwymiadau cyfredol.

e) Trethiant
Mae'r gronfa'n gynllun gwasanaeth cyhoeddus cofrestredig dan adran 1(1) Atodlen 36 Deddf Cyllid 2004 ac o ganlyniad mae'r llog a dderbynnir yn eithriedig rhag treth incwm y DU a rhag treth ar enillion cyfalaf ar yr enillion a geir o'r buddsoddiadau a werthir. Mae treth atal yn daladwy ar incwm a geir o fuddsoddiadau tramor yn y wlad ble maent yn tarddu, oni bai bod eithriad wedi'i ganiatáu. Cyfrifir am dreth anadferadwy fel cost i'r gronfa fel mae'n codi.

f) Costau gweinyddol
Cyfrifir am yr holl gostau gweinyddol yn seiliedig ar groniad. Mae holl gostau staff y tîm gweinyddu pensiynau'n cael eu codi'n uniongyrchol ar y gronfa. Telir am gostau rheoli, llety a gorbenion eraill o'r gronfa yn unol â pholisi'r Cyngor.

g) Costau rheoli buddsoddiadau
Cyfrifir am yr holl gostau rheoli buddsoddiadau yn seiliedig ar groniad.

Cytunir ar ffioedd y rheolwyr buddsoddi a'r ceidwad allanol yn y mandadau perthnasol sy'n llywodraethu eu penodiadau. Yn fras, mae'r rhain yn seiliedig ar werth marchnad y buddsoddiadau dan eu rheolaeth ac felly maent yn cynyddu neu'n lleihau wrth i werth y buddsoddiadau hyn newid.

Yn ogystal, mae'r gronfa wedi negodi gyda'r un rheolwr a ganlyn y dylai elfen o'u ffi fod yn gysylltiedig â'u perfformiad:

Fidelity - Ecwiti Byd-eang

Talwyd £37,844 mewn ffioedd oedd yn gysylltiedig â pherfformiad i'r rheolwyr yn ystod 2013/14 (£0 yn 2012/13).

Mae cost cael cyngor ar fuddsoddiadau gan ymgynghorwyr allanol wedi'i gynnwys dan ffioedd rheoli buddsoddiadau.

Yn ogystal, mae cyfran o gostau'r Cyngor sy'n gysylltiedig â'r amser a dreulir gan swyddogion yn rheoli buddsoddiadau yn cael ei godi ar y gronfa.

Datganiad asedau net

h) Asedau ariannol

Mae asedau ariannol wedi'u cynnwys yn y datganiad asedau net yn seiliedig ar eu gwerth teg ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir ased ariannol yn y datganiad asedau net ar y dyddiad y caiff y gronfa gytundeb ei fod yn cael yr ased. O'r dyddiad hwn, bydd y gronfa'n cydnabod unrhyw enillion neu golledion a ddaw yn sgil newidiadau yng ngwerth teg yr ased.

Mae gwerth y buddsoddiadau fel y'u dengys yn y datganiad asedau net wedi'u pennu fel a ganlyn:

i) Buddsoddiadau a ddyfynnir ar y farchnad
Penderfynir gwerth buddsoddiad lle bo pris marchnad ar gael yn rhwydd ar sail dyfarniad y pris marchnad ar ddiwrnod olaf y cyfnod cyfrifo.

ii) Gwarantau llog sefydlog
Cofnodir gwarantau llog sefydlog ar werth marchnad net yn seiliedig ar eu cynhyrchion cyfredol.

iii) Buddsoddiadau heb eu dyfynnu
Mae gwerth teg buddsoddiadau ble nad yw'r dyfyniadau marchnad ar gael yn hawdd, yn cael eu pennu fel a ganlyn:

- Mae prisiadau ar gyfer stociau wedi eu dadrestru yn seiliedig ar y pris gwerthu olaf cyn y dadrestriad, neu ble yn amodol ar ddatodiad, y swm y disgwylir ei dderbyn gan y Gronfa wrth ei ddirwyn i ben, llai y costau gwerthu a amcangyfrifir.
- Stociau yn amodol ar gynnig trosfeddiannu - gwerth yr ystyriaeth a gynigir o dan y cynnig, llai amcangyfrif o'r costau gwerthu.
- Mae buddsoddiadau â ddelir yn uniongyrchol yn cynnwys buddsoddiadau mewn partneriaethau cyfyngedig, cyfranddaliadau mewn cwmnïau heb eu rhestru, ymddiriedolaethau a bondiau. Mae stociau eraill heb eu dyfynnu yn cynnwys buddsoddiadau cydgyfrannog mewn eiddo, is-adeiladwaith, stociau dyled ac ecwiti preifat. Mae'r prisiad o'r cydgyfraniadau yma neu stociau a ddelir yn uniongyrchol yn cael eu gwneud gan y rheolwr buddsoddi neu endid cyfrifol a gynghorir fel pris uned neu stoc. Mae'r safonau prisio a ddilynir yn y prisiadau yma yn cadw at ganllawiau'r diwydiant neu at safonau a osodwyd yn nogfennau cyfansoddol y pwl neu'r cytundeb rheoli.
- Caiff buddsoddiadau mewn eiddo heb eu dyfynnu a chronfeydd is adeiladwaith cydgyfrannog eu prisio ar werth yr ased net neu ar bris unigol a gynghorir gan y rheolwr buddsoddi.
- Caiff buddsoddiadau mewn cronfeydd ecwiti preifat a phartneriaethau cofrestredig heb eu dyfynnu eu prisio ar sail rhaniad y gronfa o'r asedau net yn y gronfa ecwiti preifat neu'r bartneriaeth gyfyngedig gan ddefnyddio'r datganiadau ariannol diweddaraf a gyhoeddir gan y rheolwyr buddsoddi priodol mewn cydymffurfiad ag arweiniad IFRS. Mae'n bwysig adnabod natur oddrychol uchel o bennu gwerth teg ar fuddsoddiadau ecwiti preifat. Maent yn reddfol seiliedig ar amcangyfrifon a dyfarniadau sy'n edrych ymlaen ac sy'n cynnwys nifer fawr o ffactorau.

iv) Partneriaethau cyfyngedig
Caiff gwerth teg ei selio ar werth net yr ased a geir o'r prisiadau cyfnodol a ddarperir gan y rhai sydd yn rheoli'r bartneriaeth.

v) Offerynnau buddsoddi cydgyfrannog
Mae offerynnau buddsoddi cydgyfrannog yn cael eu prisio ar bris bid cau'r farchnad os yw prisiau bid a chynnig yn cael eu cyhoeddi; neu os mai dim ond un pris sydd ar gael, yna'r pris unigol adeg cau'r farchnad. Yn achos offerynnau buddsoddi cydgyfrannog sydd yn gronfeydd croniad, mae'r newid yng ngwerth y farchnad yn cynnwys incwm sydd yn cael ei ail-fuddsoddi yn y gronfa, net o unrhyw dreth atal berthnasol.

i) Trafodion arian tramor

Mae difidendau, llog a phryniannau a gwerthiannau buddsoddiadau mewn arian tramor wedi'u cynrychioli'n seiliedig ar y cyfraddau cyfredol ar y farchnad ar ddyddiad y trafodion. Defnyddir cyfraddau cyfnewid cyfredol ar y farchnad ar ddiwedd y flwyddyn i gyfrifo gwerth balasau arian parod a ddelir mewn cyfrifon banc arian parod, gwerth buddsoddiadau tramor ar y farchnad a gwerthiannau sy'n aros ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

j) Deilliadau

Mae'r gronfa'n defnyddio offerynnau ariannol deilliadol i reoli pa mor agored ydyw i risgiau penodol sy'n codi o'i weithgareddau buddsoddi. Nid yw'r gronfa yn dal deilliadau at ddibenion hapfasnachol.

Caiff cytundebau asedau deilliadau eu prisio yn deg ar bris bid a chaiff ymrwymiadau deilliadau eu prisio yn deg ar brisiau cynnig. Cynhwysir newidiadau mewn gwerth teg cytundebau deilliadau yn y newid mewn gwerth marchnad.

Mae gwerth dyfodol ar gyfer cytundebau arian tramor yn y dyfodol yn seiliedig ar gyfraddau cyfnewid yn y dyfodol y farchnad ar ddiwedd y flwyddyn a'u phennu fel yr elw neu golled a byddai'n codi petai'r cytundeb cyfredol yn cael ei gydweddu gyda chytundeb cyfateb a chyferbyn.

k) Arian a chywerthoedd arian
Mae arian parod yn cynnwys arian parod sydd ar gael ac adneuon ar alw. Mae'r hyn a ddisgrifir fel 'Cyfwerth ag Arian Parod' yn cael eu diffinio fel buddsoddiadau byrdymor, hylifol iawn y gellir eu trosglwyddo'n arian parod yn rhwydd, ac nad oes llawer o risg y bydd eu gwerth yn newid.

l) Ymrwymiadau ariannol
Mae'r gronfa'n cydnabod ymrwymiadau ariannol fel gwerth teg ohonynt ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir ymrwymiadau ariannol yn y datganiad asedau net ar y dyddiad y caiff y gronfa gytundeb ei fod yn agored i'r ymrwymiad. O'r dyddiad hwn, bydd y gronfa'n cydnabod unrhyw enillion neu golledion a ddaw yn sgil newidiadau yng ngwerth teg yr ymrwymiad.

m) Gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo
Asesir gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo bob tair blynedd gan actiwari'r cynllun yn unol â gofynion IAS19 a'r safonau actiwaraidd perthnasol.

Fel y caniateir dan IAS26, mae'r gronfa wedi dewis datgelu gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo drwy gynnwys hysbysiad yn y datganiad asedau net. (Nodyn 19).

n) Cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol
Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn darparu cynllun cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (AVC) ar gyfer ei aelodau ac mae asedau'r cynllun hwnnw'n cael eu buddsoddi ar wahân i asedau'r gronfa bensiwn. Mae tair cronfa AVC. Delir y cronfeydd hyn gyda Clerical Medical, The Equitable Life Assurance Society a Standard Life. Mae'r darparwyr AVC yn diogelu buddion ychwanegol ar sail prynu arian ar gyfer yr aelodau hynny sy'n dewis talu cyfraniadau ychwanegol gwirfoddol. Mae pob aelod sy'n cymryd rhan yn y trefniadau hyn yn derbyn datganiad blynyddol hyd at 31 Mawrth yn cadarnhau'r symiau a ddelir yn eu cyfrif a'r newidiadau yn ystod y flwyddyn.

Nid yw AVCs yn cael eu cynnwys yn y cyfrifon, yn unol ag adran 4(2)(b) Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (OS 2009/3093); yn hytrach fe'u datgelir fel nodyn (Nodyn 22).

NODYN 4 – DYFARNIADAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU POLISÏAU CYFRIFO

Buddsoddiadau ecwiti preifat ac is-adeiladwaith heb eu dyfynnu
Mae'n bwysig cydnabod natur hynod oddrychol pennu gwerth teg buddsoddiadau ecwiti preifat ac is-adeiladwaith. Maent yn seiliedig yn bennaf ar amcangyfrifon a dyfarniadau sy'n edrych tua'r dyfodol sy'n cynnwys sawl ffactor. Mae rheolwyr buddsoddi'n pennu gwerth buddsoddiadau ecwiti heb eu dyfynnu ac is-adeiladwaith gan ddefnyddio canllawiau sydd wedi'u gosod gan safon cyfrifo IFRS. Roedd gwerth y gwarantau preifat heb eu dyfynnu ar 31 Mawrth 2014 yn £64 miliwn (£62 miliwn ar 31 Mawrth 2013).

Ymrwymiadau'r gronfa bensiwn
Cyfrifir ymrwymiadau'r gronfa bensiwn bob tair blynedd gan yr actiwari sydd wedi'i benodi, a darperir diweddariadau blynyddol yn ystod y blynyddoedd rhwng pob prisiad. Mae'r fethodoleg a ddefnyddir yn unol â chanllawiau cymeradwy ac yn unol ag IAS19. Mae'r rhagdybiaethau sy'n tanategu'r prisiadau yn cael eu cytuno gyda'r actiwari a cheir crynodeb ohonynt yn Nodyn 18. Mae'r amcangyfrif hwn yn destun amrywiaethau arwyddocaol yn seiliedig ar newidiadau i'r rhagdybiaethau gwaelodol.

NODYN 5 – RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU PWYSIG ERAILL SY'N RHOI ANSICRWYDD WRTH AMCANGYFRIFO

Mae Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau sydd wedi'u hamcangyfrif sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynghylch y dyfodol neu ragdybiaethau ansicr. Amcangyfrifir drwy roi ystyriaeth i brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn bur wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau yn y datganiad asedau net ar 31 Mawrth 2014, ble mae risg arwyddocaol o amrywiaethau materol yn y flwyddyn ariannol i ddod, fel a ganlyn:

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw'r gwir ganlyniadau'n wahanol i'r rhagdybiaethau
Gwerth cyfredol actiwaraidd y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo	Mae'r amcangyfrif o'r ymrwymiad net i dalu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â'r raddfa ddisgownt a ddefnyddiwyd, y raddfa godiad cyflog a ragwelir, newidiadau mewn oed ymddeol, cyfraddau marwolaeth a'r enillion disgwyliedig ar asedau'r gronfa bensiwn. Mae cwmni o actiwarïaid ymgynghorol yn cael eu cyflogi i roi cyngor arbenigol i'r gronfa am y rhagdybiaethau i'w defnyddio.	Byddai'r ymrwymiadau pensiwn net yn newid os byddai newidiadau mewn rhagdybiaethau unigol. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y dybiaeth graddfa ddisgownt yn arwain at ostyngiad yn yr ymrwymiad pensiwn, cynnydd yn y dybiaeth chwyddiant ar gyflogau yn cynyddu gwerth yr ymrwymiadau a byddai cynnydd yn y dybiaeth disgwyliad oes yn cynyddu'r ymrwymiad.
Dyledwyr	Ar 31 Mawrth 2014, roedd gan y gronfa falans amrywiol ddyledwyr o £6.8m. Awgrymodd adolygiad o falansau arwyddocaol nad oedd hi'n briodol i wneud unrhyw amhariad o'r dyledion.	Pe byddai'r graddfeydd casglu'n dirywio, byddai angen ail-ystyried y penderfyniad hwn.
Ecwiti preifat ac is-adeiladwaith	Mae gwerth teg buddsoddiadau ecwiti preifat ac is-adeiladwaith yn cael ei bennu'n unol â safon cyfrifo IFRS. Nid yw'r buddsoddiadau hyn yn cael eu rhestru'n gyhoeddus ac fel y cyfryw, mae elfen o amcangyfrif yn gysylltiedig â'r prisiad.	Mae cyfanswm y buddsoddiadau ecwiti preifat yn y datganiadau ariannol yn £64miliwn. Mae risg bod y buddsoddiad wedi'i nodi'n rhy isel neu'n rhy uchel yn y cyfrifon.

NODYN 6 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Ni fu unrhyw ddigwyddiad ers 31 Mawrth 2014, na hyd at y dyddiad pan awdurdodwyd y cyfrifon hyn, sy'n gofyn am wneud unrhyw addasiad i'r cyfrifon hyn.

NODYN 7 – CYFRANIADAU DERBYNIADWY

Yn ôl categori

2012/13 £'000		2013/14 £'000
49,126	Cyflogwyr	50,908
14,325	Gweithwyr/Aelodau	14,792
63,451		**65,700**

Yn ôl awdurdod

2012/13 £'000		2013/14 £'000
21,333	Cyngor Gwynedd	23,297
36,999	Cyrff eraill ar yr atodlen	38,065
2,827	Cyrff a ganiateir	1,722
2,033	Cyrff cymunedol a ganiateir	2,369
63	Cyrff trosglwyddo a ganiateir	31
142	Cyrff a Benderfynir	162
54	Cronfa gaeedig*	54
63,451		**65,700**

*Cronfa gaeedig - Dyma'r cyfraniadau a dderbyniwyd gan Pwyllgor Llysoedd Ynadon Gogledd Cymru yn ystod y flwyddyn a oedd yn arfer bod yn gyrff a ganiateir ond bellach yn gronfeydd caeedig.

NODYN 8 – TROSGLWYDDIADAU I MEWN O GRONFEYDD PENSIWN ERAILL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
3,126	Trosglwyddiadau unigol	3,810
3,126		**3,810**

NODYN 9 – BUDDION SY'N DALADWY

Yn ôl categori

2012/13 £'000		2013/14 £'000
32,237	Pensiynau	34,425
8,583	Cymudiad a buddion ymddeol lwmp swm	9,787
894	Buddion marwolaeth – lwmp swm	955
41,714		**45,167**

Yn ôl awdurdod

2012/13 £'000		2013/14 £'000
10,169	Cyngor Gwynedd	11,613
18,182	Cyrff eraill ar yr atodlen	20,012
1,223	Cyrff a ganiateir	984
543	Cyrff cymunedol a ganiateir	1,000
15	Cyrff trosglwyddo a ganiateir	75
11,495	Cronfa Gaeedig	11,414
87	Cyrff a Benderfynir	69
41,714		**45,167**

NODYN 10 – TALIADAU I RAI SY'N YMADAEL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
37	Ad-daliadau i aelodau sy'n ymadael â'r gwasanaeth llai ad-daliadau treth	(1)
1	Taliadau i aelodau sy'n ymuno â chynllun y wladwriaeth	1
2,554	Trosglwyddiadau unigol	1,516
2,592		**1,516**

NODYN 11 – COSTAU GWEINYDDOL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
393	Costau staff uniongyrchol	427
87	Costau uniongyrchol eraill	209
434	Gwasanaethau cefnogol, yn cynnwys TG	366
66	Pwyllgor y gronfa bensiwn	50
25	Ffioedd archwilio allanol	29
63	Ffioedd actiwaraidd	187
1,068		**1,268**

Mae'r costau gweinyddol yn cynnwys y symiau a godir ar y Gronfa Bensiwn gan Gyngor Gwynedd am gostau staff, gwasanaethau cefnogol a llety. Gweler manylion pellach yn Nodyn 23.

NODYN 12 – INCWM BUDDSODDI

2012/13 £'000		2013/14 £'000
6	Stociau llog sefydlog	0
1,176	Ecwiti'r DU	2,816
5,052	Ecwiti tramor	5,374
923	Ecwiti preifat	1,264
0	Is-adeiladwaith	99
4,593	Buddsoddiadau Eiddo wedi'u cyfuno	4,322
179	Llog ar adneuon arian parod	118
11,929		**13,993**

Mae gan Gronfa Bensiwn Gwynedd dri chyfrif banc sy'n cael eu dal fel rhan o Grwp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian dros ben sy'n cael ei ddal yn y Grwp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi yn ddyddiol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, sy'n seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa yn ystod y flwyddyn.

Roedd gan y Cyngor adneuon o £4m gyda Banc Heritable, a roddwyd yn nwylo'r gweinyddwyr ym mis Hydref 2008. Yr amhariad ar y buddsoddiad hwn i'r Gronfa Bensiwn oedd £2,723 yn 2012/13. Yn ystod 2013/14 derbyniwyd ad-daliad o £36,327 gan y Gronfa Bensiwn. Mae'r symiau wedi'i gynnwys yn y ffigwr llog ar adneuon arian parod ar gyfer y flwyddyn berthnasol yn y tabl uchod. Gweler manylion pellach yn Nodyn 26.

NODYN 13 – TRETH AR INCWM

2012/13 £'000		2013/14 £'000
335	Treth atal – ecwiti	466
335		**466**

NODYN 14 – COSTAU RHEOLI BUDDSODDIADAU

2012/13 £'000		2013/14 £'000
5,614	Ffioedd rheoli	6,720
46	Ffioedd cadw	50
16	Gwasanaeth monitro perfformiad	16
44	Ffioedd ymgynghoriaeth buddsoddi	64
5,720		**6,850**

NODYN 15 – BUDDSODDIADAU

2012/13 £'000		2013/14 £'000
	Asedau buddsoddi	
157,644	Enillion absoliwt	194,386
206,697	Ecwiti	238,975
634,387	Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	666,049
105,974	Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	116,800
58,723	Ecwiti Preifat	59,696
3,064	Is-adeiladwaith	4,497
	Contractau Deilliadau:	
3,562	Contractau arian y dyfodol	0
1,170,051		**1,280,403**
17,316	Adneuon arian parod	15,453
1,187,367	**Cyfanswm asedau buddsoddi**	**1,295,856**
	Ymrwymiadau buddsoddi	
	Contractau Deilliadau:	
(3,620)	Contractau arian y dyfodol	0
(677)	Symiau taladwy am bryniannau	(308)
(4,297)	**Cyfanswm ymrwymiadau buddsoddi**	**(308)**
1,183,070	**Asedau buddsoddi net**	**1,295,548**

Nodyn 15a – Cysoni symudiadau mewn buddsoddiadau a deilliadau

2013/14	Gwerth marchnad ar 1 Ebrill 2013	Prynia-nnau yn ystod y flwyddyn	Gwerthia-nnau yn ystod y flwyddyn	Newid mewn gwerth farchnad yn ystod y flwyddyn	Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2014
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Stociau llog sefydlog dychweliad absoliwt	157,644	31,000	0	5,742	194,386
Ecwiti	206,697	58,392	(49,222)	23,108	238,975
Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	634,387	7,834	(19,413)	43,242	666,050
Buddsoddiadau Eiddo wedi'u cyfuno	105,974	1,531	0	9,295	116,800
Ecwiti Preifat / Is-adeiladwaith	61,787	16,273	(16,894)	3,026	64,192
	1,166,489	115,030	(85,529)	84,413	1,280,403
Cytundebau arian tramor yn y dyfodol	(58)			11	0
Adneuon arian	17,316			(44)	15,453
Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiannau buddsoddiadau	0				0
Symiau taladwy ar gyfer pryniannau buddsoddiadau	(677)				(308)
Ffioedd o fewn cerbyau wedi'u cyfuno				4,041	
Asedau buddsoddi net	**1,183,070**	**115,030**	**(85,529)**	**88,421**	**1,295,548**

2012/13	Gwerth marchnad ar 1 Ebrill 2012	Prynia-nnau yn ystod y flwyddyn	Gwerthia-nnau yn ystod y flwyddyn	Newid mewn gwerth farchnad yn ystod y flwyddyn	Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2013
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Stociau llog sefydlog dychweliad absoliwt	150,723	0	(210)	7,131	157,644
Ecwiti	153,058	206,019	(171,726)	19,346	206,697
Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	577,137	1,716	(30,999)	86,533	634,387
Buddsoddiadau Eiddo wedi'u cyfuno	92,685	17,851	0	(4,562)	105,974
Ecwiti Preifat / Is-adeiladwaith	58,645	9,359	(10,970)	4,753	61,787
	1,032,248	234,945	(213,905)	113,201	1,166,489
Cytundebau arian tramor yn y dyfodol	16			(82)	(58)
Adneuon arian	17,624			(219)	17,316
Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiannau buddsoddiadau	284				0
Symiau taladwy ar gyfer pryniannau buddsoddiadau	(6,756)				(677)
Ffioedd o fewn cerbyau wedi'u cyfuno				3,202	
Asedau buddsoddi net	**1,043,416**	**234,945**	**(213,905)**	**116,102**	**1,183,070**

Cynhwysir costau trafodion, fel comisiwn, treth stamp a ffioedd trafodion eraill, yng nghost y pryniannau a derbyniadau gwerthiannau. Cyfanswm costau trafodion yn ystod y flwyddyn oedd £186,342 (2012/13 £426,308). Roedd y costau ar gyfer 2012/13 yn uwch nag arfer oherwydd trawsnewid i reolwr newydd a oedd yn golygu nifer sylweddol o bryniannau a gwerthiannau buddsoddiadau. Yn ogystal â'r costau yna telir costau anuniongyrchol trwy'r gwasgariad bid-cynnig ar fuddsoddiadau mewn cronfeydd wedi'u cyfuno.

Nodyn 15b – Dadansoddiad o fuddsoddiadau (ac eithrio contractau deilliadol)

31 Mawrth 2013		31 Mawrth 2014
£'000		£'000
	Ecwiti	
	Y Deyrnas Unedig	
45,299	Wedi'u dyfynnu	45,272
	Tramor	
161,398	Wedi'u dyfynnu	193,703
	Cronfeydd wedi'u cyfuno	
	Y Deyrnas Unedig	
218,891	Ymddiriedolaethau Uned	229,634
	Byd-eang (yn cynnwys y DU)	
157,644	Incwm sefydlog	194,386
211,337	Ymddiriedolaethau Uned	231,295
	Tramor	
204,159	Ymddiriedolaethau Uned	205,120
105,974	**Ymddiriedolaethau uned eiddo**	116,800
58,723	**Ecwiti preifat**	59,696
3,064	**Isadeiladedd**	4,497
1,166,489		**1,280,403**

Dadansoddiad o'r deilliadau

Amcanion a pholisïau ar gyfer dal deilliadau
Delir y rhan fwyaf o ddeilliadau i ragfantoli ymrwymiadau neu leihau risg yn y gronfa. Gellir defnyddio deilliadau i gael bod yn agored i ased yn fwy effeithlon na'r hyn a fyddai'n bosib drwy ddal yr ased gwaelodol. Rheolir y defnydd a wneir o ddeilliadau'n unol â'r cytundeb rheoli buddsoddiadau sydd wedi'i gytuno rhwng y gronfa a'r rheolwyr buddsoddi amrywiol.

Arian tramor yn y dyfodol
Er mwyn cael digon o amrywiaeth a chymryd mantais o enillion ar fuddsoddiadau tramor, mae cyfran sylweddol o'r portffolio ecwiti sydd wedi'i ddyfynnu sydd yn y gronfa yn cael ei fuddsoddi mewn marchnadoedd stoc tramor. Nid yw'r gronfa'n parhau i ragfantoli cyfradd o'r Ewro o fewn y portffolio a reolir gan UBS.

Ardrefniant	Gwerth yr Ased	Gwerth yr Ymrwymiad
	£'000	£'000
Cytundebau arian dramor yn y dyfodol net ar 31 Mawrth 2014		**0**
Cymhariaeth blwyddyn cynt		
Cytundebau arian dramor yn y dyfodol yn agored ar 31 Mawrth 2013	**3,534**	**(3,518)**
Cytundebau arian dramor yn y dyfodol net ar 31 Mawrth 2013		**16**

Buddsoddiadau fesul rheolwr buddsoddi

Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2013 £'000	%		Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2014 £'000	%
412,513	34.9	BlackRock	427,249	33.0
240,729	20.3	Fidelity	258,421	19.9
157,648	13.3	Insight	194,394	15.0
20,887	1.8	Lothbury	23,395	1.8
61,787	5.2	Partners Group	64,193	5.0
10,736	0.9	Threadneedle	12,001	0.9
56,223	4.8	UBS	63,323	4.9
222,547	18.8	Veritas	252,572	19.5
1,183,070	**100.0**		**1,295,548**	**100.0**

Mae'r buddsoddiadau a ganlyn yn cynrychioli mwy na 5% o asedau net y cynllun

Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2013 £'000	% cyfanswm y gronfa	Gwarantau	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2014 £'000	% cyfanswm y gronfa
211,337	17.71	Fidelity Institutional Select Global Equity	231,295	17.66
218,889	18.34	BlackRock Asset Management Aquila Life UK Equity Index Fund	229,633	17.53
157,644	13.21	Insight LDI Solution Bonds Plus	194,386	14.84

Nodyn 15c – Benthyca Stoc

Mae'r Datganiad o Egwyddorion Buddsoddi (DoEB) yn nodi y caniateir benthyca stoc yn amodol ar ganiatâd penodol. Ar hyn o bryd, nid yw'r gronfa'n benthyca unrhyw stoc.

NODYN 16 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Nodyn 16a – Dosbarthiad offerynnau ariannol

Mae polisïau cyfrifo'n disgrifio sut mae gwahanol ddosbarthiadau o asedau offerynnau ariannol yn cael eu mesur a sut mae incwm a chostau, yn cynnwys enillion a cholledion gwerth teg, yn cael eu cydnabod. Mae'r tabl a ganlyn yn dadansoddi'r symiau cario o asedau ag ymrwymiadau ariannol (ac eithrio arian parod) fesul categori a phennawd datganiad asedau net. Ni ail-ddosbarthwyd unrhyw asedau ariannol yn ystod y cyfnod cyfrifo.

Fel ar 31 Mawrth 2013				Fel ar 31 Mawrth 2014		
Wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	Benthyciadau ac arian a dderbynnir	Costau ymrwymiadau ariannol		Wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	Benthyciadau ac arian a dderbynnir	Costau ymrwymiadau ariannol
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
			Asedau Ariannol			
157,644			Gwarantau llog sefydlog	194,386		
206,697			Ecwiti	238,975		
634,387			Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	666,049		
105,974			Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	116,800		
58,723			Ecwiti preifat	59,696		
3,064			Isadeiladedd	4,497		
3,562			Contractau Deilliadau	0		
121	24,662		Arian parod	189	25,959	
	6,216		Dyledwyr		6,755	
1,170,172	**30,878**	**0**		**1,280,592**	**32,714**	**0**
			Ymrwymiadau Ariannol			
(3,620)			Contractau Deilliadau	0		
(650)		(3,911)	Credydwyr	(308)		(3,452)
(4,270)	**0**	**(3,911)**		**(308)**	**0**	**(3,452)**
1,165,902	**30,878**	**(3,911)**		**1,280,284**	**32,714**	**(3,452)**

Nodyn 16b – Gwerth teg offerynnau ag ymrwymiadau ariannol

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth cario'r asedau ariannol a'r ymrwymiadau ariannol fesul dosbarth o offeryn o'i gymharu â'u gwerth teg.

31 Mawrth 2013			31 Mawrth 2014	
Gwerth cario	Gwerth teg		Gwerth cario	Gwerth teg
£'000	£'000		£'000	£'000
		Asedau Ariannol		
916,860	1,170,172	Gwerth teg drwy elw a cholled	964,240	1,280,593
30,878	30,878	Benthyciadau a derbyniadau	32,728	32,714
947,738	**1,201,050**	**Cyfanswm yr Asedau Ariannol**	**996,968**	**1,313,307**
		Ymrwymiadau Ariannol		
(4,216)	(4,270)	Gwerth teg drwy elw a cholled	(254)	(253)
(3,911)	(3,911)	Cost ymrwymiadau ariannol	(2,325)	(3,508)
(8,127)	**(8,181)**	**Cyfanswm yr Ymrwymiadau Ariannol**	**(2,579)**	**(3,761)**
939,611	**1,192,869**	**Asedau ariannol net**	**994,389**	**1,309,546**

Nid yw'r gronfa wedi ymrwymo i unrhyw warantau ariannol sydd angen cyfrifo amdanynt fel offerynnau ariannol.

Nodyn 16c – Prisiad gwerth teg yr offerynnau ariannol sy'n cael eu cario
Mae prisiad yr offerynnau ariannol wedi'i ddosbarthu'n dri lefel, yn unol ag ansawdd a dibynadwyedd y wybodaeth a ddefnyddiwyd i bennu gwerthoedd teg.

Lefel 1
Offerynnau ariannol Lefel 1 yw rhai ble mae eu gwerth teg wedi'i bennu drwy ddefnyddio prisiau wedi'u dyfynnu a heb eu haddasu ar farchnadoedd gweithredol am asedau neu rwymedigaethau cyfwerth. Mae cynhyrchion sydd wedi'u dosbarthu fel rhai Lefel 1 yn cynnwys ecwiti wedi'u dyfynnu, gwarantau sefydlog wedi'u dyfynnu, gwarantau cysylltiedig â mynegai wedi'u dyfynnu ac ymddiriedolaethau uned. Mae'r buddsoddiadau a restrir yn cael eu harddangos am y pris a gynigwyd amdanynt. Mae gwerth y pris a gynigir am y buddsoddiad yn seiliedig ar ddyfyniad marchnad cynigion y farchnad stoc dan sylw.

Lefel 2
Mae offerynnau ariannol Lefel 2 yn rhai ble nad oes prisiau'r farchnad wedi'u dyfynnu ar gael; er enghraifft, pan fo offeryn yn cael ei fasnachu mewn marchnad nad yw'n cael ei hystyried yn un weithredol, neu pan ddefnyddir technegau prisio i bennu gwerth teg a ble mae'r technegau hyn yn defnyddio mewnbwn sy'n seiliedig i raddau helaeth ar ganfyddiadau data'r farchnad.

Lefel 3
Mae offerynnau ariannol Lefel 3 yn rhai ble nad yw o leiaf un mewnbwn a allai gael effaith sylweddol ar brisiad yr offeryn yn seiliedig ar ganfyddiadau data'r farchnad. Gallai offerynnau o'r fath gynnwys buddsoddiadau ecwiti heb eu dyfynnu a chronfa o gronfeydd rhagfantoli, sy'n cael eu prisio gan ddefnyddio technegau prisio amrywiol sy'n gofyn am ddyfarniadau sylweddol wrth bennu rhagdybiaethau priodol.

Mae gwerth y buddsoddiad mewn ecwiti preifat yn seiliedig ar brisiadau a ddarparwyd gan bartneriaid cyffredinol y cronfeydd ecwiti preifat y mae Cronfa Bensiwn Gwynedd wedi buddsoddi ynddynt. Paratoir y prisiadau hyn yn unol â'r *International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines*, sy'n dilyn egwyddorion prisio'r IFRS ac US GAAP. Fel arfer, gwneir prisiad yn flynyddol ar ddiwedd mis Rhagfyr. Defnyddir addasiadau llif arian i symud y prisiadau ymlaen i 31 Mawrth fel sy'n briodol. Mae gwerthoedd y buddsoddiad mewn cronfeydd rhagfantoli'n seiliedig ar y gwerth asedau net a ddarparwyd gan reolwr y gronfa. Ceir sicrwydd o'r prisiad yn sgil yr archwiliad annibynnol a gynhelir ar y gwerth.

Mae'r tabl a ganlyn yn rhoi dadansoddiad o asedau ag ymrwymiadau ariannol y gronfa bensiwn wedi'i grwpio i Lefelau 1 i 3, yn seiliedig ar y lefel sy'n cael ei rhagweld fel gwerth teg.

Gwerth ar 31 Mawrth 2014	**Pris y farchnad a ddyfynnwyd** **Lefel 1**	**Gan ddefnyddio canfyddiadau am y mewnbwn** **Lefel 2**	**Gan ddefnyddio mewnbwn sylweddol ble na cheir canfyddiad ohono** **Lefel 3**	**Cyfanswm**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Asedau Ariannol				
Asedau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	556,347	660,053	64,193	1,280,593
Benthyciadau a derbyniadau	32,714	0	0	32,714
Cyfanswm yr Asedau Ariannol	**589,061**	**660,053**	**64,193**	**1,313,307**
Ymrwymiadau Ariannol				
Ymrwymiadau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	(253)	0	(253)
Costau ymrwymiadau ariannol	(3,508)	0	0	(3,508)
Cyfanswm yr Ymrwymiadau Ariannol	**(3,508)**	**(253)**	**0**	**(3,761)**
Asedau ariannol net	**585,553**	**659,800**	**64,193**	**1,309,546**

Gwerth ar 31 Mawrth 2013	Pris y farchnad a ddyfynnwyd Lefel 1	Gan ddefnyddio canfyddiadau am y mewnbwn Lefel 2	Gan ddefnyddio mewnbwn sylweddol ble na cheir canfyddiad ohono Lefel 3	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau Ariannol				
Asedau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	513,845	594,540	61,787	1,170,172
Benthyciadau a derbyniadau	30,878	0	0	30,878
Cyfanswm yr Asedau Ariannol	**544,723**	**594,540**	**61,787**	**1,201,050**
Ymrwymiadau Ariannol				
Ymrwymiadau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	(4,270)	0	(4,270)
Costau ymrwymiadau ariannol	(3,911)	0	0	(3,911)
Cyfanswm yr Ymrwymiadau Ariannol	**(3,911)**	**(4,270)**	**0**	**(8,181)**
Asedau ariannol net	**540,812**	**590,270**	**61,787**	**1,192,869**

NODYN 17 – NATUR A GRADDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL

Risg a rheoli risg

Prif risg hirdymor y gronfa yw y bydd asedau'r gronfa'n annigonol i ymdrin â'i hymrwymiadau (h.y. y buddion a gafodd eu haddo i aelodau sy'n daladwy). Felly, nod rheoli risg buddsoddi yw lleihau'r risg o weld gostyngiad cyffredinol yng ngwerth y gronfa a gwneud y mwyaf o'r cyfle i wneud enillion ar draws portffolio'r gronfa yn ei gyfanrwydd. Mae'r gronfa'n cyflawni hyn drwy amrywio'i asedau fel ei fod yn cadw lefel risg y farchnad y mae'n agored iddo ar lefel dderbyniol. Yn ogystal, mae'r gronfa'n rheoli ei risg o hylifedd i sicrhau bod digon o hylifedd ar gael i fodloni llif arian rhagweladwy'r gronfa. Mae'r Cyngor yn rheoli'r risgiau buddsoddi hyn fel rhan o'i raglen gyffredinol i reoli risg y gronfa bensiwn.

Y pwyllgor pensiynau sy'n gyfrifol am strategaeth rheoli risg y gronfa. Mae rhaglen reoli risg gyffredinol y Gronfa Bensiwn yn canolbwyntio ar ba mor anwadal yw'r marchnadoedd ariannol ac yn ceisio isafu'r effeithiau andwyol posib ar yr adnoddau sydd ar gael i dalu pensiynau. Mae'r Datganiad Strategaeth Gyllido a gynhyrchwyd gan yr Awdurdod Gweinyddu ar y cyd ag Actiwari'r Gronfa, yn nodi sut bydd hydaledd a risg yn cael eu rheoli mewn perthynas ag ymrwymiadau. Mae'r Awdurdod Gweinyddu wedi cynhyrchu'r Datganiad Strategaeth Gyllido hwn gan roi ystyriaeth gyffredinol i lefel y risg yn y polisi buddsoddi sydd wedi'i nodi yn y Datganiad Egwyddorion Buddsoddi a gyhoeddwyd dan Reoliad 12 Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (y Rheoliadau Buddsoddi) a'r polisi cyllido sydd wedi'i nodi yn y Datganiad hwn. Bydd yr Awdurdod Gweinyddu'n parhau i adolygu'r ddwy ddogfen i sicrhau bod y proffil risg cyffredinol yn parhau'n briodol.

a) Risg y farchnad

Risg y farchnad yw'r risg o golledion yn sgil amrywiad ym mhrisiau ecwiti a nwyddau, llog, cyfraddau cyfnewid arian tramor a gwasgariad credyd. Mae'r gronfa'n agored i risg y farchnad yn sgil ei weithgareddau buddsoddi, yn enwedig drwy'r ecwiti mae'n eu dal. Mae lefel y risg yn dibynnu ar amgylchiadau'r farchnad, disgwyliadau o ran prisiau yn y dyfodol, newidiadau mewn enillion a'r gymysgedd o asedau.

Nod strategaeth rheoli risg y gronfa yw adnabod a rheoli risgiau'r farchnad i'r gronfa o fewn paramedrau derbyniol, tra gwneud y mwyaf o'r enillion a geir wrth gymryd risg.

Yn gyffredinol, rheolir anweddolrwydd gormodol yn risg y farchnad drwy amrywio'r portffolio yn ddaearyddol ac o ran sectorau diwydiant a gwarantau unigol. I leihau risg y farchnad, mae'r Cyngor a'i ymgynghorwyr buddsoddi'n monitro cyflwr y farchnad a dadansoddiadau meincnod yn briodol.

Mae'r gronfa'n rheoli'r risgiau hyn mewn dwy ffordd:

- mae pa mor agored yw'r gronfa i risg y farchnad yn cael ei fonitro drwy ddadansoddi ffactorau risg i sicrhau bod y risg yn parhau o fewn lefelau goddefol
- mae pa mor agored yw'r gronfa i risgiau penodol yn cael ei gyfyngu drwy bennu risgiau penodol goddefol ar gyfer buddsoddiadau unigol.

Risg prisiau eraill

Mae risg prisiau eraill yn cynrychioli'r risg y bydd gwerth offeryn ariannol yn amrywio o ganlyniad i newid ym mhris y farchnad (ac eithrio'r risgiau sy'n codi o risg cyfradd llog neu risg cyfradd cyfnewid arian tramor), boed y newidiadau'n cael eu hachosi gan ffactorau sy'n benodol i'r offeryn unigol neu'r sawl a'i cyflwynodd neu ffactorau sy'n effeithio ar bob offeryn o'r fath yn y farchnad.

Mae'r gronfa'n agored i risg prisiau cyfranddaliadau a deilliadau. Mae hyn yn codi o fuddsoddiadau a ddelir gan y gronfa ble bo ansicrwydd ynghylch eu pris yn y dyfodol. Mae pob buddsoddiad gwarantau yn cyflwyno risg o golli cyfalaf. Ac eithrio cyfranddaliadau a werthir am bris is, pennir y risg fwyaf sy'n deillio o offerynnau ariannol gan werth teg yr offerynnau ariannol. Mae'r colledion posib yn sgil cyfranddaliadau a werthir am bris is yn anghyfyngedig.

Risg prisiau eraill – dadansoddiad sensitifrwydd

Gan ddilyn dadansoddiad o ddata hanesyddol ar enillion ar fuddsoddiadau, mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi analytig y gronfa, mae newidiadau pris posib wedi cael eu pennu ar gyfer y gwahanol gategorïau o asedau sy'n cael ei ddal gan y Gronfa. Mae'r cyfraddau i'w defnyddio ar gyfer categorïau asedau'r Gronfa fel a ganlyn:

Math o ased	Newid posib yn y farchnad (+/-)	
	31 Mawrth 2013	31 Mawrth 2014
	%	%
Ecwiti	12.5	11.6
Incwm sefydlog	1.5	1.3
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat)	9.6	6.2
Eiddo	1.9	2.4
Arian	0.0	0.0

Mae'r anweddolrwydd a nodir uchod yn gyson ag un gwyriad safonol yn newid gwerth yr asedau dros y tair blynedd ddiweddaraf. Mae'r dadansoddiad yn tybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau cyfnewid arian tramor a chyfraddau llog, yn parhau'r un fath.

Pe byddai pris buddsoddiadau'r gronfa ar y farchnad wedi cynyddu/gostwng yn unol â'r uchod, byddai'r newid ym mhris y farchnad yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion wedi bod fel a ganlyn:

Math o ased	Gwerth fel ar 31 Mawrth 2014 £'000	Canran newid %	Gwerth ar ôl cynnydd £'000	Gwerth ar ôl gostyngiad £'000
Ecwiti	905,024	11.6	1,009,826	800,222
Ymddiriedolaethau incwm sefydlog	194,386	1.3	196,913	191,859
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat)	64,193	6.2	68,154	60,232
Eiddo	116,800	2.4	119,615	113,985
Arian	25,839	0.0	25,844	25,834
Cyfanswm asedau sydd ar gael i dalu buddion	**1,306,242**		**1,420,352**	**1,192,132**

Math o ased	Gwerth fel ar 31 Mawrth 2013 £'000	Canran newid %	Gwerth ar ôl cynnydd £'000	Gwerth ar ôl gostyngiad £'000
Ecwiti	841,084	12.5	946,556	735,612
Ymddiriedolaethau incwm sefydlog	157,644	1.5	160,056	155,232
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat)	61,787	9.6	67,694	55,880
Eiddo	105,974	1.9	108,009	103,939
Arian	24,047	0.0	24,049	24,044
Cyfanswm asedau sydd ar gael i dalu buddion	**1,190,536**		**1,306,364**	**1,074,707**

Risg cyfraddau llog
Mae'r gronfa'n buddsoddi mewn asedau ariannol yn bennaf er mwyn cael enillion ar fuddsoddiadau. Mae'r buddsoddiadau hyn yn agored i risgiau cyfraddau llog, sy'n cynrychioli'r risg y bydd gwerth teg llif arian offeryn ariannol yn y dyfodol yn amrywio yn sgil newidiadau yng nghyfraddau llog y farchnad.

Mae cyfradd llog y gronfa'n cael ei monitro'n gyson, yn unol â strategaeth rheoli risg y gronfa, yn cynnwys monitro pa mor agored ydyw i'r cyfraddau llog ac asesiad o'r gwir gyfraddau llog yn erbyn y meincnodau perthnasol.

Gweler pa mor agored yn uniongyrchol yw'r gronfa i newidiadau mewn cyfraddau llog fel ar 31 Mawrth 2014 a 31 Mawrth 2013 isod. Mae'r ffigyrau isod yn cyflwyno'r gyfradd llog yn seiliedig ar werth teg yr asedau ariannol gwaelodol:

Math o ased	**Fel ar 31 Mawrth 2013 £'000**	**Fel ar 31 Mawrth 2014 £'000**
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth	7,466	10,695
Balansau arian parod	17,316	15,452
Gwarantau llog sefydlog	157,644	194,386
Cyfanswm	**182,426**	**220,533**

Dadansoddiad sensitifrwydd risg cyfraddau llog
Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall cyfraddau llog amrywio ac effeithio ar incwm i'r gronfa a gwerth yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion. Mae newid 1% mewn cyfraddau llog yn gyson â lefel y sensitifrwydd a ddefnyddiwyd fel rhan o strategaeth rheoli risg y gronfa. Mae'r dadansoddiad isod yn rhagdybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau cyfnewid, yn parhau'n gyson, ac mae'n dangos yr effaith yn ystod y flwyddyn ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion o newid o +/- 1% mewn cyfraddau llog:

Math o ased	**Swm cario fel ar 31 Mawrth 2014**	**Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion**	
		+1%	**-1%**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth	10,695	107	(107)
Balansau arian parod	15,452	155	(155)
Gwarantau llog sefydlog*	194,386	(1,108)	1,108
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	**220,533**	**(846)**	**846**

Math o ased	**Swm cario fel ar 31 Mawrth 2013**	**Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion**	
		+1%	**-1%**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb	7,466	75	(75)
Balansau arian parod	17,316	173	(173)
Gwarantau llog sefydlog*	157,644	851	(851)
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	**182,426**	**1,099**	**(1,099)**

* Nid yw newid 1% ar gyfradd llog yn cael effaith uniongyrchol ar warantau llog sefydlog ond mae'n cael effaith rhannol fel y cyfrifir yn y tablau uchod.

Risg arian tramor

Mae risg arian yn cynrychioli'r risg y bydd gwerth teg llif arian offeryn ariannol yn y dyfodol yn amrywio yn sgil newidiadau yng nghyfraddau cyfnewid arian tramor. Mae'r gronfa'n agored i risg arian ar offerynnau ariannol sy'n cael eu cynrychioli mewn unrhyw arian ac eithrio arian swyddogaethol y gronfa (£UK). Mae'r gronfa'n dal asedau sy'n cael eu cynrychioli mewn arian ac eithrio £UK.

Mae gan y gronfa ymrwymiadau ecwiti preifat ac is-adeiladwaith mewn arian tramor (€140miliwn a $7miliwn). Mae'r ymrwymiadau hyn yn cael eu tynnu i lawr ar gais y rheolwr buddsoddi dros nifer o flynyddoedd. Gweler yr ymrwymiadau cyfredol sy'n aros yn Nodyn 24. Y risg dan sylw yw y bydd y bunt yn wan o'i chymharu â'r ddoler a'r ewro pan fydd yr ymrwymiadau'n cael eu tynnu i lawr ac y bydd yn cryfhau pan fo'r gronfa wedi'i chyllido'n llawn. Mae'r gronfa wedi bod yn ariannu'r ymrwymiadau ers 2005 felly mae'r ymrwymiadau wedi'i gydbwyso dros gyfnod maith o amser.

Mae cyfradd cyfnewid arian y gronfa'n cael ei gyfrifo ar sail anweddolrwydd yr arian tramor fyddai'n effeithio ar werth y buddsoddiadau ac unrhyw arian fyddai'n cael ei ddal yn yr arian tramor hynny.

Mae'r tabl a ganlyn yn crynhoi pa mor agored yw'r gronfa i newidiadau mewn arian fel ar 31 Mawrth 2014 ac fel ar ddiwedd y cyfnod blaenorol:

Agored i newidiadau mewn arian – math o ased	**Fel ar 31 Mawrth 2013 £'000**	**Fel ar 31 Mawrth 2014 £'000**
Ecwiti tramor a Byd-eang	576,897	630,118
Incwm Sefydlog Byd-eang	157,644	194,386
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac isadeiladedd)	61,787	64,193
Eiddo tramor	3,673	3,276
Arian dramor	121	189
Cyfanswm yr asedau tramor	**800,122**	**892,162**

Risg arian tramor – dadansoddiad sensitifrwydd

Yn dilyn dadansoddi data hanesyddol mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi analytig y gronfa, mae'r anweddolrwydd sy'n gysylltiedig â newidiadau mewn cyfraddau cyfnewid arian tramor wedi cael eu cyfrifo wrth ddefnyddio anweddolrwydd hanesyddol yr arian tramor a'r symiau cymharol ym muddsoddiadau'r gronfa.

Ystyrir bod newid o 5.2% yn yr arian tramor yn rhesymol yn seiliedig ar ddadansoddiad ymgynghorwyr buddsoddi analytig y gronfa o newidiadau hanesyddol hirdymor yn y cyfraddau cyfnewid ar ddiwedd y mis dros gyfnod treigl o 36 mis hyd at 31 Mawrth 2014. Y canran cyfatebol ar gyfer y flwyddyn yn diweddu ar 31 Mawrth 2013 oedd 5.2%. Mae'r dadansoddiad yn tybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau llog, yn parhau'n gyson.

Mae'r tablau isod yn dangos dadansoddiad o ddatguddiad y Gronfa at arian tramor unigol fel ar 31 Mawrth 2014 ac ar ddiwedd y flwyddyn ariannol cynt:

Datguddiad i Arian Tramor - fesul arian tramor	Gwerth ar 31 Mawrth 2014	Newid	Gwerth ar gynnydd	Gwerth ar leihad
	£'000	%	£'000	£'000
Doler Awstralia	12,958	9.8	14,227	11,687
Real Brasil	5,543	12.7	6,247	4,840
EWRO	91,180	6.3	96,933	85,426
Doler Hong Kong	8,320	8.0	8,984	7,656
Rand De Afrika	7,290	11.3	8,114	6,465
Krona Sweden	6,701	7.0	7,172	6,230
Ffranc Swistir	9,897	7.4	10,631	9,163
Doler UD	119,472	8.1	129,114	109,831
Buddsoddiadau wedi'u cyfuno				
Basged Fyd-eang	425,681	5.2	447,859	403,503
Basged Fyd-eang heb DU	177,994	5.7	188,087	167,902
Basged Marchnadoedd Allddod	27,126	6.4	28,853	25,398
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	**892,162**	**5.2**	**938,366**	**845,958**

* Mae'r % newid ar gyfer arian dramor yn ei chyfanrwydd yn y tabl uchod yn cynnwys effaith cydberthyniad dros yr arian tramor gwaelodol

Datguddiad i Arian Tramor - fesul arian tramor	Gwerth ar 31 Mawrth 2013	Newid	Gwerth ar gynnydd	Gwerth ar leihad
	£'000	%	£'000	£'000
Doler Awstralia	11,926	10.0	13,113	10,739
Real Brasil	6,175	11.6	6,892	5,457
EWRO	88,385	7.8	95,279	81,491
Doler Hong Kong	5,876	8.5	6,378	5,375
Yen Siapan	5,850	11.8	6,538	5,161
Krone Norwy	5,720	9.0	6,237	5,202
Rand De Afrika	6,692	12.0	7,492	5,892
Krona Sweden	5,794	8.1	6,265	5,323
Ffranc Swistir	6,993	9.4	7,648	6,339
Doler UD	83,570	8.7	90,873	78,266
Buddsoddiadau wedi'u cyfuno				
Basged Fyd-eang	368,981	5.3	388,611	349,351
Basged Fyd-eang heb DU	174,768	5.8	184,904	164,631
Basged Marchnadoedd Allddod	29,392	6.4	31,281	27,502
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	**800,122**	**5.2**	**841,405**	**758,835**

Agored i newidiadau mewn arian tramor – math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2014	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		Gwerth ar gynnydd	Gwerth ar leihad
	£'000	£'000	£'000
Ecwiti tramor a Byd-eang	630,118	662,751	597,485
Incwm Sefydlog Byd-eang	194,386	204,453	184,319
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac isadeiladedd)	64,193	67,517	60,869
Eiddo tramor	3,276	3,446	3,106
Arian dramor	189	199	179
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	**892,162**	**938,366**	**845,958**

Agored i newidiadau mewn arian tramor – math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2013	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		Gwerth ar gynnydd	Gwerth ar leihad
	£'000	£'000	£'000
Ecwiti tramor a Byd-eang	576,897	606,662	547,128
Incwm Sefydlog Byd-eang	157,644	165,778	149,510
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac isadeiladedd)	61,787	64,975	58,599
Eiddo tramor	3,673	3,862	3,483
Arian dramor	121	128	115
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	**800,122**	**841,405**	**758,835**

b) Risg credyd

Mae risg credyd yn cynrychioli'r risg y bydd gwrthbarti i drafodion neu offeryn ariannol yn methu â gwireddu goblygiad ac yn creu colled ariannol i'r gronfa o ganlyniad i hynny. Yn gyffredinol, mae gwerth buddsoddiadau ar y farchnad yn adlewyrchu asesiad o gredyd wrth eu prisio ac felly darperir ar gyfer y risg o golled yng ngwerth cario asedau ariannol ag ymrwymiadau'r gronfa.

Yn ei hanfod, mae portffolio buddsoddi cyfan y gronfa'n agored i beth risg credyd, ac eithrio o ran y deilliadau, pan fo'r risg yn gyfwerth â gwerth marchnad net deilliad positif. Fodd bynnag, mae dewis gwrthbartïon, broceriaid a sefydliadau ariannol o ansawdd uchel yn isafu'r risg credyd a allai godi yn sgil methiant i setlo trafodion yn brydlon.

Gweler isod meincnod ar gyfer y ganran o'r cronfeydd a ddelir gan y rheolwyr buddsoddi:

Rheolwr Buddsoddi	Canran o'r Portffolio
BlackRock	29.5%
Fidelity	19%
Insight	15%
Partners Group	7.5%
Eiddo (UBS, Threadneedle, Lothbury, BlackRock)	10%
Veritas	19%

Mae'r holl fuddsoddiadau a ddelir gan reolwyr buddsoddi'n cael eu dal yn enw'r Gronfa Bensiwn felly, os yw'r rheolwr buddsoddi'n methu, nid yw buddsoddiadau'r Gronfa yn cael eu cyfrif yn rhan o'i asedau.

Cynrychiolir risg credyd contract gan y taliad net neu'r enillion sy'n aros, ynghyd â chost adennill y sefyllfa ddeilliadol pan fo gwrthbarti'n diffygdalu. Mae'r risg weddilliol yn fân yn sgil yr amrywiol bolisïau yswiriant a ddelir i ymdrin â gwrthbartïon sy'n diffygdalu.

Mae'r risg credyd ar gontractau deilliadol dros y cownter yn cael ei isafu gan fod gwrthbartïon yn gyfryngwyr ariannol cydnabyddedig sydd â statws credyd derbyniol sydd wedi'i bennu gan asiantaeth statws credyd cydnabyddedig.

Er mwyn uchafu'r dychweliadau o Fuddsoddiadau Tymor Byr ac Adnau Arian, mae'r cyngor yn buddsoddi unrhyw arian gwarged dros dro yn ei gyfrifon banc gydag unrhyw arian gwarged dros ben yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn. Telir rhaniad priodol o'r llog a enillir i'r Gronfa Bensiwn a rhennir unrhyw golledion wrth fuddsoddi ar sail yr un gyfran. Oherwydd natur y trefniadau banc nid yw unrhyw arian gwarged yng nghyfrifon banc y gronfa Bensiwn yn cael ei drosglwyddo i gyfrifon banc y Cyngor. Am fod y buddsoddiadau tymor byr yn cael eu gwneud mewn enw Cyngor Gwynedd maent yn dangos yn llawn ar fantolen y Cyngor. Elfen y Gronfa Bensiwn o'r buddsoddiadau tymor byr a'r adnau arian ar 31 Mawrth 2014 oedd £12.1m (£7.4m ar 31 Mawrth 2013).

Ni adneuir arian mewn banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn cael eu graddio o ran statws credyd yn annibynnol, a'u bod yn bodloni meini prawf credyd y Cyngor. Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi gosod cyfyngiadau ar y ganran uchaf o adneuon y gellir eu gwneud mewn unrhyw ddosbarth o sefydliad ariannol penodol. Hefyd, mae'r Cyngor yn buddsoddi canran a gytunwyd o gronfeydd yn y marchnadoedd arian er mwyn cael buddsoddiadau amrywiol. Mae'r cronfeydd marchnad arian a ddewiswyd oll wedi derbyn statws credyd AAA gan asiantaeth statws credyd arweiniol. Cred y Cyngor ei fod wedi rheoli pa mor agored ydyw i risg credyd a dim ond un profiad o ddiffygdalu neu adneuon nad oes modd eu hadennill sydd ganddo, sef pan roddwyd Banc Heritable yn nwylo'r gweinyddwyr yn 2008. Gweler manylion llawn yn Nodyn 26.

Nid yw cyflogwyr y gronfa'n cael eu hasesu ar hyn o bryd ar gyfer eu statws credyd neu ar gyfer y cyfyngiadau credyd unigol sydd wedi'u gosod. Mae risg yn bodoli na ellir casglu cyfraniadau gan gyflogwyr ble nad oes ganddynt unrhyw aelodau sy'n cyfrannu (e.e. y risg sy'n gysylltiedig â chyflogwyr gyda nifer fechan o aelodau sy'n dewis peidio â chyfrannu), felly mae'r Awdurdod Gweinyddu'n monitro newidiadau mewn aelodaeth bob blwyddyn.

Bydd angen i gyflogwyr newydd sy'n dod yn rhan o'r gronfa gytuno i ddarparu bond neu gael gwarant i arbed y risg o golledion ariannol i'r gronfa yn y dyfodol pe na fyddai'r cyflogwr dan sylw'n medru bodloni ei hymrwymiadau pensiwn pe byddai'n ymadael â'r gronfa. Fel y dangosir yn Nodyn 25 mae tri chyflogwr wedi darparu bondiau. Bydd unrhyw ymrwymiadau ar y gronfa yn y dyfodol o ganlyniad i gyflogwr yn ymadael yn cael eu cario gan y Gronfa a'u rhannu dros yr holl gyflogwyr. Gwneir hyn i sicrhau bod y cyfnodau a'r symiau adfer actiwaraidd yn cael eu cadw ar lefel y gall cyflogwyr llai ymdopi â hi.

Mae'r risg wedi cynyddu yn sgil dyfarniad cyfreithiol diweddar, fydd o bosib yn pennu na ellir codi cyfraniadau ar gyflogwyr nad oes ganddynt aelodau sy'n cyfrannu dan Reoliadau Gweinyddu'r CPLIL. Fodd bynnag, nid yw'r dyfarniad hwn yn effeithio ar allu'r gronfa i gasglu cyfraniadau yn dilyn prisiad ymadael dan Reoliad 38(2). Gellir rhoi cyfarwyddyd i'r Actiwari ystyried adolygu'r cyfraddau a'r dystysgrif Addasiadau i gynyddu cyfraniadau cyflogwr dan Reoliad 38 Rheoliadau CPLIL (Gweinyddu) 2008, rhwng y prisiad a gynhelir bob tair blynedd.

c) Risg Hylifedd

Mae'r risg hylifedd yn cynrychioli'r risg na fydd modd i'r gronfa fodloni ei oblygiadau ariannol wrth iddynt ddod yn ddyledus. Felly, mae'r Cyngor yn cymryd camau i sicrhau bod gan y gronfa bensiwn ddigon o adnoddau arian parod i fodloni ei hymrwymiadau. Bydd hyn yn hynod wir am arian parod o'r mandadau cydweddu arian parod o'r brif strategaeth fuddsoddi i fodloni'r costau talu pensiynwyr; ac arian parod i fodloni ymrwymiadau buddsoddi.

Mae gan yr Awdurdod Gweinyddol system rheoli llif arian gynhwysfawr sy'n ceisio sicrhau bod arian parod ar gael pe bai ei angen. Yn ogystal, mae'r cyfraniadau cyfredol a dderbynnir gan gyflogwyr ac aelodau yn cyfrannu'n llawer mwy na'r hyn a delir allan mewn buddion. Buddsoddir yr arian parod dros ben ac ni ellir ei dalu'n ôl i gyflogwyr. Mae Actiwari'r Gronfa yn sefydlu'r cyfraniadau y dylid eu talu fel y gellir bodloni holl rwymedigaethau'r dyfodol.

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar y swm y gall cyfrif banc y Gronfa Bensiwn ei ddal. Dylai'r symiau a ddelir yn y cyfrif hwn fodloni anghenion hylifedd arferol y gronfa. Mae unrhyw arian dros ben dros dro yn cael ei fuddsoddi gan yr Awdurdod Gweinyddol yn unol â'r Datganiad Strategaeth Rheoli y Trysorlys er mwyn darparu incwm ychwanegol i'r Gronfa Bensiwn. Buddsoddir arian parod dros ben yn unol â'r Datganiad Egwyddorion Buddsoddi.

Yn ogystal, mae gan y gronfa fynediad at gyfleuster gorddrafft trwy drefniadau cyfrifon banc gr□p yr Awdurdod Gweinyddol. Dim ond i fodloni gwahaniaethau amseru tymor byr ar daliadau pensiwn y defnyddir y cyfleuster hwn. Gan mai benthyciadau byrdymor eu natur yw'r rhain, ystyrir bod pa mor agored i risg credyd yw'r gronfa yn hyn o beth yn ddibwys.

Mae'r gronfa'n diffinio asedau hylifol fel asedau y gellir eu trosglwyddo'n arian parod o fewn tri mis. Asedau anhylif yw'r asedau fydd yn cymryd cyfnod hwy na thri mis i'w trosglwyddo'n arian parod. Fel ar 31 Mawrth 2014, roedd gwerth yr asedau anhylif yn £126m, sy'n cynrychioli 9.6% o gyfanswm asedau'r gronfa (31 Mawrth 2013: £117m, a oedd yn cynrychioli 10.1% o gyfanswm asedau'r gronfa).

Mae rheolwyr yn paratoi rhagolygon llif arian cyfnodol er mwyn deall a rheoli amseriad llif arian y gronfa. Mae lefel strategol briodol y balans arian parod i'w ddal yn ffurfio rhan o strategaeth fuddsoddi'r gronfa.

Mae'r holl rwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2014 yn ddyledus o fewn blwyddyn, yn yr un modd ag ar 31 Mawrth 2013.

Risg ail ariannu

Y risg allweddol yw y bydd y Cyngor wedi'i rwymo i ailgyflenwi cyfran sylweddol o offerynnau ariannol ei gronfa bensiwn pan fo cyfraddau llog yn anffafriol. Nid oes gan y Cyngor unrhyw offerynnau ariannol sydd â risg ail ariannu'n rhan o'i strategaethau rheoli trysorlys a buddsoddi.

NODYN 18 – TREFNIADAU CYLLIDO

Yn unol â Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Gweinyddu) 2008, mae actiwari'r gronfa yn ymgymryd â phrisiad bob tair blynedd er mwyn sefydlu'r gyfradd cyfraniadau i gyflogwyr ar gyfer y tair blynedd i ddod. Cynhaliwyd y prisiad diwethaf fel ar 31 Mawrth 2013.

Disgrifiad o'r Polisi Cyllido

Amlinellir y polisi cyllido yn y Datganiad Strategaeth Gyllido (FSS), dyddiedig mis Mawrth 2014.

Mae elfennau allweddol y polisi cyllido fel a ganlyn:

- sicrhau hydaledd hirdymor y gronfa (a chyfradd y gronfa sydd i'w phriodoli i gyflogwyr unigol)
- sicrhau bod digon o arian ar gael i fodloni'r holl rwymedigaethau pensiwn wrth iddynt ddod yn daladwy
- peidio â gosod rhwystrau diangen ar strategaeth fuddsoddi'r gronfa fel y gall yr Awdurdod Gweinyddu geisio cael yr enillion mwyaf ar fuddsoddiadau (ac felly leihau cost y buddion) am lefel briodol o risg
- cynorthwyo cyflogwyr i adnabod a rheoli ymrwymiadau pensiwn wrth iddynt gronni
- isafu'r raddfa o newid byrdymor yn lefel cyfraniadau pob cyflogwr pan fo'r Awdurdod Gweinyddu'n ystyried ei bod yn rhesymol gwneud hynny
- defnyddio mesurau rhesymol i leihau'r risg i gyflogwyr eraill ac yn benodol i'r rhai sy'n talu'r dreth gyngor yn sgil cyflogwr yn diffygdalu ei rwymedigaethau pensiwn
- ymdrin â gwahanol nodweddion y cyflogwyr neu'r grwpiau o gyflogwyr gwahanol cyhyd ag y bo hyn yn ymarferol a chost effeithiol.

Amlinella'r FSS sut mae'r Awdurdod Gweinyddu yn ceisio cydbwyso'r nodau croestynnol o ddiogelu hydaledd y Gronfa a chadw cyfraniadau cyflogwyr yn sefydlog.

O ran cyflogwyr oedd â chyfamod digon cryf yn ôl yr Awdurdod Gweinyddu, mae cyfraniadau wedi cael eu sefydlogi yn is na'r gyfradd ddamcaniaethol sydd ei hangen i sicrhau bod eu cyfran nhw o'r Gronfa yn dychwelyd i gael ei ariannu'n llawn dros 21 mlynedd os yw'r rhagdybiaethau prisio yn cael eu cadarnhau. Defnyddiwyd dull modelu ymrwymiadau-asedau sy'n dangos os caiff y cyfraddau cyfrannu hyn eu talu a bod newidiadau cyfraniadau yn y dyfodol yn cael eu cyfyngu fel y nodir yn y FSS, fod yna siawns gwell na 80% o hyd y bydd y gronfa yn dychwelyd i ariannu'n llawn dros y 21 mlynedd.

Sefyllfa Gyllido ar adeg y Prisiad Cyllido Ffurfiol Diwethaf

Cynhaliwyd y prisiad actwaraidd mwyaf diweddar dan Reoliad 36 Rheoliadau (Gweinyddol) Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2008 ar 31 Mawrth 2013. Datgelodd y prisiad hwn fod asedau'r Gronfa, oedd wedi'u prisio'n £1,195 miliwn ar 31 Mawrth 2013, yn ddigon i dalu 85% o'r ymrwymiadau (h.y. gwerth cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo) oedd wedi'u cronni hyd at y dyddiad hwnnw. O ganlyniad, y diffyg ym mhrisiad 2013 oedd £210 miliwn.

Y gyfradd gyfraniadau cyffredin ar gyfer y gronfa gyfan, yn seiliedig ar y lefel gyllido ar 31 Mawrth 2013 yw 18.3% ar gyfer gwasanaeth yn y dyfodol a 5.6% pellach i ariannu diffyg mewn gwasanaeth yn y gorffennol, sy'n rhoi cyfanswm cyfradd o 23.9%. Mae'r gyfradd gyfraniadau cyffredin yn ffigwr damcaniaethol - fel cyfartaledd ar draws y gronfa gyfan. Pennwyd cyfraniadau unigol cyflogwyr ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2014 hyd at 31 Mawrth 2017 yn unol â pholisi cyllido'r Gronfa fel y nodir yn ei FSS.

Prif Ragdybiaethau Actwaraidd a'r Dull a ddefnyddiwyd i Brisio'r Ymrwymiadau

Disgrifir y manylion llawn am y dulliau a'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd yn yr adroddiad prisio, dyddiedig 31 Mawrth 2014.

Dull

Aseswyd yr ymrwymiadau drwy ddefnyddio dull buddion cronedig sy'n ystyried aelodaeth pensiynadwy hyd at y dyddiad prisio, ac yn ystyried cynnydd disgwyliedig mewn cyflog yn y dyfodol, ymddeoliad neu ddyddiad disgwyliedig cynharach o adael aelodaeth pensiynadwy.

Rhagdybiaethau

Dilynwyd dull sy'n gysylltiedig â'r farchnad i brisio'r ymrwymiadau er mwyn sicrhau cysondeb gyda phrisiad o asedau'r Gronfa o'u gwerth ar y farchnad.

Roedd y rhagdybiaethau ariannol allweddol a fabwysiadwyd ar gyfer prisiad 2013 fel a ganlyn:

	% y flwyddyn Nominal	**% y flwyddyn Gwir**
Cyfradd disgownt	4.7	2.2
Cynnydd mewn cyflog*	4.3	1.8
Chwyddiant prisiau / Cynnydd mewn pensiwn	2.5	-

* Tybiaethau ar gyfer codiadau cyflog yw 1% y flwyddyn tan 31 Mawrth 2016 ac yn newid i'r tybiaethau tymor hir wedi hynny.

Y rhagdybiaeth ddemograffig allweddol oedd yr ystyriaeth a roddwyd i hirhoedledd. Mae'r rhagdybiaethau disgwyliad oes a fabwysiadwyd ar gyfer prisiad 31 Mawrth 2013 yn gyfres bwrpasol o *VitaCurves* sydd wedi'u teilwra'n benodol i gyd-fynd â phroffil aelodau'r gronfa. Mae'r *VitaCurves* hyn yn seiliedig ar ddata a gyflwynwyd gan yr Awdurdod Gweinyddu. Roedd disgwyliad oes yn y dyfodol yn seiliedig ar adolygiad marwolaeth yr actiwari ar gyfer y gronfa, fel a ganlyn:

Rhagdybiaethau marwolaeth yn 65 mlwydd oed	**Gwryw Blynyddoedd**	**Benyw Blynyddoedd**
Pensiynwyr cyfredol	22.0	24.0
Pensiynwyr y dyfodol (tybir eu bod yn 45 mlwydd oed ar hyn o bryd)	24.4	26.6

Profiad yn ystod y Cyfnod ers mis Ebrill 2013

Mae'r profiad wedi bod ychydig yn well na'r disgwyl ers y prisiad diwethaf (ac eithrio effaith unrhyw newidiadau mewn aelodaeth). Mae enillion gwir fondiau wedi cynyddu ac mae enillion ar asedau wedi bod yn well na'r disgwyl sy'n golygu bod lefelau cyllido yn y dyfodol yn debygol o fod wedi gwella ers prisiad 2013.

Cynhelir prisiad actiwaraidd nesaf fel ar 31 Mawrth 2016. Adolygir y Datganiad Strategaeth Cyllido ar yr un adeg.

NODYN 19 – GWERTH CYFREDOL ACTIWARAIDD Y BUDDION YMDDEOL SYDD WEDI'U HADDO

Yn ogystal â'r prisiad cyllido bob tair blynedd, mae'r actiwari hefyd yn cynnal prisiad o rwymedigaethau'r gronfa bensiwn, yn seiliedig ar IAS19 bob blwyddyn gan ddefnyddio'r un data sylfaenol â'r prisiad cyllido wedi'i dynnu ymlaen i'r flwyddyn ariannol gyfredol, gan ystyried y newidiadau yn niferoedd yr aelodau a diweddaru rhagdybiaethau ar gyfer y flwyddyn gyfredol.

Er mwyn asesu gwerth y buddion yn seiliedig ar hyn, mae'r actiwari wedi diweddaru'r rhagdybiaethau actiwaraidd (gweler isod) o'r rhai a ddefnyddir er dibenion cyllido (gweler Nodyn 18) a hefyd mae wedi'u defnyddio i ddarparu'r adroddiadau IAS19 a FRS17 ar gyfer cyflogwyr unigol yn y gronfa. Yn ogystal, mae'r actiwari wedi prisio buddion salwch a marwolaeth yn unol ag IAS19.

Roedd gwerth cyfredol actiwaraidd y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo ar 31 Mawrth 2014 yn £1,747m (£1,667m ar 31 Mawrth 2013). Mae'r holl fuddion ymddeol yn arhosol. Nid yw cyfrifon y gronfa'n ystyried yr ymrwymiadau i dalu pensiynau a buddion eraill yn y dyfodol.

Mae'r ymrwymiadau uchod wedi'u cyfrifo'n seiliedig ar IAS19 ac felly maent yn wahanol i ganlyniadau'r prisiad cyllido bob tair blynedd a gynhaliwyd yn 2013 (gweler Nodyn 18) gan fod IAS 19 yn nodi cyfradd ddisgownt yn hytrach na chyfradd sy'n adlewyrchu cyfraddau'r farchnad.

Y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd

Defnyddiwyd y tybiaethau ariannol sydd yn cael eu mabwysiadau ar gyfer adroddiad IAS19 yr Awdurdod Gweinyddol fel y ganlyn:

Rhagdybiaeth	31 Mawrth 2013 %	31 Mawrth 2014 %
Chwyddiant / cyfradd cynnydd mewn pensiwn	2.8	2.8
Cyfradd cynnydd mewn cyflog*	5.1*	4.6**
Cyfradd ddisgownt	4.5	4.3

* Tybir cynnydd cyflog 1% y.f. hyd at 31 Mawrth 2015 yn dychwelyd i'r gyfradd tymor hir wedyn.
** Tybir cynnydd cyflog 1% y.f. hyd at 31 Mawrth 2016 yn dychwelyd i'r gyfradd tymor hir wedyn.

Defnyddiwyd yr un dybiaeth hirhoedledd fel ar gyfer asesu'r sefyllfa cyllido fel a dangosir yn Nodyn 18 uchod.

Mae'r rhagdybiaeth cymudiad yn caniatáu i bensiynwyr y dyfodol dewis cyfnewid pensiwn am arian parod di-dreth ychwanegol o hyd at 50% o gyfyngiadau Cyllid a Thollau EM am wasanaeth hyd at 31 Mawrth 2008 a 75% o gyfyngiadau Cyllid a Thollau EM am wasanaeth o 1 Ebrill 2008.

NODYN 20 – ASEDAU CYFREDOL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
753	Cyfraniadau sy'n ddyledus – gweithwyr	1,119
2,584	Cyfraniadau sy'n ddyledus – cyflogwyr	3,861
2,879	Amrywiol Ddyledwyr	1,775
6,216	**Cyfanswm Dyledwyr**	**6,755**
7,466	Arian	10,695
13,682	**Cyfanswm**	**17,450**

Dadansoddiad o ddyledwyr

2012/13 £'000		2013/14 £'000
1,918	Awdurdod Gweinyddol	2,116
1,394	Cyrff llywodraeth ganolog	955
1,347	Awdurdodau lleol eraill	2,564
3	Cyrff GIG	3
1,554	Endidau ac unigolion eraill	1,117
6,216	**Cyfanswm**	**6,755**

NODYN 21 – YMRWYMIADAU CYFREDOL

2012/13 £'000		2013/14 £'000
1,616	Amrywiol gredydwyr	1,904
2,267	Buddion sy'n daladwy	1,548
3,883	**Cyfanswm**	**3,452**

Dadansoddiad o gredydwyr

2012/13 £'000		2013/14 £'000
866	Awdurdod Gweinyddol	1,126
15	Cyrff llywodraeth ganolog	22
5	Awdurdodau lleol eraill	0
2,997	Endidau ac unigolion eraill	2,304
3,883	**Cyfanswm**	**3,452**

NODYN 22 – CYFRANIADAU GWIRFODDOL YCHWANEGOL (AVC)

Mae gwerth y cronfeydd ar y farchnad wedi'i nodi isod:

	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2013 £'000	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2014 £'000
Clerical Medical	2,734	2,792
Equitable Life	413	380
Standard Life	189	214
Cyfanswm	**3,336**	**3,386**

Talwyd cyfraniadau AVC yn uniongyrchol i'r tri rheolwr fel a ganlyn:

	2012 / 2013 £'000	2013 / 2014 £'000
Clerical Medical	372	331
Equitable Life	1	0
Standard Life	12	10
Cyfanswm	**385**	**341**

NODYN 23 – TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Cyngor Gwynedd
Cyngor Gwynedd sy'n gweinyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd. O ganlyniad, mae perthynas gref rhwng y Cyngor a'r gronfa bensiwn.

Cafodd y Cyngor gostau o £1,001,991 (£835,101 yn 2012/13) mewn perthynas â gweinyddu'r gronfa ac yn dilyn hynny, cafodd ad-daliad am y costau hyn gan y gronfa. Yn ogystal, y Cyngor yw un o gyflogwyr mwyaf aelodau'r gronfa bensiwn a chyfrannodd £17.65m tuag at y gronfa yn 2013/14 (£16.65m yn 2012/13). Ar ddiwedd y flwyddyn £2.116m oedd dyled y Cyngor i'r gronfa (gweler Nodyn 20) yn bennaf mewn perthynas â chyfraniadau ar gyfer Mawrth 2014 a £1.126m oedd dyled y gronfa i'r Cyngor (gweler Nodyn 21) yn bennaf mewn perthynas ag ad-daliadau gan y Cyngor.

Mae gan Gronfa Bensiwn Gwynedd dri chyfrif banc a ddelir fel rhan o Grwp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian parod dros ben a ddelir yn y Grwp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi bob dydd. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, yn seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa dros y flwyddyn. Yn ystod 2013/14, roedd y gronfa yn derbyn llog o £77,251 (£86,481 yn 2012/13) gan Gyngor Gwynedd.

Llywodraethu
Roedd 1 aelod o'r pwyllgor pensiynau yn derbyn buddion pensiwn o Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2013/14 (yr aelod pwyllgor T.O. Edwards). Yn ogystal, mae'r aelodau pwyllgor T.O. Edwards, P. Jenkins, D. Meurig a W.T. Owen yn aelodau gweithredol o'r gronfa bensiwn.

Mae dau uwch reolwr Cyngor Gwynedd sydd mewn swyddi allweddol yng nghyswllt rheolaeth ariannol Gronfa Bensiwn Gwynedd yn aelodau gweithredol o'r Gronfa Bensiwn (D.O. Williams ac D.L. Edwards).

Mae tri aelod o'r pwyllgor pensiynau a dau brif swyddog Cyngor Gwynedd wedi datgan diddordeb mewn cyrff sy'n ymdrin â'r Gronfa. Ym mhob achos, roedd y cyrff yn gyflogwyr sy'n rhan o'r Gronfa.

NODYN 24 – YMRWYMIADAU DAN GONTRACTAU BUDDSODDI

Roedd yr ymrwymiadau (buddsoddiadau) cyfalaf sy'n aros ar 31 Mawrth fel a ganlyn:

	Cyfanswm ymrwymiadau	Ymrwymiad ar 31 Mawrth 2013	Ymrwymiad ar 31 Mawrth 2014
	€'000	**€'000**	**€'000**
P.G. Direct 2006	20,000	1,384	1,384
P.G. Global Value 2006	50,000	4,592	4,091
P.G. Secondary 2008	15,000	1,960	1,960
P.G. Global Value 2011	15,000	10,657	7,883
P.G. Global Infrastructure 2012	40,000	36,213	34,039
P.G. Direct 2012	12,000	0	8,280
P.G. Global Value 2014	12,000	0	10,178
Cyfanswm Ewro	**164,000**	**54,806**	**67,815**
	$'000	**$'000**	**$'000**
P.G. Emerging Markets 2011	**7,000**	**5,268**	**3,843**

Mae 'PG' uchod yn cyfeirio at y Grwp Partners, mae'r rheolwr buddsoddi yn buddsoddi mewn meysydd 'amgen' (ecwiti preifat ac isadeiladwiath) ar ran y gronfa.

Mae'r ymrwymiadau hyn yn ymwneud â thaliadau galw sy'n aros ar gronfeydd partneriaethau cyfyngedig heb eu dyfynnu a ddelir yn rhan ecwiti preifat y portffolio. Mae'r symiau a 'elwir' gan y cronfeydd hyn yn afreolaidd o ran eu maint a'u hamseriad nifer o flynyddoedd o ddyddiad yr ymrwymiad gwreiddiol.

NODYN 25 - ASEDAU WRTH GEFN

Mae tri o gyflogwyr sy'n gyrff a ganiateir yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd yn dal bondiau yswiriant i'w diogelu yn erbyn y posibilrwydd o fethu â bodloni eu goblygiadau pensiwn. Llunnir y bondiau hyn o blaid y gronfa bensiwn ac ni wneir taliad ohonynt oni bai bod y cyflogwr yn diffygdalu.

NODYN 26 - COLLEDION YN SGIL AMHARIADAU

a) Amhariadau am ddyledion drwg ac amheus

Fel y esbonnir yn Nodyn 5 nid oes unrhyw amhariad wedi ei gwneud ar gyfer dyledion drwg ac amheus.

b) Amhariad yr adneuon ym Manc Gwlad yr Iâ

Roedd y Cyngor wedi adneuo £4m gyda Heritable Bank, banc wedi'i gofrestru yn y DU dan Gyfraith yr Alban yn ystod 2008/09. Roedd £565,200 o'r buddsoddiad hwnnw'n perthyn i'r gronfa bensiwn.

Rhoddwyd y cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr ar 7 Hydref 2008. Amlinellwyd yn yr adroddiad cynnydd credydwyr a gyhoeddwyd gan y gweinyddwyr Ernst and Young, dyddiedig 17 Ebrill 2009, y byddai credydwyr yn adennill 80c yn y £ erbyn diwedd 2013. Dyma oedd y sail ar gyfer cau cyfrifon 2008/09. Derbyniodd y Cyngor dychweliad o 77.25% sef £3,105,729 gan y gweinyddwyr hyd 31 Mawrth 2013. Yn ystod 2013/14 dosbarthwyd 16.74% pellach gan y gweinyddwyr a oedd yn dod a chyfanswm y dychweliad i 93.99%.

Mae cyfran berthnasol o'r lleihad yn yr amhariad (£34,022) a'r cynnydd y llog tybiannol (£2,305) wedi'i ddynodi i'r Gronfa Bensiwn.

NODYN 27 – CYHOEDDIADAU'R GRONFA BENSIWN

Cynhyrchir adroddiad manwl ychwanegol ynghylch y Gronfa Bensiwn. Mae'r ddogfen hon yn cynnwys cyfrifon y Gronfa yn ogystal â gwybodaeth bellach ynglŷn â gweithgareddau gweinyddu a buddsoddi. Mae'n cynnwys y dogfennau canlynol:

Datganiad Egwyddorion Buddsoddi

Datganiad Strategaeth Gyllido
Datganiad Polisi Llywodraethu a'r Datganiad Cydymffurfiad a'r Drefn Llywodraethu
Datganiad Polisi Cyfathrebu

Gellir cael copïau ar safle we'r Gronfa Bensiwn www.cronfabensiwngwynedd.org.uk ar dudalen buddsoddiad neu drwy gysylltu â Mrs Caroline Roberts ar 01286 679128.

Adroddiad yr archwilydd annibynnol i Aelodau Cyngor Gwynedd

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig:

- Cyngor Gwynedd; a
- Cronfa Bensiwn Gwynedd

am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cyngor Gwynedd yn cynnwys y Datganiad Symud Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen a Datganiad Llif Arian.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cynnwys Cyfrif y Gronfa a'r Datganiad Asedau Net.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013-14 yn seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Priod gyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol a'r archwilydd annibynnol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon a datganiadau cyfrifyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd, sy'n rhoi darlun cywir a theg.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hynny yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau cyfrifyddu

Cynhelir archwiliad er mwyn cael digon o dystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau cyfrifyddu na'r nodiadau cysylltiedig, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: pa un a yw'r polisïau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Cyngor Gwynedd a chronfa bensiwn Gwynedd a pha un a ydynt wedi'u cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb amcangyfrifon cyfrifyddu arwyddocaol a wnaed gan y swyddog ariannol cyfrifol a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Yn ogystal, darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn y Rhagair Eglurhaol er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel pe bai'n berthnasol anghywir ar sail y wybodaeth a ddaeth i law wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Gwynedd

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2014 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013-14.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd

Yn fy marn i, mae cyfrifon y gronfa bensiwn a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi darlun cywir a theg o drafodion ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 ac o swm a natur asedau a rhwymedigaethau'r gronfa ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013-14.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r wybodaeth a gynhwysir yn y Rhagair Eglurhaol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i gyflwyno adroddiad arno o ran y Datganiad Llywodraethu y cyflwynaf adroddiad i chi yn ei gylch os na fydd, yn fy marn i, yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â 'Delivering Good Governance in Local Government: Framework' a gyhoeddwyd gan CIPFA/SOLACE ym mis Mehefin 2007, neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu'n anghyson â gwybodaeth arall yr wyf yn ymwybodol ohoni o'm harchwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'r Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Anthony Barrett

Archwilydd Penodedig

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

30 Medi 2014

CYFRIF INCWM A GWARIANT 2013/14			**ATODIAD A**
DADANSODDIAD GWARIANT AR WASANAETHAU			
	Cyfanswm Gwariant	**Cyfanswm Incwm**	**Gwariant Net**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Diwylliant a Gwasanaethau Cysylltiedig			
Rhaniad Gwasanaeth			
Diwylliant a Threftadaeth	1,956	(536)	1,420
Hamdden a Chwaraeon	10,531	(5,207)	5,324
Meysydd Agored	1,855	(755)	1,100
Twristiaeth	1,228	(550)	678
Llyfrgelloedd	2,028	(155)	1,873
	17,598	(7,203)	10,395
Gwasanaethau Amgylcheddol a Rheoleiddio			
Rhaniad Gwasanaeth			
Mynwentydd, amlosgfeydd a marwdai	1,095	(777)	318
Amddiffyn yr Arfordir	844	(121)	723
Diogelwch Cymunedol (Lleihau Troseddau)	471	(379)	92
Diogelwch Cymunedol (CCTV)	359	(65)	294
Diogelwch Cymunedol (Gwasanaethau Diogelwch)	330	(177)	153
Gwarchod rhag llifogydd a thraenio tiroedd	490	(242)	248
Gwasanaethau Amaethyddol a Physgodfeydd	129	(220)	(91)
Gwasanaethau Rheoleiddio	5,045	(915)	4,130
Glanhau Strydoedd (nad yw'n daladwy gan Briffyrdd)	2,643	(141)	2,502
Casglu gwastraff	1,925	(136)	1,789
Gwaredu gwastraff	5,419	(1,098)	4,321
Gwastraff Masnachol	2,052	(1,880)	172
Ailgylchu	7,826	(4,350)	3,476
Isafu Gwastraff	83	0	83
Costau Newid Hinsawdd	0	0	0
	28,711	(10,501)	18,210
Gwasanaethau Cynllunio			
Rhaniad Gwasanaeth			
Rheolaeth Adeiladu	834	(463)	371
Rheolaeth Datblygu	1,192	(670)	522
Polisi Cynllunio	759	(585)	174
Mentrau amgylcheddol	1,149	(474)	675
Ymchwil economaidd	9	0	9
Cefnogaeth Busnes	1,134	(581)	553
Datblygu'r Economi	10,157	(8,530)	1,627
Datblygiadau Cymunedol	1,011	(357)	654
	16,245	(11,660)	4,585
Gwasanaethau Plant ac Addysg - Addysg			
Rhaniad Gwasanaeth			
Blynyddoedd Cynnar	2,846	(1,993)	853
Ysgolion Cynradd	61,153	(9,463)	51,690
Ysgolion Uwchradd	55,247	(9,945)	45,302
Ysgolion Arbennig	4,450	(381)	4,069
Gwasanaethau i Bobl Ifanc a Dysgwyr Cymunedol Eraill	1,620	(250)	1,370
Swyddogaethau Strategol Eraill	107	(1)	106
	125,423	(22,033)	103,390
Gwasanaethau Plant ac Addysg - Gofal Cymdeithasol Plant			
Rhaniad Gwasanaeth			
Strategaeth Gwasanaeth	81	0	81
Comisiynu a Gwaith Cymdeithasol	4,872	(181)	4,691
Plant mewn Gofal	8,285	(275)	8,010
Gwasanaethau Cefnogaeth i Deuluoedd	1,380	(85)	1,295
Cyfiawnder Ieuenctid	889	(533)	356
Diogelwch plant a phobl ifanc	126	(54)	72
Ymofynwyr Noddfa	68	(26)	42
Gwasanaethau eraill i blant a theuluoedd	2,349	(1,258)	1,091
	18,050	(2,412)	15,638

CYFRIF INCWM A GWARIANT 2013/14			ATODIAD A
DADANSODDIAD GWARIANT AR WASANAETHAU			
	Cyfanswm Gwariant £'000	Cyfanswm Incwm £'000	Gwariant Net £'000
Priffyrdd, Ffyrdd a Thrafnidiaeth			
Rhaniad Gwasanaeth			
Cynllunio, polisi a strategaeth trafnidiaeth	1,236	(456)	780
Cynnal a Chadw Strwythurol	7,910	(2,019)	5,891
Treuliau Cyfalaf sy'n perthyn i Brosiectau Adeiladu	4,070	(1,358)	2,712
Amgylchedd, Diogelwch a Chynnal a Chadw Rheolaidd	4,359	(789)	3,570
Goleuo Strydoedd (gan gynnwys costau ynni)	2,345	(323)	2,022
Gwasanaeth Gaeaf	882	(357)	525
Rheolaeth Traffig a Diogelwch Ffyrdd	922	(87)	835
Gwasanaethau Parcio	1,331	(2,096)	(765)
Trafnidiaeth Cyhoeddus	5,758	(3,495)	2,263
Meysydd Awyr, Porthladdoedd a Chyfleusterau Toll	4	0	4
	28,817	(10,980)	17,837
Gwasanaethau Tai (Cronfa'r Cyngor)			
Rhaniad Gwasanaeth			
Strategaeth Tai	177	0	177
Galluogi (Enabling)	286	(162)	124
Adnewyddu Tai'r Sector Breifat	3,999	(1,099)	2,900
Di gartrefedd	1,422	(516)	906
Gweinyddu Budd-daliadau Tai	30,940	(30,391)	549
Eiddo arall y Cyngor	60	(30)	30
Cefnogi Pobl	6,164	(5,925)	239
Gwasanaethau Lles Eraill	15	0	15
	43,063	(38,123)	4,940
Gofal Cymdeithasol Oedolion			
Rhaniad Gwasanaeth			
Strategaeth Gwasanaeth	302	0	302
Pobl Hyn (65 oed a throsodd) yn cynnwys rhai â salwch meddwl	36,656	(11,076)	25,580
Oedolion o dan 65 oed gydag anabledd corfforol neu amhariad	3,895	(318)	3,577
Oedolion o dan 65 oed gydag anableddau dysgu	15,490	(2,291)	13,199
Oedolion o dan 65 oed gydag anghenion iechyd meddwl	3,594	(308)	3,286
Gwasanaethau eraill i oedolion	1,713	(1,406)	307
	61,650	(15,399)	46,251
Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd			
Rhaniad Gwasanaeth			
Casglu Trethi Lleol	10,625	(1,677)	8,948
Cofrestru Genedigaethau, Marwolaethau a Phriodasau	410	(209)	201
Etholiadau	205	(20)	185
Cynllunio Argyfwng	213	(37)	176
Pridiannau Tir	167	(193)	(26)
Gwasanaethau'r Crwner	476	(175)	301
	12,096	(2,311)	9,785
Costau Corfforaethol a Democrataidd Craidd			
Rhaniad Gwasanaeth			
Rheolaeth a Chynrychiolaeth Democrataidd	3,069	(40)	3,029
Rheolaeth Gorfforaethol	5,364	(3,825)	1,539
	8,433	(3,865)	4,568
Costau Heb eu Dosrannu			
Rhaniad Gwasanaeth			
Costau Heb eu Dosrannu	308	0	308
	308	0	308
COST GWASANAETHAU	**360,394**	**(124,487)**	**235,907**

Y GRONFA DEGWM

2012/2013		2013/2014	
£'000		£'000	£'000
512	**Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill**		519
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn :-		
17	Llog ar fuddsoddiadau		15
	Cynnydd yn buddsoddiadau a werthwyd		333
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn :-		
(1)	Colled ar fuddsoddiadau a werthwyd	(14)	
(12)	Grantiau a chostau	(19)	
3	Addasiad	0	
			(33)
519	**Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth**		834
	A gynrychiolir gan yr Asedau canlynol :-		
26	Tir ac Adeiladau		26
416	Buddsoddiadau ar Werth y Farchnad		0
23	Dyledwyr		23
720	Arian mewn llaw		1,858
1,185			1,907
(646)	**Llai -** Elfen yn ddyledus i Gynghorau Môn a Chonwy		(1,054)
539			853
(41)	**Llai -** Credydwyr		(38)
21	**Ychwaneger -** Elfen yn ddyledus gan Gynghorau Môn a Chonwy		19
519	**Cyfanswm**		834

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Dywed Cynllun gweinyddu'r Gronfa y ceir defnyddio'r incwm at bwrpasau elusennol - addysgol, cymdeithasol neu adloniadol, yn unol â disgresiwn y Cyngor.

2. Mae'r Ddeddf Elusennol 1993 yn gofyn am archwiliad annibynnol o ddatganiad o gyfrifon y Gronfa Degwm yn flynyddol.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH FMG MORGAN

2012/2013 £'000		2013/2014 £'000
141	**Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill**	146
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
7	Llog enillwyd gan yr asedau	8
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	
(2)	Grantiau	(2)
146	**Cyfanswm y Gronfa 31 Mawrth**	152
	Asedau	
25	Buddsoddiadau	144
121	Arian mewn llaw	8
146		152

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Sefydlwyd y gronfa hon gyda gweddill ystâd y diweddar Mrs Florence Merthyr Guest Morgan. Roedd incwm y Gronfa i'w ddefnyddio er budd trigolion rhannau o Lŷn at bwrpasau penodedig.

2. Yn ystod y flwyddyn buddsoddwyd £120,000 o'r Arian Mewn Llaw mewn cyfranddaliadau i gynhyrchu gwell cyfradd adennill.

3. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2014 oedd £311,766.98 (£178,537.14 ar 31 Mawrth 2013).

4. Mae'r Gronfa FMG Morgan tu allan i ofynion y Ddeddf Elusennol 1993. Oherwydd hyn nid oes angen archwiliad annibynnol o'r Gronfa Ymddiriedolaeth hon.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Mae'r datganiad hwn yn cwrdd â'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol yn unol â Rheoliad 4 o'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

Rhan 1: CWMPAS CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei diogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae'n ddyletswydd o dan y Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i Gyngor Gwynedd sefydlu trefniadau sy'n sicrhau gwelliant parhaus yn y ffordd y mae'n gweithredu ei swyddogaethau, gan ystyried cyfuniad o agweddau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau eang yma, mae Cyngor Gwynedd hefyd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, cynorthwyo gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, ac sydd yn cynnwys trefniadau i reoli risg a rheoli ariannol digonol ac effeithiol.

Mae Cyngor Gwynedd wedi cymeradwyo a mabwysiadu côd Llywodraethu Corfforaethol, sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government.* Mae copi o'r côd i'w gael ar ein gwefan, neu gellir derbyn copi trwy ysgrifennu at Cyngor Gwynedd, Swyddfa'r Sir, Stryd y Jêl, Caernarfon, Gwynedd LL55 1SH. Mae'r datganiad yma yn esbonio sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r côd ac mae hefyd yn cwrdd â gofynion rheoliad 4(2) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reoli mewnol.

Rhan 2: PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a phrosesau, diwylliant a gwerthoedd hynny sydd yn cyfeirio a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu gydag ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac i ystyried os yw'r amcanion wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith llywodraethu ac wedi ei ddylunio i alluogi'r Cyngor i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'n gyfan gwbl y risg o fethiant i gyflawni polisïau ac amcanion; gall felly ond ddarparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses parhaus sy'n adnabod a blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd o risgiau'n cael eu gwireddu ac i isafu'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.

Mae'r fframwaith llywodraethu a ddisgrifir uchod wedi bod yn ei le yng Nghyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn sy'n diweddu 31 Mawrth 2014 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

Rhan 3: Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

3.1 Sefydlwyd **Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu** yn ystod 2012/13, er mwyn cadw golwg parhaus, mwy disgybledig ar faterion llywodraethu, codi ymwybyddiaeth ehangach ohonynt, a hybu perchnogaeth ehangach o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae'r Grŵp yn cynnwys Cyfarwyddwr Corfforaethol, y Swyddog Monitro, Uwch Reolwr y Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol, yr Uwch Reolwr Gwasanaeth Cyflawni a Chefnogi Newid a'r Uwch Reolwr Archwilio a Risg.

3.2 Yn ystod 2013/14, mae'r Grŵp wedi adnabod y 31 o elfennau yn ffurfio fframwaith Llywodraethu Cyngor Gwynedd, a rhoddir ystyriaeth arbennig i'r effaith y disgwylir i bob un o'r rhain eu cael wrth ychwanegu gwerth cyhoeddus ar gyfer pobl Gwynedd. Cyn asesu effeithiolrwydd yr elfennau hyn, nodwyd sgôr Effaith ("Impact") i bob un o'r elfennau, i adlewyrchu pa mor gymharol fawr yw effaith pob un ohonynt (ym marn y Grŵp) wrth ychwanegu gwerth cyhoeddus. Mae'r sgoriau hyn yn amrywio o 1 (effaith fechan iawn) i 10 (effaith uchel iawn). Mae'r sgoriau hyn wedi eu hasesu, eu herio a'u cadarnhau gan y Pwyllgor Archwilio, y Tîm Rheoli Corfforaethol, y Cabinet a Grŵp Rheoli'r Cyngor.

3.3 Nid oes yr un o'r elfennau wedi sgorio llai na 5 – pe byddent, byddai'n amheus os oeddent yn haeddu lle amlwg o fewn y fframwaith lywodraethu o gwbl.

3.4 Mae'r Cyngor o'r farn mai'r elfennau sy'n cael yr ardrawiad fwyaf wrth ei alluogi i gyflawni yw:

Sgôr 10:

Gwerthoedd y Cyngor	Ein gwerthoedd sydd yn diffinio diwylliant y Cyngor, ar gyfer aelodau a staff. Mae'r gwerthoedd wedi eu sefydlu ers peth amser bellach. O gael y diwylliant yn iawn, mae modd i hynny oruchafu popeth arall sy'n effeithio ar ein gallu i gyflawni.

Sgôr 9:

Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig	Mae parodrwydd cyrff sector gyhoeddus, gan gynnwys Cyngor Gwynedd, cynghorau unedol eraill cyfagos, yr Heddlu, y Bwrdd Iechyd ac eraill i gydweithredu er mwyn darparu gwasanaethau cyhoeddus ar y cyd am gael effaith sylweddol, weladwy i Bobl Gwynedd.
Cynllun Strategol y Cyngor	Dyma'r datganiad lefel uchel sy'n amlinellu'r hyn y mae'r Cyngor am anelu i'w gyflawni yn ystod oes y Cyngor presennol.
Ymgysylltu	Mae ymgysylltu'n glir gyda Pobl Gwynedd, er mwyn sefydlu cyfathrebu clir a chael gwir ddealltwriaeth o'u hanghenion, yn un o elfennau pwysicaf o'r trefniadau llywodraethu.
Rhaglen Arweinyddiaeth	Mae Arweinyddiaeth yn gosod y safon y mae pob aelod a gweithiwr yn y Cyngor yn ei ddilyn. Mae ei impact, felly, yn enfawr – gall Arweinyddiaeth dda oresgyn popeth arall, tra gallai Arweinyddiaeth wael ddistrywio'r hyn y mae'r Cyngor yn ceisio ei gyflawni. Hwn sy'n gwreiddio diwylliant y Cyngor.
Llywodraethu Gwybodaeth	Mae bod â'r wybodaeth gywir yn hanfodol os yw'r Cyngor am ddarparu'r gwasanaethau cywir i'r bobl gywir yn y ffordd gywir. Mae angen i'r wybodaeth sy'n cael ei gasglu a'i gadw fod yn gyfredol a pherthnasol, nid yn unig er mwyn cydymffurfio â Deddf Diogelu Data ond hefyd er mwyn sicrhau fod y gwasanaethau yr ydym yn eu darparu yn rhai sy'n gwneud y pethau iawn. Llywodraethu Gwybodaeth dda yw sylfaen penderfyniadau da.
Strategaeth ariannol	Y Strategaeth Ariannol sy'n gosod cyd-destun allweddol ar gyfer popeth y mae'r Cyngor am ei wneud. Mae'r rhagolygon ariannol ar gyfer y Cyngor yn awgrymu y bydd rhaid darganfod arbedion sylweddol yn y blynyddoedd nesaf. Y Strategaeth Ariannol sydd yn gosod allan sut y byddwn yn gwireddu hyn, ac felly mae'n ddatganiad hollbwysig, sydd yn amlinellu sut y bydd y Cyngor yn delio â'r sefyllfa.

Sgôr 8:

Trefniadau rheoli risg	Mae ein trefniadau rheoli risg yn rhan annatod o drefniadau rheoli'r Awdurdod. Mae trefniadau rheoli risg cadarn, cywir a chymesur yn cefnogi arloesi, nid ei lesteirio.

Gwerthuso, Hyfforddi a Datblygu Staff	Er mwyn sicrhau fod y Cyngor mewn sefyllfa i ddarparu gwasanaethau sydd yn rhoi Pobl Gwynedd yn y canol bob amser, rhaid hyfforddi staff yn barhaus, gwerthuso eu perfformiad, a meithrin a datblygu ei dalent. Mae trefniadau hyfforddi staff yn ffordd bwysig o hybu a lledaenu meddylfryd Ffordd Gwynedd ar draws y Cyngor, ac wrth gwrs mae'n hollbwysig fod gan y Cyngor swyddogion sydd â'r sgiliau i gyflawni eu swyddi.
Y Côd Llywodraethu Lleol	Mae'r Côd Llywodraethu Lleol yn gonglfaen trefniadau llywodraethu'r Cyngor. Mae'n cwmpasu nifer fawr o'r elfennau sydd angen bod yn eu lle er mwyn i'r Cyngor allu gwireddu ar ran Pobl Gwynedd.
Y Cyfansoddiad	Fel y canllaw swyddogol o'r ffordd y mae'r Cyngor yn gweithredu, mae'n anorfod fod y Cyfansoddiad, o ddiffiniad, yn cael impact arwyddocaol ar y ffordd y mae'r Cyngor yn cyflawni ar ran Pobl Gwynedd.
Y gyfundrefn 'Cyflawni'	Dyma gyfundrefn cynllunio busnes a monitro perfformiad y Cyngor. Oherwydd hyn, mae effaith y gyfundrefn ar allu'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau ar ran Pobl Gwynedd yn allweddol.
Y drefn Craffu	Y drefn craffu yw'r broses sydd yn ei le i sicrhau fod Cabinet y Cyngor yn gweithredu ei bolisïau yn unol â'r addewidion ac er lles Pobl Gwynedd. Mae felly'n rhan bwysig iawn o'r fframwaith lywodraethu.

Yn ogystal, derbyniodd yr elfennau canlynol sgôr is o ran eu heffaith ar werth cyhoeddus:

Elfen	**Sgôr Impact (allan o 10)**
Protocol Cyswllt Aelod/Swyddog Côd Ymddygiad Aelodau Côd Ymddygiad Swyddogion Y Pwyllgor Archwilio Polisi Gwrth-Dwyll a Gwrthlygredd Llythyr Blynyddol Yr Archwiliwr Allanol Archwilio Mewnol Y Strategaeth Gaffael Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd Cydraddoldeb	**7**
Y Pwyllgor Safonau Taflenni Penderfyniad Protocolau Swyddogion Statudol Cydberthynas Aelodau Côd Ymarfer "Canu'r Gloch" Hyfforddi a Datblygu Aelodau Y Drefn Gwynion	**6**
Datganiad o'r cyfrifon	**5**

Rhan 4: EFFEITHIOLRWYDD Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am gynnal, o leiaf yn flynyddol, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd wedi ei lywio gan waith y rheolwyr gweithredol o fewn yr awdurdod sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, adroddiad blynyddol y pennaeth archwilio mewnol, yn ogystal â sylwadau a wnaed gan yr archwilwyr allanol ac asiantaethau adolygu eraill ac arolygiaethau.

Mae'r Grŵp wedi cyfarfod yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn i asesu trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn barhaus, gan roi sylw i faterion sydd yn dod i'w sylw sy'n effeithio ar ei ganfyddiad o'r fframwaith lywodraethu. Wrth wneud hyn, mae wedi asesu effeithiolrwydd pob un o 31 elfen y fframwaith lywodraethu. Mae canlyniad yr asesiad yma wedi ei herio'r rheolaidd gan y Tîm Rheoli Corfforaethol.

Ers 2013/14, mae'r Pwyllgor Archwilio derbyn adroddiad ar waith y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu ym mhob cyfarfod, a chynhaliwyd gweithdy gan aelodau'r Pwyllgor yn Ionawr 2014 er mwyn roi mewnbwn hwythau i'r hunanasesiad o drefniadau llywodraethu.

Mae'r canlynol hefyd wedi cyfrannu wrth gynnal yr asesiad o effeithiolrwydd y fframwaith lywodraethu yn ystod y flwyddyn:

- Asesiadau gan aelodau a prif swyddogion wrth ddatblygu cyfundrefn "Ffordd Gwynedd", sef yr un weledigaeth gyffredin a chlir i bawb yn y Cyngor ynglŷn â'r diwylliant corfforaethol sydd ei angen os am sicrhau fod pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

- Gwaith Archwilio Mewnol, wedi ei grynhoi yn Adroddiad Blynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio ym Mai 2014. Roedd yr adroddiad yn cynnwys y sicrwydd cyffredinol canlynol: ***"Ar sail gwaith Archwilio Mewnol a gwblhawyd yn ystod 2013/14, yn fy marn i mae gan Cyngor Gwynedd fframwaith cadarn o reolaeth fewnol. Mae hyn yn cynorthwyo i roi hyder yn y trefniadau i sicrhau cyflawniad effeithiol ac effeithlon o amcanion y Cyngor, gan fod y camau a gymerwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol i sefydlu a chryfhau rheolaethau mewnol ac i sicrhau fod argymhellion i gywiro gwendidau a adnabuwyd gan Archwilio Mewnol wedi bod yn foddhaol."***

- Ystyriaeth o ganlyniadau gwaith archwilwyr a rheoleiddwyr allanol, gan gynnwys Swyddfa Archwilio Cymru, Estyn a'r Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC).

Mae canlyniad yr asesiad o effeithiolrwydd elfennau'r fframwaith lywodraethu a ddisgrifir uchod, gan gynnwys sgôr cymharol allan o 10. Mae'r sgoriau hyn yn amrywio o 1 (aneffeithiol iawn) i 10 (hynod effeithiol), ac wedi eu harddangos yn y tabl sy'n dilyn.

Elfen	**Asesiad o'i Effeithiolrwydd wrth ein helpu i gyflawni**	**Sgôr Effeithiol-rwydd (allan o 10)**
Gwerthoedd y Cyngor	Datblygwyd Gwerthodd y Cyngor trwy waith gyda'r Colegau Rheolwyr, ac mae gwerthoedd y Cyngor wedi eu nodi ar gerbydau, llythyrau ac arwyddion yn swyddfeydd. Fodd bynnag, prin yw'r dystiolaeth fod ein staff ac aelodau yn byw y gwerthoedd hyn ac mae tystiolaeth – o adolygiadau system – yn dangos nad yw'r Gwerthoedd wedi treiddio go iawn, i olygu gwell gwasanaeth i bobl Gwynedd. Mae trafodaethau gyda staff fel rhan o ddatblygiad Ffordd Gwynedd wedi amlygu fod yna ffactorau eraill yn goruchafu'r gwerthoedd, ac mae'r arbrofion systems hefyd yn awgrymu fod yna bethau heblaw'r gwerthoedd yn torri ar draws gallu staff i wireddu'r gwerthoedd.	**3**

Elfen	Asesiad o'i Effeithiolrwydd wrth ein helpu i gyflawni	Sgôr Effeithiol-rwydd (allan o 10)
Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig	Mae gwaith yn mynd yn ei flaen i ddatblygu Cynllun Integredig Sengl, ond nid yw wedi cael ei fabwysiadu. Er hyn, mae Uned Partneriaethau wedi ei sefydlu gyda Cyngor Sir Ynys Môn, ond bychan yw'r effaith y mae wedi ei gael hyd yn hyn. Mae'r Cyngor ymysg y cyrff sydd wedi arwyddo Datganiad o Fwriad sydd wedi ei gytuno gyda'r Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr ar gyfer gwasanaeth integredig. Er hynny, mae cryn waith eto i'w wneud gyda'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol. Cynhaliwyd gweithdy ar 4 Mehefin 2014 er mwyn dechrau ar y gwaith o hunan asesu'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol.	**3**
Y gyfundrefn 'Cyflawni'	Dengys hunan asesiad o'r gyfundrefn Cyflawni fod yna ddiffygion o hyd yn ein trefniadau gan gynnwys diffyg perchnogaeth go iawn gan unedau o fewn y Cyngor o'r wybodaeth perfformiad, a'i ddefnydd ar gyfer gwella. Dengys arbrofion systems a'r hunan asesiad a wnaed ar gyfer Ffordd Gwynedd fod angen bod yn gliriach ynglŷn â beth sydd yn fesur perfformiad a beth sydd yn wybodaeth rheoli - nid yw bob tro yn glir gan bawb. Mae Adroddiad Gwella'r Cyngor yn nodi fod trefniadau i fonitro perfformiad gwasanaethau wedi gwella ond fod angen atgyfnerthu rhai agweddau ar fframwaith rheoli perfformiad y Cyngor. Mae adolygiad ar y gweill er mwyn cysoni'r drefn gyda Ffordd Gwynedd.	**3**
Gwerthuso, Hyfforddi a Datblygu Staff	Mae trafferthion llenwi rhai swyddi uwch o fewn y Cyngor yn awgrymu fod angen gwella ein gallu i greu dilyniant ar gyfer uwch swyddi, o leiaf. Mae hyn wedi ei adnabod fel sail i ddatblygu talent fewnol. Mae dogfennaeth y drefn werthuso yn ei le, a mesurydd perfformiad o faint o staff sydd yn cael eu gwerthuso, ond mae lle i wella'r trefniadau mewn rhai adrannau. I'r perwyl hwn, mae arbrofion wedi eu cynnal mewn rhai adrannau i edrych ar ffyrdd gwahanol er mwyn gwella'r drefn, ac mae hunan asesiad Ffordd Gwynedd wedi dod i'r casgliad fod angen ail ddiffinio'r drefn werthuso i gefnogi diwylliant Ffordd Gwynedd.	**4**
Cydberthynas aelodau	Mae yna rywfaint o dystiolaeth o densiwn yn bodoli yn y gorffennol rhwng aelodau wrth i'r trefniadau cabinet newydd gael eu gweithredu o fewn y Cyngor a'r newid rolau oedd yn gysylltiedig â hynny, ac nid oes unrhyw dystiolaeth i awgrymu fod y tensiynau hynny wedi diflannu. Mae tensiynau yn anorfod pa fydd unrhyw newidiadau arwyddocaol, ac i'w disgwyl.	**4**
Y Drefn Gwynion	Gwendid pennaf y drefn gwynion gyfredol yw nad oes trefniadau yn eu lle er mwyn caniatáu i'r Cyngor ddysgu gwersi o ymchwiliadau i gwynion. Heb wneud hyn, mae perygl y bydd y Cyngor yn ailadrodd camgymeriadau.	**4**
Ymgysylltu	Nododd hunan asesiad a gyflawnwyd ar gyfer Ffordd Gwynedd dystiolaeth oedd yn amlygu nad oedd trefniadau ymgysylltu'r Cyngor cystal ag y dylent fod ar gyfer yr hinsawdd newydd sydd o'n blaenau. Amlygwyd y dystiolaeth yma yn y Strategaeth Ymgysylltu a fabwysiadwyd gan y Cabinet ar 28 Ionawr 2014. Mae gwaith wedi dechrau ar weithredu ar y strategaeth – mae gweithgor rhwng aelodau a swyddogion wedi ei sefydlu – ac nid yw'r sefyllfa am newid dros nos gan mai sôn am newid diwylliant yr ydym. Ar hyn o bryd felly mae'r sgôr yn parhau i adlewyrchu'r sefyllfa wreiddiol.	**4**

Elfen	Asesiad o'i Effeithiolrwydd wrth ein helpu i gyflawni	Sgôr Effeithiol-rwydd (allan o 10)
Trefniadau rheoli risg	Mae trefniadau bellach yn eu lle er mwyn i bob adran gynnal cofrestr risg adrannol, ac mae cofrestrau trawsadrannol hefyd yn eu lle, gyda phrotocolau i'w cefnogi. Er hyn, mae treiddiad rheolaeth risg ymysg unedau busnes unigol yn anghyson, a'r canfyddiad cyffredinol yw bod rheoli risg yn rhwystr i wireddu amcanion, yn hytrach na chymorth. Hefyd, heblaw am risgiau Iechyd a Diogelwch, mae arbrofion systems yn dangos nad yw'r holl weithlu yn ymwybodol o'r risgiau all lesteirio cyflawni i bobl Gwynedd ac yn eu perchnogi – mae rheoli risg yn dueddol o gael ei weld fel bod yn fater i Reolwyr. Risgiau arwyddocaol sydd wedi derbyn sylw yn ystod y flwyddyn yw'r rhai o gwmpas Trefniadau Diogelu Plant ac Oedolion - daeth adroddiad gan Estyn a Swyddfa Archwilio Cymru a gyhoeddwyd yn 2013 i'r casgliad nad oedd trefniadau diogelu plant a phobl ifanc y Cyngor yn bodloni'r gofynion statudol. Fodd bynnag, mae camau sylweddol wedi eu gwneud ers hynny. Mae Panel Strategol yn cwrdd yn chwarterol, a'r Panel Gweithredol yn fisol. Mae camau mawr wedi eu cymryd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i ddatblygu Polisi Diogelu Corfforaethol, yn ogystal â rhai adrannol. Caiff y rhain eu hadolygu'n rheolaidd, ac mae pob adran wedi enwebu rheolwr dynodedig er mwyn cynnal ymwybyddiaeth o'r gofynion ar draws y Cyngor. Er hyn, parhau i ddatblygu mae'r trefniadau, ac mae angen i sicrhau fod ymwybyddiaeth yn treiddio i ddiwylliant a threfniadau gwaith pawb ar draws y Cyngor. Mae arolwg diweddar gan Estyn a Swyddfa Archwilio Cymru wedi awgrymu fod cynnydd da wedi ei wneud o fewn y maes diogelu a bod trefniadau ar waith i barhau gyda gwreiddio'r maes pwysig hwn drwy'r corff.	**5**
Y Pwyllgor Safonau	Mae'r Pwyllgor Safonau yn ei le ac yn gweithredu gyda Cylch Gorchwyl cytunedig. Mae cofnodion y Pwyllgor yn dangos ei fod yn edrych ar achosion penodol wrth ymgymryd â'i waith. Mae'r Pwyllgor ei hun hefyd wedi cynnal hunan asesiad.	**5**
Y Drefn Craffu	Petai craffu yn gweithio fel y dymunwn, gallai gael effaith sylweddol ar y ffordd y mae'r Cyngor yn cyflawni. Tra bod y gyfundrefn yn gwella, gydag enghreifftiau o graffu yn cael effaith positif ar wasanaethau, mae yna dipyn o ffordd i fynd eto hyd nes y bydd craffu yn uchafu'r amcan hwnnw. I'r perwyl yma, mae Strategaeth Craffu ddiwygiedig drafft yn barod i'r gyhoeddi. Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd wedi bod yn ganmoladwy am y cyfeiriad y mae Craffu yn symud o fewn y Cyngor.	**5**
Y Strategaeth Gaffael	Mae Strategaeth Gaffael yn ei le ers sawl blwyddyn, ond mae peth tystiolaeth nad yw ei egwyddorion yn treiddio yn gyson trwy'r Cyngor, ac mae lle i newid trefniadau i adlewyrchu ffyrdd newydd o weithio. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, mae Prosiect Caffael ar y cyd gyda chynghorau Dinbych a Fflint yn cael ei werthuso ar hyn o bryd.	**5**
Hyfforddi a Datblygu Aelodau	Mae camau wedi eu gwneud yn y cyfnod ers etholiad 2012 i lunio rhaglen i hyfforddi aelodau, gyda'r Gwasanaethau Democrataidd yn arwain ar y gwaith. Mae rhaglen hyfforddi aelodau am y flwyddyn yn ei le, gyda trefniadau er mwyn cynnig Cyfweliadau Datblygu Personol wedi eu cynllunio. Fodd bynnag, mae gwaith pellach yn angenrheidiol er mwyn parhau i gryfhau ymgysylltiad aelodau gyda'r drefn hyfforddi a datblygu.	**5**

Elfen	Asesiad o'i Effeithiolrwydd wrth ein helpu i gyflawni	Sgôr Effeithiol-rwydd (allan o 10)
Cynllun Strategol y Cyngor	Mae'r Cynllun Strategol yn ganllaw pwysig er mwyn cyflawni ar ran Pobl Gwynedd. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi adnabod gwelliannau yn y ffordd y mae'r Cyngor yn darparu ei wasanaethau. Fodd bynnag, mae pryder a yw holl staff y Cyngor yn rhoi'r flaenoriaeth ddyledus i faterion sydd yn y Cynllun Strategol. Serch hynny mae Adroddiad Gwella Blynyddol y Cyngor yn nodi fod perfformiad amryw o wasanaethau'r Cyngor yn cymharu'n dda ag awdurdodau eraill yng Nghymru; a bod mwyafrif trigolion Gwynedd o'r farn i'r Cyngor ddarparu gwasanaethau o ansawdd a oedd yn cynnig gwerth am arian sy'n awgrymu fod y Cynllun Strategol wedi cael effaith dros y blynyddoedd drwy ganolbwyntio ar y meysydd sydd angen gwella. Mae'r Adroddiad Gwella hefyd yn cyfeirio at nifer o feysydd (e.e. tai, gwella'r economi a maes iaith) lle gwelwyd cynnydd da ar faterion sydd yn y Cynllun Strategol.	**6**
Y Pwyllgor Archwilio	Mae Pwyllgor Archwilio Cyngor Gwynedd wedi ei sefydlu ers 1999, ac mae ganddo gylch gorchwyl cytunedig. Er bod y Pwyllgor Archwilio yn effeithiol iawn yn gwireddu rhai o'r swyddogaethau y mae wedi ei arddel ers tro, parhau i ddatblygu y mae ei allu i ymdrin â chyfrifoldebau newydd a ddaeth i'w ran gyda Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.	**6**
Llythyr blynyddol yr Archwiliwr Allanol	Tra bod y llythyr yn cynnwys beirniadaeth adeiladol, bydd y Cyngor yn ceisio gweithredu ar y materion a godir ond weithiau efallai fod yna wrthdaro rhwng ymdeimlad y Cyngor o beth ddylai gael sylw a rhai materion a godir yn y llythyr o ran yr ymdrech sydd ei angen ei roddi iddynt, a'r lefel risg y maent yn ei gynrychioli. Fodd bynnag nid yw'r enghreifftiau yma yn niferus; nid oedd argymhellion yn yr adroddiad diweddaraf, ac mae'r negeseuon yn gyffredinol bositif.	**6**
Archwilio Mewnol	Mae effeithiolrwydd y gyfundrefn Archwilio Mewnol dan adolygiad parhaus, ac er bod y gwasanaeth yn cwrdd â'r safonau proffesiynol yn unol â'r disgwyl, mae angen ystyried ymhellach os yw'n adolygu'r pethau cywir, ac os yw'n gweithredu mewn dull sydd yn gydnaws â "Ffordd Gwynedd".	**6**
Llywodraethu Gwybodaeth	Er gwaethaf ymdrechion i wella trefniadau Llywodraethu Gwybodaeth, mae'r Cyngor yn parhau i gadw llawer iawn o wybodaeth, ac mae angen parhau i weithio i sicrhau nad yw'n cynnal mwy o ddata na'r hyn sydd ei angen. Canlyniad hyn yw nad yw gallu'r Cyngor i ddefnyddio ei wybodaeth yn briodol er mwyn gwneud penderfyniadau mor effeithiol ag y gallai fod. Yn ogystal â hyn, mae rhai achlysuron wedi codi lle mae'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio'n llawn â safonau Diogelu Data.	**6**
Y Côd Llywodraethu Lleol	Mae'r Côd Lleol, fel canolbwynt i holl elfennau unigol y fframwaith lywodraethu, yn gweithredu'n effeithiol wrth gyflawni ei amcanion. Dyma yw gwraidd ein hasesiad o drefniadau llywodraethu. Fodd bynnag, mae lle i'w adolygu'n fwy rheolaidd nag sydd wedi ei wneud yn y gorffennol, ond mae'r Pwyllgor Archwilio a'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu yn rhoi sylw i hyn.	**7**
Côd Ymarfer "Canu'r Gloch"	Er mai ychydig o ddefnydd sydd wedi ei wneud o'r drefn, mae'r datganiadau hynny sydd wedi eu gwneud wedi bod yn destun ymchwiliadau trylwyr yn unol â'r Côd Ymarfer. Mae'r trefniadau wedi eu hadolygu'n ddiweddar gan SAC, fel rhan o adolygiad cenedlaethol.	**7**

Elfen	Asesiad o'i Effeithiolrwydd wrth ein helpu i gyflawni	Sgôr Effeithiol-rwydd (allan o 10)
Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd	Caiff Adroddiad Gwella'r Cyngor ei gyhoeddi'n flynyddol yn unol â'r amserlen ddisgwyliedig. Mae'r Adroddiad yn nodi fod y Cyngor wedi cyflawni'r dyletswyddau adrodd ar welliant sy'n ofynnol o dan y mesur ond gallai gydymffurfio'n llawnach ag arweiniad gan Lywodraeth Cymru. Er bod hwn yn adroddiad sydd yn cyflawni ei bwrpas, mae yna risg ei fod yn adroddiad sydd yn cael ei gynhyrchu er mwyn gwireddu gofynion statudol, yn hytrach nag er mwyn gwireddu'r nod o roi darlun cyflawn i Bobl Gwynedd. Anelir i gyflawni gwelliannau pellach.	**7**
Rhaglen Arweinyddiaeth	Mae yna dystiolaeth fod sgiliau Arweinyddiaeth o fewn y Cyngor wedi gwella ar ôl i'r Cyngor fuddsoddi mewn hyfforddiant arweinyddiaeth ar gyfer ei Uwch Swyddogion ac aelodau. Fodd bynnag dengys hunan asesiad Ffordd Gwynedd fod angen mynd â hyn nawr i'r haen nesaf gan sicrhau fod holl arweinyddiaeth y Cyngor yn un wrth arddel egwyddorion Ffordd Gwynedd os yw am fod yn llwyddiant.	**7**

Derbyniodd yr elfennau eraill sgôr effeithiolrwydd o 8 neu fwy:

Elfen	Sgôr Effeithiolrwydd (allan o 10)
Taflenni penderfyniad Protocol cyswllt aelod/swyddog Côd Ymddygiad Aelodau Y Cyfansoddiad Strategaeth ariannol Cydraddoldeb	**8**
Protocolau swyddogion statudol Côd Ymddygiad Swyddogion Polisi gwrth-dwyll a gwrthlygredd Datganiad o'r cyfrifon	**9**

Rydym wedi cael ein cynghori ar oblygiadau canlyniad **yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu** gan y Pwyllgor Archwilio, a bod y trefniadau **yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â'r fframwaith llywodraethu**. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae'r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod.

Rhan 5: MATERION LLYWODRAETHU ARWYDDOCAOL

Wrth osod y sgoriau Impact ac Effeithiolrwydd yn y diagram isod, arddangosir y materion sydd angen sylw fel mater o flaenoriaeth, sef y meysydd hynny sy'n cael yr impact fwyaf, ond sydd lleiaf effeithiol ar hyn o bryd:

ASESIAD O ELFENNAU ALLWEDDOL Y SYSTEMAU A PHROSESAU SY'N RHAN O LYWODRAETHU CYNGOR GWYNEDD

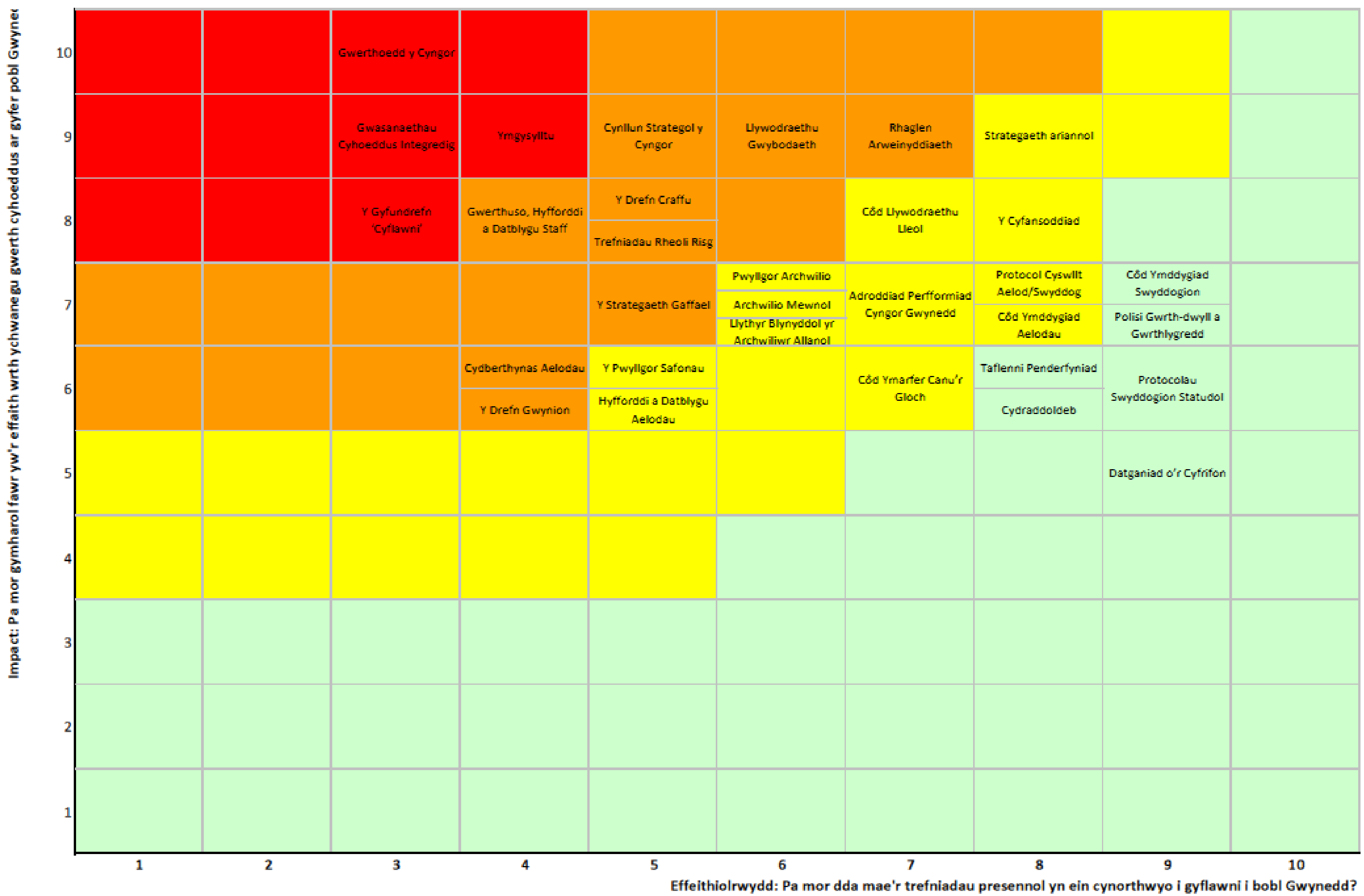

Mae nifer o'r eitemau sydd wedi eu nodi yn y Cynllun Gweithredu yn rhan o brosiect arall sydd eisoes ar y gweill, ond y camau gweithredu ar gyfer y meysydd sydd â gael Blaenoriaeth Uwch Iawn ac Uchel yw:

Blaenoriaeth Uchel Iawn

Mater sydd wedi ei adnabod	Trefniadau i Ymateb	Cyfrifoldeb Pwy?
Gwerthoedd y Cyngor. Prin yw'r dystiolaeth fod ein staff ac aelodau yn byw Gwerthoedd y Cyngor ar hyn o bryd ac mae tystiolaeth yn dangos nad yw'r Gwerthoedd wedi treiddio go iawn, i olygu gwell gwasanaeth i bobl Gwynedd. Mae trafodaethau gyda staff fel rhan o ddatblygiad Ffordd Gwynedd wedi amlygu fod yna ffactorau eraill yn goruchafu'r gwerthoedd.	Bydd Gwerthoedd y Cyngor a 'Cyflawni' yn derbyn sylw o dan faes blaenoriaeth Diwylliant a Threfniadau Busnes o fewn y Cynllun Strategol, sef prosiect DT1 - **Hybu Diwylliant o roi Pobl Gwynedd yn Ganolog**.	Prif Weithredwr
Y gyfundrefn 'Cyflawni'. Diffyg perchnogaeth o'r wybodaeth perfformiad, a'i ddefnydd ar gyfer gwella. Angen bod yn gliriach ynglŷn â beth sydd yn fesur perfformiad a beth sydd yn wybodaeth rheoli.		Pennaeth Strategol a Gwella
Ymgysylltu. Nid yw trefniadau ymgysylltu'r Cyngor cystal ag y dylent fod ar gyfer yr hinsawdd newydd sydd o'n blaenau.	Derbyn sylw o dan faes blaenoriaeth Diwylliant a Threfniadau Busnes o fewn y Cynllun Strategol, sef prosiect DT2 - **Ymgysylltu'n effeithiol â phobl Gwynedd**.	Prif Weithredwr
Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig. Bychan fu effaith ymdrechion i gydweithio hyd yn hyn.	Bydd Bwrdd Gwasanaethau Lleol Gwynedd a Môn yn ail ystyried blaenoriaethau'r Bwrdd yn ystod 2014/15, gyda golwg ar sefydlu rhaglen ymyrraeth y Bwrdd i'r dyfodol.	Pennaeth Strategol a Gwella

Blaenoriaeth Uchel

Mater sydd wedi ei adnabod	Trefniadau i Ymateb	Cyfrifoldeb Pwy?
Gwerthuso, Hyfforddi a Datblygu Staff. Mae arbrofion wedi eu cynnal mewn gwahanol adrannau i edrych ar ffyrdd gwahanol er mwyn gwella'r drefn.	Ail ddiffinio'r drefn werthuso i gefnogi diwylliant Ffordd Gwynedd wrth ddatblygu'r gyfundrefn. Rhoi ystyriaeth i drefniadau dilyniant a chreu cynllun gweithredu.	Pennaeth Adnoddau Dynol
Cynllun Strategol y Cyngor. Mae pryder a yw holl staff y Cyngor yn rhoi'r flaenoriaeth ddyledus i faterion sydd yn y Cynllun Strategol.	Parhau i fireinio trefniadau cynllunio busnes holl unedau busnes y Cyngor, er mwyn rhoi sylw i'r blaenoriaethau cywir.	Uwch Reolwr Gwasanaeth Cyflawni a Chefnogi Newid

Mater sydd wedi ei adnabod	Trefniadau i Ymateb	Cyfrifoldeb Pwy?
Y Drefn Craffu. Tra bod y gyfundrefn yn gwella, gydag enghreifftiau o graffu yn cael effaith positif ar wasanaethau, mae yna dipyn o ffordd i fynd eto hyd nes y bydd craffu yn uchafu'r amcan hwnnw.	Cyhoeddi Strategaeth Craffu ddiwygiedig drafft, a gweithredu'r camau sydd ynddo.	Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol
Trefniadau Rheoli Risg. Mae treiddiad rheolaeth risg ymysg unedau busnes unigol yn anghyson, a'r canfyddiad cyffredinol yw bod rheoli risg yn rhwystr i wireddu amcanion, yn hytrach na chymorth. Rheoli risg yn dueddol o gael ei weld fel bod yn fater i Reolwyr.	Adeiladu ar y gwaith a gyflawnwyd yn ystod 2013/14, lle cafwyd sicrhad fod pob adran wedi paratoi cofrestr risg lefel adran. Bydd swyddogion perthnasol yn cefnogi unedau busnes i godi ymwybyddiaeth o'r defnydd o reolaeth risg yn eu gwaith dydd i ddydd, a hynny yng nghyd-destun cyfundrefn Ffordd Gwynedd. Mae Panel Strategol a Panel Gweithredol wedi eu sefydlu yn sgil penderfyniad y Cyngor i wella ei drefniadau Diogelu Plant ac Oedolion. Bydd y Paneli yn parhau i ddatblygu rhaglenni gwaith i ymateb, ac yn monitro cynnydd yn erbyn y rhaglen waith honno.	Uwch Reolwr Archwilio a Risg Cyfarwyddwr Corfforaethol (Gwasanaethau Cymdeithasol) / Uwch Reolwr Adnoddau Dynol
Cydberthynas Aelodau. Tystiolaeth o densiynau.	Gwaith parhaus o sicrhau parch a dealltwriaeth o wahanol rolau aelodau, yn arbennig Weithrediaeth a'r aelodau eraill.	Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol
Y Drefn Gwynion. Nid oes trefniadau yn eu lle er mwyn caniatáu i'r Cyngor ddysgu gwersi o ymchwiliadau i gwynion.	Mae cyfundrefn arbrofol yn cael ei mewnosod er mwyn ceisio tracio cwynion yn well a dysgu o'r casgliadau. Yn yr hir dymor ystyrir y bydd project **DT1** y cyfeirir ato uchod hefyd yn arwain at well defnydd o gwynion o fewn y Cyngor i wella gwasanaethau.	Swyddog Monitro
Rhaglen Arweinyddiaeth. Angen sicrhau fod holl arweinyddiaeth y Cyngor yn un.	Mynd â'r gwelliant yn sgiliau arweinyddiaeth uwch swyddogion ac aelodau i'r haen nesaf wrth arddel egwyddorion Ffordd Gwynedd.	Pennaeth Adnoddau Dynol
Y Strategaeth Gaffael	Mae'r Prosiect Cadw'r Budd yn Lleol yn adolygu ymagwedd caffael y Cyngor. Mae ymrwymiad i lunio Strategaeth newydd yn ystod 2014/15.	Pennaeth Strategol a Gwella

Mater sydd wedi ei adnabod	Trefniadau i Ymateb	Cyfrifoldeb Pwy?
Llywodraethu Gwybodaeth. Mae'r Cyngor yn cadw llawer iawn o ddata. Mae rhai achlysuron wedi codi lle mae'r Cyngor wedi methu â chydymffurfio'n llawn â safonau Diogelu Data.	Mae prosiectau yn eu lle er mwyn datblygu trefniadau'r Cyngor i ymarfer ar sail tystiolaeth, ac esblygu'r diwylliant o wneud penderfyniadau amddiffynadwy. Ar lefel weithredol, mae gwaith yn parhau er mwyn cynnal safonau ar draws y Cyngor ar gyfer cadw a phrosesu gwybodaeth. Ymdrechion i godi ymwybyddiaeth i barhau, yn ogystal â datblygu cofrestrau risg gwybodaeth adrannol.	Cyfarwyddwr Corffoaethol / Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant

Rhan 6: BARN

Rydym yn bwriadu cymryd camau i ddelio gyda'r materion uchod yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon bydd y camau hyn yn delio gyda'r angen i wella adnabuwyd yn yr adolygiad effeithiolrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'r adolygiad blynyddol nesaf.

DILWYN O WILLIAMS

DARPAR BRIF WEITHREDWR CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD 16 Gorffennaf 2014

Cyng. DYFED WYN EDWARDS

ARWEINYDD CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD Gorffennaf 17, 2014

Cyfrifoldeb Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant yw cynhaliaeth a chywirdeb gwefan Cyngor Gwynedd; nid yw'r gwaith sydd yn cael ei wneud gan yr archwilwyr yn rhoi ystyriaeth i'r materion yma, ac felly, nid yw'r archwilwyr yn derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a all fod wedi digwydd i'r datganiad o'r cyfrifon ers iddynt gael eu cyflwyno yn wreiddiol ar y wefan.